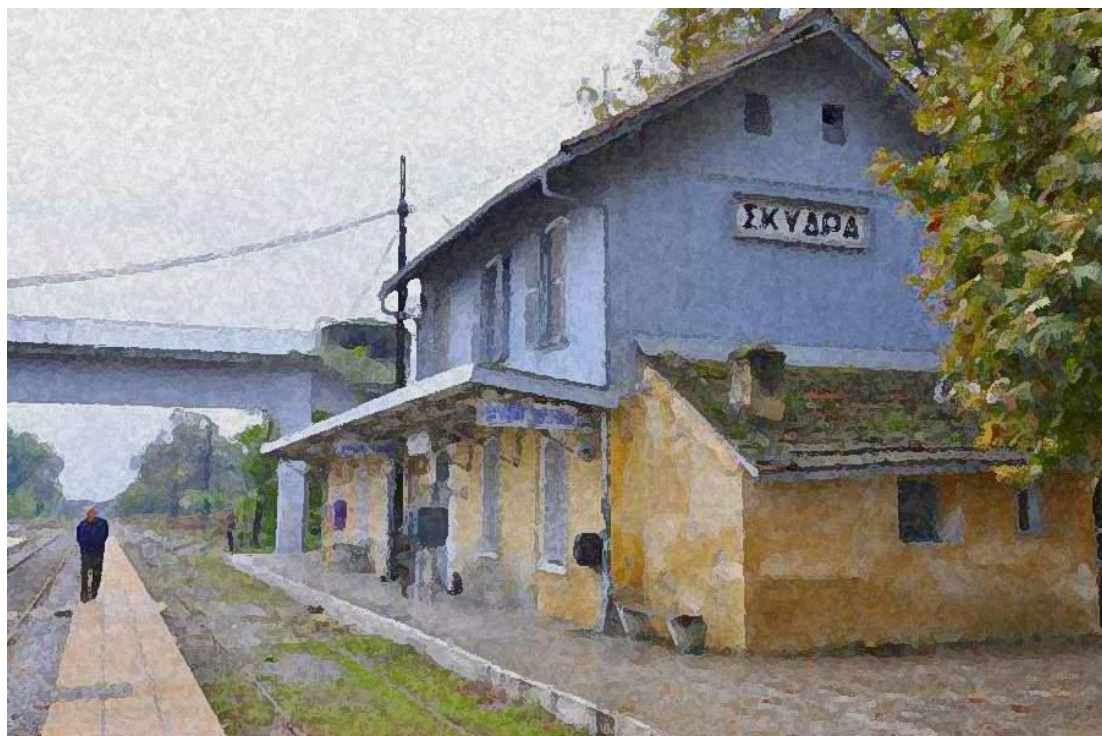

ΔΗΜΟΣ ΣΚΥΔΡΑΣ Π.Ε. ΠΕΛΛΑΣ
ΕΠΙΒΛΕΨΗ: ΕΛΕΝΗ ΔΑΜΙΑΝΙΔΟΥ
ΑΓΡ. & ΤΟΠΟΓΡΑΦΟΣ ΜΗΧΑΝΙΚΟΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗΣ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ
& ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ

ΜΕΛΕΤΗ: ΤΟΠΙΚΟ ΧΩΡΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ
ΔΗΜΟΥ ΣΚΥΔΡΑΣ
ΑΝΑΔΟΧΟΙ: ΓΑΙΑ Α.Ε. ΜΕΛΕΤΩΝ
CONSORTIS
ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΤΖΗΡΙΝΗΣ

ΤΟΠΙΚΟ ΧΩΡΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΔΗΜΟΥ ΣΚΥΔΡΑΣ

Α΄ ΦΑΣΗ: Διάγνωση – Ανάλυση & Αξιολόγηση Χωρικών Δεδομένων

ΕΚΤΕΤΑΜΕΝΗ ΠΕΡΙΛΗΨΗ

ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΜΠΡΑΞΗ ΤΩΝ ΑΝΑΔΟΧΩΝ

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ-ΓΕΩΡΓΙΑ ΜΑΜΟΥΝΗ
ΑΝ.Δ/ΝΟΥΣΑ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΓΑΙΑ Α.Ε. ΜΕΛΕΤΩΝ
ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΑΣ ΜΗΧΑΝΙΚΟΣ, MSc MBA

ΚΩΔΙΚΟΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ: 186024301

ISO 9001:2000 Certificate No 2194 IAF Code 34 & 35 ASR

ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΟΥ 95, 54627 ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ Τηλ. 2310516732 / 2310540107 Fax 2310555659 Email: info@gaiasa.gr Web site: www.gaiasa.gr

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ	3
A1. Παρουσίαση της περιοχής μελέτης και ένταξη στον ευρύτερο χώρο.....	4
A2. Αναπτυξιακή φυσιογνωμία – Προγραμματικά μεγέθη	11
A3. Χωροταξική οργάνωση – Προστασία περιβάλλοντος – Σχέσεις πόλης – υπαίθρου	25
A4. Σχεδιασμός και ρυθμίσεις οικιστικών υποδοχέων.....	46
A5. Πλαίσιο αξιολόγησης.....	69
A6. Αξιολόγηση δεδομένων, δυνατοτήτων, προβλημάτων, προοπτικών	71

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Το παρόν τεύχος αποτελεί την εκτεταμένη περίληψη της τεχνικής έκθεσης της Α΄ Φάσης της μελέτης «Τοπικό Χωρικό Σχέδιο Δήμου Σκύδρας», η οποία εκπονείται με εντολή και για λογαριασμό του Δήμου Σκύδρας από τους «ΓΑΙΑ Α.Ε. ΜΕΛΕΤΩΝ Δ. ΜΑΜΟΥΝΗΣ & ΣΙΑ –ΑΝΔΡΕΑΣ Θ. ΚΑΡΑΒΑΣΙΛΗΣ – ΓΕΩΡΓΙΟΣ Μ. ΤΣΑΚΟΥΜΗΣ & ΣΙΑ Ε.Ε. με δ.τ. ΑΚΚΤ Σύμβουλοι Μηχανικοί – ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΤΖΗΡΙΝΗΣ ΤΟΥ ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΗ».

Καθήκοντα επίβλεψης της μελέτης ανατέθηκαν στην κ. Ελένη Δαμιανίδου, Διπλ. Αγρονόμο & Τοπογράφο Μηχανικό, ενώ το Τμήμα Χωρικού Σχεδιασμού της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας ανέλαβε την παρακολούθηση της μελέτης.

Η μελέτη εκπονείται σύμφωνα με τις προδιαγραφές που εγκρίθηκαν με την 27016/06.06.2017 Υ.Α. (ΦΕΚ Β΄ 1975). Επίσης, ακολουθήθηκαν οι προδιαγραφές που θεσπίστηκαν με την υπ. αρ. 10788/2004 Απόφαση Υπουργού ΠΕ.ΧΩ.ΔΕ. (ΦΕΚ Δ΄ 285) με θέμα «Έγκριση πολεοδομικών σταθερότυπων (standards) και ανώτατα όρια πυκνοτήτων που εφαρμόζονται κατά την εκπόνηση των γενικών πολεοδομικών σχεδίων, των σχεδίων χωρικής και οικιστικής οργάνωσης ‘ανοικτής πόλης’ και των πολεοδομικών μελετών».

Για την εκπόνηση της μελέτης χρησιμοποιούνται ως υπόβαθρα ορθοφωτοχάρτες της Ελληνικό Κτηματολόγιο Α.Ε. (κατόπιν σχετικής αίτησης του Δήμου), των ετών 2007-2009, σε συνδυασμό με τοπογραφικά διαγράμματα της Γ.Υ.Σ. κλίμακας 1:5.000 και 1:50.000, τα οποία έχουν υποστεί ψηφιοποιηθεί και γεωναφερθεί στο προβολικό σύστημα Ε.Γ.Σ.Α. '87. Επίσης, λήφθηκαν υπόψη οι ορθοφωτοχάρτες της «Google Earth» του έτους 2016, βοηθητικά.

Το διοικητικό όριο του Δήμου Σκύδρας βασίστηκε στο όριο που παραχωρήθηκε από το Δήμο στην ομάδα μελέτης και το οποίο χρησιμοποιήθηκε ή παραχωρήθηκε στην Ελληνικό Κτηματολόγιο Α.Ε., στο πλαίσιο σύνταξης κτηματολογίου στο Δήμο. Παρατηρούνται μεταβολές σε σχέση με το όριο που υπάρχει στα ανοιχτά δεδομένα του geodata.gov.gr και ιδιαίτερα στο νοτιοανατολικό τμήμα του Δήμου Σκύδρας.

Στο πλαίσιο της εκπόνησης της Α΄ Φάσης του Τ.Χ.Σ., αισθανόμαστε την υποχρέωση να ευχαριστήσουμε τη Δήμαρχο Σκύδρας κ. Αικατερίνη Ιγνατιάδου, την Προϊσταμένη Διεύθυνσης Τεχνικών Υπηρεσιών & Πολεοδομίας κ. Σταυρούλα Καλαϊτζόγλου, τον Προϊστάμενο Τμήματος Τεχνικών Υπηρεσιών κ. Γρηγόρη Σιδηρόπουλο, την Επιβλέπουσα της μελέτης κ. Ελένη Δαμιανίδου και τους υπαλλήλους του Δήμου κ. Αθανάσιο Λιάμπα, κ. Ελένη Ευαγγελίδου, κ. Μαρία Χαλκοπούλου, κ. Θεόδωρο Ικραμίδη, κ. Χαρούλα Γραμματοπούλου, κ. Νίκο Φιλούκατζη, κ. Βούλα Πένσιου, κ. Ελένη Γαλίτη και κ. Πετρούλα Κολυμπάρη, για τη συνεργασία τους και την υποστήριξη που μας παρείχαν στην ανεύρεση στοιχείων του Δήμου.

A1. Παρουσίαση της περιοχής μελέτης και ένταξη στον ευρύτερο χώρο

Ο Δήμος Σκύδρας, με έδρα τη Σκύδρα, ανήκει στην Περιφερειακή Ενότητα (Π.Ε.) Πέλλας της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας. Προέκυψε από τη συνένωση των πρώην «Καποδιστριακών» Δήμων Μενηίδας και Σκύδρας, που αποτελούν πλέον τις δύο ομώνυμες Δημοτικές Ενότητες (Δ.Ε.) του Δήμου. Περιλαμβάνει συνολικά 13 οικισμούς. Η πλειονότητα των οικισμών του Δήμου εντοπίζονται στο νότιο και πεδινό τμήμα του Δήμου, ενώ ελάχιστοι στις ημιορεινές και ορεινές περιοχές. Σημειώνεται ότι, σύμφωνα με την ΕΛ.ΣΤΑΤ., οι περισσότερες Δημοτικές και Τοπικές Κοινότητες αποτελούν πεδινές περιοχές και μόνο η Τ.Κ. Κρανέας χαρακτηρίζεται ορεινή περιοχή και η Τ.Κ. Νέας Ζωής ημιορεινή.

Ο μόνιμος πληθυσμός του Δήμου, βάσει της απογραφής του 2011, ανέρχεται σε 20.188 κατοίκους. Πρόκειται για το μικρότερο πληθυσμιακά Δήμο, μεταξύ των τεσσάρων συνολικά της Π.Ε. Πέλλας Το 77,34% του πληθυσμού του Δήμου συγκεντρώνεται στη Δ.Ε. Σκύδρας και το υπόλοιπο 22,66% στη Δ.Ε. Μενηίδας.

Διοικητική διαίρεση	Μόνιμος πληθυσμός (κάτοικοι)	Ποσοστό πληθυσμού Δήμων ως προς την Π.Ε. Πέλλας
Π.Ε. Πέλλας	139.680	-
Δήμος Έδεσσας	28.814	20,63%
Δήμος Αλμωπίας	27.556	19,73%
Δήμος Πέλλας	63.122	45,19%
Δήμος Σκύδρας	20.188	14,45%

Πίνακας Α1.1 Μόνιμος πληθυσμός των Δήμων της Π.Ε. Πέλλας (πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2011).

Δ.Ε. / ΔΗΜΟΣ	Μόνιμος πληθυσμός (κάτοικοι)	Ποσοστό πληθυσμού Δ.Ε. ως προς το Δήμο
Δ.Ε. Σκύδρας	15.613	77,34%
Δ.Ε. Μενηίδας	4.575	22,66%
Σύνολο Δήμου Σκύδρας	20.188	100,00%

Πίνακας Α1.2. Μόνιμος πληθυσμός Δήμου Σκύδρας, ανά Δ.Ε. (πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2011).

Δ.Ε. ΣΚΥΔΡΑΣ		Δ.Ε. ΜΕΝΗΙΔΑΣ	
Οικισμός	Μόνιμος Πληθυσμός (κάτοικοι)	Οικισμός	Μόνιμος Πληθυσμός (κάτοικοι)
Σκύδρα,η	5.406	Άνυδρον,το	382
Αρσένιον,το	1.396	Καλή,η	1.378
Άσπρον,το	808	Καλλίπολις,η	456
Δάφνη,η	679	Σανδάλιον,το	169
Καλύβια,τα	1.095	Κρανέα,η	73

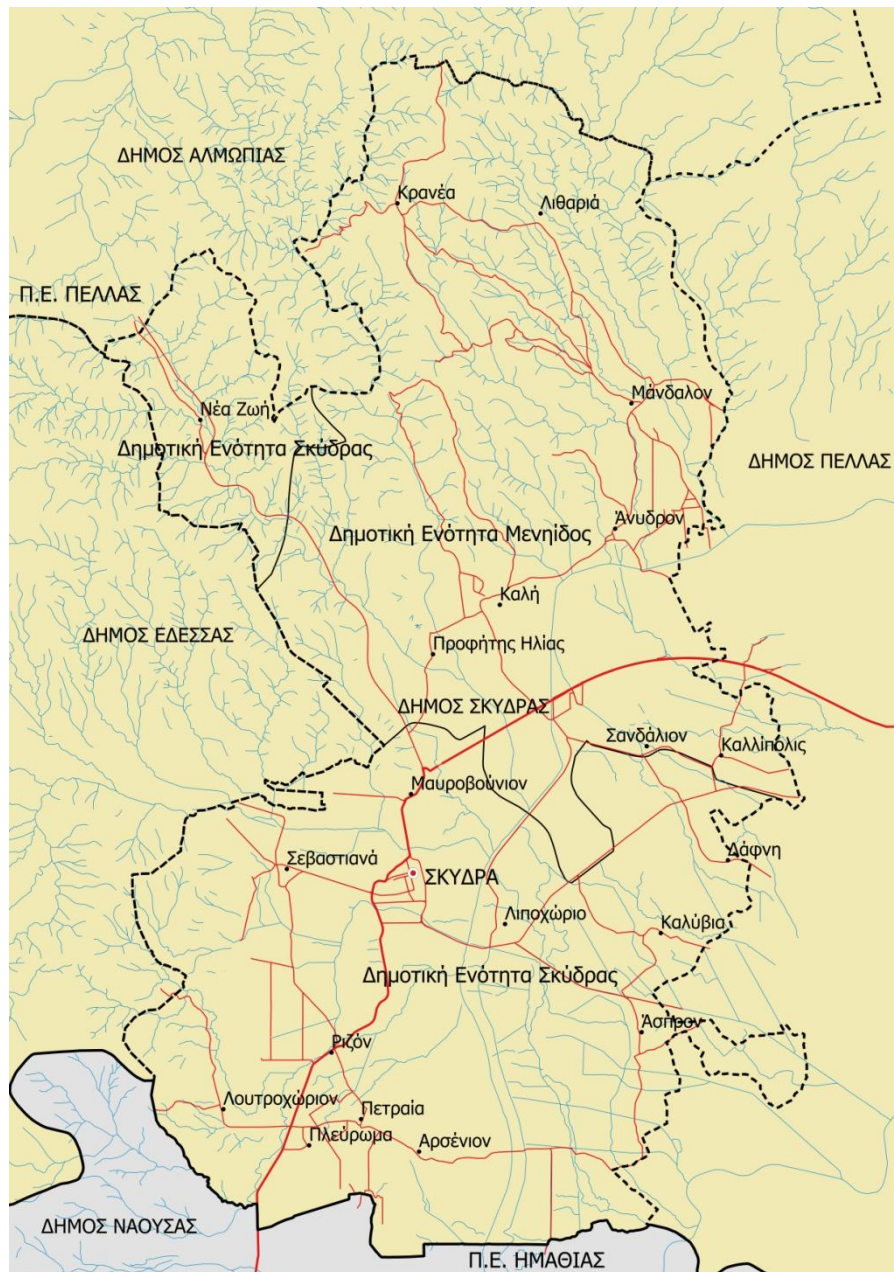
Δ.Ε. ΣΚΥΔΡΑΣ		Δ.Ε. ΜΕΝΗΙΔΑΣ	
Οικισμός	Μόνιμος Πληθυσμός (κάτοικοι)	Οικισμός	Μόνιμος Πληθυσμός (κάτοικοι)
Λιποχώριο,το	1.031	Λιθαριά,η	1
Μαυροβούνιον,το	1.006	Μάνδαλον,το	1.080
Νέα Ζωή,η	151	Προφήτης Ηλίας,ο	1.036
Λουτροχώριον,το	458	Σύνολο Δ.Ε.	4.575
Πετραία,η	918		
Πλεύρωμα,το	261		
Ριζόν,το	1.012		
Σεβαστιανά,τα	1.392		
Σύνολο Δ.Ε.	15.613		

Πίνακας Α1.3: Μόνιμος πληθυσμός οικισμών Δήμου Σκύδρας (πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2011).

Σύμφωνα με το άρθρο 7 του Ν. 3852/2010, ο Δήμος διοικείται από το Δημοτικό Συμβούλιο, την Οικονομική Επιτροπή, την Επιτροπή Ποιότητας Ζωής, την Εκτελεστική Επιτροπή και τη Δήμαρχο. Οι αρμοδιότητες των οργάνων αυτών ορίζονται από τις κείμενες διατάξεις.

Ο Δήμος Σκύδρας συνορεύει βόρεια με το Δήμο Αλμωπίας, νότια με το Δήμο Νάουσας της Π.Ε. Ημαθίας, ανατολικά με το Δήμο Πέλλας και δυτικά με το Δήμο Έδεσσας. Η πόλη της Σκύδρας, σε υψόμετρο 49 μ., απέχει 80 χλμ περίπου από τη Θεσσαλονίκη, 14 χλμ από την Έδεσσα, 26 χλμ από τα Γιαννισά και 532 χλμ από την Αθήνα. Η πρόσβαση από τη Θεσσαλονίκη μπορεί να γίνει είτε μέσω της Εθνικής Οδού Θεσσαλονίκη – Έδεσσα – Φλώρινα μέσω Γιαννισών, μετά από διαδρομή περίπου 80 χλμ, είτε μέσω της Εγνατίας οδού και μέσω της Βέροιας μετά από διαδρομή περίπου 105 χλμ. Η πρόσβαση από την Αθήνα μπορεί να γίνει μέσω της Νέας Εθνικής Οδού (Ε75), μετά μέσω της Εγνατίας Οδού (Ε90) για το σκέλος Κλειδί – Βέροια και μετά μέσω της Επαρχικής Οδού Βέροιας - Σκύδρας.

Το ανάγλυφο στο βορειοδυτικό, βόρειο και βορειοανατολικό τμήμα του Δήμου είναι λοφώδες και ημιορεινό, με υψόμετρο που κυμαίνεται από 100 μ. έως και 432 μ. και κλίσεις από 10% έως 30%. Το νότιο τμήμα του Δήμου καταλήγει σε πεδιάδα με υψόμετρο από 10 μ. έως 60 μ. Γενικότερα, η γεωμορφολογία του Δήμου είναι σχετικά ήπια, ακόμη και στην περιοχή όπου αναπτύσσονται οι λόφοι, με εξαίρεση το τμήμα κατά μήκος του ποταμού Μογλενίτσα (ή Αλμωπαίου). Επίσης, λόγω της μορφολογίας του εδάφους, αλλά και της παρουσίας του Αλμωπαίου, στη δυτική πλευρά του Δήμου, υπάρχουν θέσεις ιδιαίτερης φυσικής ομορφιάς, με πανοραμική θέα. Ο Αλμωπαίος αποτελεί το φυσικό όριο μεταξύ των δύο Υδατικών Διαμερισμάτων εντός των οποίων εντάσσεται υδρολογικά ο Δήμος (10^ο Υδατικό Διαμέρισμα Κεντρικής Μακεδονίας και 9^ο Υδατικό Διαμέρισμα Δυτικής Μακεδονίας). Η παραπάνω περιοχή αποτελεί πόλο έλξης περιβαλλοντικών εκδηλώσεων και προσφέρεται για εκπαιδευτικό τουρισμό και οικοτουριστική εκμετάλλευση ήπιας μορφής.

Εικόνα Α1.1 Χωρική κατανομή οικισμών Δήμου Σκύδρας.

Ο Δήμος Σκύδρας, με βάση το Περιφερειακό Χωροταξικό Σχέδιο Κεντρικής Μακεδονίας του 2004 εντάσσεται στη ζώνη «πεδινή μη παράκτια ευρύτερη ζώνη», η οποία: «... περιλαμβάνει διακριτές λεκάνες απορροής και διασπάται από εσωτερικές ορεινές ζώνες. Κυρίαρχη χρήση είναι η αγροτική, με τοπικές συγκεντρώσεις αρδευόμενης γεωργικής γης ή ιδιαίτερων εξειδικεύσεων, τοπικές συγκεντρώσεις διαφοροποιημένης ικανότητας αντίστασης στην αποβιομηχάνιση, εντοπισμένες Ζώνες Ειδικής Προστασίας / Ειδικές Ζώνες Διατήρησης, ισχυρές συνδέσεις με τον πόλο της Θεσσαλονίκης, ευρύ δίκτυο αστικών κέντρων. Τα εισοδηματικά και δημογραφικά χαρακτηριστικά της είναι διαφοροποιημένα, με γενικώς «ομαλούς» δείκτες δημογραφικούς και εισοδήματος, αλλά και με θύλακες χαμηλού ή/και μειούμενου

εισοδήματος ή δημογραφικής γήρανσης ή δημογραφικού δυναμισμού που σε περίοδο κρίσης συνιστούν θύλακες οξείας ανεργίας και φτώχειας.».

Η τοπική οικονομία στο Δήμο Σκύδρας στηριζόταν παραδοσιακά στη γεωργία και στην κτηνοτροφία. Σύμφωνα με μία έρευνα που έγινε το 1999 στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας, για την καταγραφή των βασικών αναπτυξιακών δεδομένων του αγροτικού τομέα,¹ η καλλιεργούμενη γεωργική έκταση στο Δήμο ανέρχεται σε 35.248 στρ., ωστόσο, με βάση την επιτόπια έρευνα και καταγραφή, το τμήμα της περιοχής μελέτης που εξυπηρετείται από κάποιο οργανισμό άρδευσης (Τ.Ο.Ε.Β. ή Γ.Ο.Ε.Β.) ανέρχεται σε 52.000 στρ. περίπου. Για την κάλυψη των αναγκών άρδευσης υπάρχουν γεωτρήσεις. Ο Δήμος Σκύδρας αποτελείται κατά περίπου 29% από ετερογενείς γεωργικές περιοχές, κατά 27% από βοσκοτόπους και κατά 23% από μόνιμες καλλιέργειες. Τα αντίστοιχα ποσοστά της Π.Ε. Πέλλας είναι 21%, 11% και 5%. Επιπλέον, εξετάζοντας τις μόνιμες καλλιέργειες στο Δήμο Σκύδρας, σε σχέση με τους υπόλοιπους Δήμους της Π.Ε. Πέλλας, παρατηρούμε ότι έχει τις περισσότερες σε έκταση, με ποσοστό που ξεπερνά το 42% στο σύνολο της Π.Ε. Πέλλας.

Διοικητικό επίπεδο	ΣΥΝΟΛΟ ΕΚΤΑΣΕΩΝ	ΑΡΟΣΙΜΗ ΓΗ	ΜΟΝΙΜΕΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ	ΕΤΕΡΟΓΕΝΕΙΣ ΓΕΩΡΓΙΚΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ	ΒΟΣΚΟΤΟΠΟΙ
Δήμος Έδεσσας	611,4	23,3	43,1	87,3	83,4
Δ.Ε. Έδεσσας	322,1	2,6	30,5	49,6	45,3
Δ.Ε. Βεγορίτιδας	289,3	20,7	12,6	37,7	38,1
Δήμος Αλμωπίας	987,3	11,7	33,0	198,5	89,2
Δ.Ε. Αριδαίας	565,0	2,2	22,9	119,3	44,5
Δ.Ε. Εξαπλατάνου	422,3	9,5	10,1	79,2	44,7
Δήμος Σκύδρας	240,5	8,0	56,1	69,6	64,7
%	100,0	3,3	23,3	28,9	26,9
Δ.Ε. Μενηίδας	119,5	6,2	23,7	19,2	39,7
Δ.Ε. Σκύδρας	121,0	1,8	32,4	50,4	25,0
Δήμος Πέλλας	666,6	319,5	0,3	179,0	28,9
Δ.Ε. Γιαννισών	208,6	141,9	0,3	43,9	3,9
Δ.Ε. Κύρρου	180,7	35,9	0,0	28,3	13,9
Δ.Ε. Πέλλας	112,3	59,2	0,0	38,2	8,6
Δ.Ε. Κρύας Βρύσης	76,9	58,4	0,0	14,2	0,0
Δ.Ε. Μεγάλου Αλεξάνδρου	88,1	24,1	0,0	54,4	2,5
Π.Ε. ΠΕΛΛΑΣ	2.505,8	362,5	132,5	534,4	266,2

Πίνακας Α1.4: Σύσταση των γεωργικών περιοχών των Δήμων και Δ.Ε. της Π.Ε. Πέλλας, σε km² (Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ.).

¹ Όπως αναφέρεται στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δήμου Σκύδρας 2017-2019, Α΄ Φάση: Στρατηγικός Σχεδιασμός.

Ο κλάδος της γεωργίας και κυρίως οι καλλιέργειες οπωροφόρων δέντρων, όπως ροδάκινου, βερίκοκου κ.α. αποφέρουν σημαντικά οικονομικά οφέλη, σε συνδυασμό με δυναμικές καλλιέργειες κηπευτικών, καθώς και καλλιέργειες δημητριακών, καλαμποκιού, βαμβακιού και καπνού ανατολικού τύπου και την παραγωγή οπωροκηπευτικών θερμοκηπίου. Τα τελευταία χρόνια προωθούνται οι βιολογικές καλλιέργειες με σημαντικά οφέλη για την ποιοτική αναβάθμιση του παραγόμενου προϊόντος και προοπτικές για αύξηση του γεωργικού εισοδήματος. Η περιοχή της Σκύδρας αποτελεί διαχρονικά έναν από τους κυριότερους διαμετακομιστικούς σταθμούς φρούτων της χώρας.

Ανεπτυγμένος είναι και ο κλάδος της κτηνοτροφίας και κυρίως η εκτροφή αιγοπροβάτων και βοοειδών και δευτερευόντως χοίρων και πουλερικών. Εντοπίζονται συνολικά 91 μονάδες του τομέα της κτηνοτροφίας, σχετικά μικρής δυναμικότητας, εκ των οποίων οι περισσότερες είναι μονάδες εκτροφής βοοειδών. Τις μεγαλύτερες συγκεντρώσεις εμφανίζουν οι Τ.Κ. Καλλίπολης, Κρανέας και Μανδάλου, οι οποίες όμως υστερούν ως προς τη δυναμικότητα των μονάδων τους σε σχέση με τις Τ.Κ. Ανύδρου και Προφήτη Ηλία.

Γενικά, αξίζει να σημειωθεί ότι υπάρχει διαφοροποίηση ανάμεσα στο πεδινό τμήμα, όπου κυριαρχεί η εντατική και εκσυγχρονισμένη γεωργία, και στο ορεινό τμήμα, όπου διατηρούνται εκτατικά συστήματα παραγωγής και μικτές γεωργοκτηνοτροφικές εκμεταλλεύσεις, ωστόσο καταγράφεται τάση μετασχηματισμού του δεύτερου προς την κατεύθυνση του εκσυγχρονισμού.

Ο δευτερογενής τομέας δεν είναι ιδιαίτερα ανεπτυγμένος στο Δήμο Σκύδρας, ωστόσο παρουσιάζει σημαντική εξειδίκευση. Οι επιχειρήσεις της περιοχής περιορίζονται κυρίως στον τομέα της μεταποίησης αγροτικών προϊόντων, και κυρίως φρούτων, όπως η μεταποίηση και εξαγωγή φρούτων, λαχανικών και σαλιγκαριών. Στην κεντρική πεδινή ζώνη (π.χ. νοτιοδυτικά του Προφήτη Ηλία, γύρω από τη Σκύδρα) έχουν αναπτυχθεί άτυπες επιχειρηματικές ζώνες με εργοστάσια μεταποίησης αγροτικών προϊόντων, έκθεση αυτοκινήτων κ.λπ. Σε αρκετούς από τους οικισμούς του Δήμου υπάρχουν αποθήκες των κατά τόπους Αγροτικών Συνεταιρισμών και σχετικές εγκαταστάσεις, όπως διαλογητήρια, συσκευαστήρια, ψυγεία. Στην εξωαστική περιοχή εντοπίζονται ακόμα συνεργεία αυτοκινήτων και γεωργικών μηχανημάτων και εργαστήρια-βιοτεχνίες σιδηροκατασκευών, επίπλων και ξυλείας και δομικών υλικών. Επί του κύριου οδικού δικτύου (εθνικό, επαρχιακό, δημοτικό) που συνδέει τους οικισμούς μεταξύ τους, παρατηρείται συγκέντρωση πρατηρίων καυσίμων. Τέλος, σημειώνεται ότι στην περιοχή της Τ.Κ. Μανδάλου λειτουργεί λατομείο αδρανών υλικών, το οποίο αποτελεί πηγή εσόδων και θέσεων εργασίας για τους δημότες της Σκύδρας.

Σχετικά με την παραγωγή ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές (Α.Π.Ε.), στην περιοχή μελέτης έχει αδειοδοτηθεί εγκατάσταση φωτοβολταϊκού σταθμού παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας, συνολικής ισχύος 4,48 MWp στην περιοχή Πετραίας, στα όρια των Δήμων Σκύδρας και Νάουσας. Επίσης, στην περιοχή μελέτης υπάρχουν επιπλέον δύο εγκαταστάσεις φωτοβολταϊκών σταθμών (Φ/Σ) με συνολική ισχύ περίπου 0,2 MW στη Δ.Ε. Μενηίδας. Στις αυτοψίες πεδίου καταγράφηκαν και

άλλες εγκαταστάσεις Φ/Σ, οι οποίες απεικονίζονται στο σχετικό χάρτη χρήσεων γης του Δήμου Σκύδρας.

Ο τριτογενής τομέας έχει ενισχυθεί τα τελευταία χρόνια, παρουσιάζοντας άνθιση στο λιανικό εμπόριο και στις εξαγωγές κυρίως νωπών και κονσερβοποιημένων γεωργικών προϊόντων προς μεγάλο αριθμό χωρών. Αποτελεί το τρίτο σε εξαγωγές κέντρο της Βόρειας Ελλάδας. Η τουριστική δραστηριότητα του Δήμου είναι πολύ μικρή, παρά τα πλεονεκτήματα που εμφανίζει ως προς την ποιότητα του φυσικού περιβάλλοντος και τη γειννίαση με τα αστικά κέντρα της Π.Ε. Πέλλας (Έδεσσα, Γιαννιτσά). Χαρακτηριστικά αναφέρεται ότι στο Δήμο δεν υπάρχουν σε λειτουργία τουριστικά καταλύματα, ούτε κάμπινγκ. Τελευταία επιχειρείται από το Δήμο η ανάπτυξη αγροτουρισμού στην περιοχή του Αλμωπαίου και του όρους Πάικου εντός των ορίων της Τ.Κ. Κρανέας, ενώ έχει προγραμματιστεί η σύνταξη μελετών για την ίδρυση δασικού χωριού και την κατασκευή πολυθεματικού πάρκου υπαίθριων δραστηριοτήτων και δικτύου μονοπατιών στον Αλμωπαίο, στην περιοχή Βραχάκι της Τ.Κ. Κρανέας.²

Κέντρο του Δήμου αποτελεί βεβαίως η έδρα του, ο οικισμός της Σκύδρας, στον οποίο συγκεντρώνονται οι περισσότερες υπηρεσίες, όπως το Δημαρχιακό Μέγαρο, το Αστυνομικό Τμήμα, το Ειρηνοδικείο, το Κέντρο Υγείας και το Υποθηκοφυλακείο, ενώ επίσης λειτουργούν τελωνείο και σιδηροδρομικός σταθμός, υποκαταστήματα διαφόρων τραπεζών, πνευματικό κέντρο, και πλήθος εμπορικών επιχειρήσεων. Διαθέτει σχολικές μονάδες όλων των βαθμίδων, ενώ δραστηριοποιούνται αρκετοί πολιτιστικοί σύλλογοι και αθλητικά σωματεία. Ακολουθούν οι βασικές εξυπηρετήσεις εντός των ορίων των Δ.Κ. και Τ.Κ. του Δήμου:

Δ.Κ. Σκύδρας

- Κέντρο Υγείας και Κέντρο Ανοιχτής Προστασίας Ηλικιωμένων (ΚΑΠΗ)
- Τέσσερα Νηπιαγωγεία, δύο Δημοτικά Σχολεία, Γυμνάσιο και Λύκειο
- Παιδικός σταθμός
- Αστυνομικό Τμήμα, Ειρηνοδικείο, Υποθηκοφυλακείο, Υποκατάστημα ΕΛΤΑ
- Γραφείο Κοινωνικής Ασφάλισης ΙΚΑ-ΕΤΑΜ και Κέντρο Εξυπηρέτησης Πελατών (ΚΕΠ)
- Υπηρεσίες της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας (Τμήμα Ποιοτικού και Φυτοϋγειονομικού Ελέγχου της Διεύθυνσης Αγροτικής Ανάπτυξης και Κτηνιατρικής & Κτηνιατρείο)

Τ.Κ. Αρσενίου

- Νηπιαγωγείο και Δημοτικό Σχολείο
- Κέντρο Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιού (ΚΔΑΠ)
- Κέντρο Ανοιχτής Προστασίας Ηλικιωμένων (ΚΑΠΗ)

Τ.Κ. Ασπρου

² Πηγές: α) Δήμος Σκύδρας, Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δήμου Σκύδρας 2017-2019, Α' Φάση: Στρατηγικός Σχεδιασμός, Νοέμβριος 2017 και β) Τεύχος Τεχνικών Δεδομένων στο πλαίσιο του Διαγωνισμού για την ανάθεση εκπόνησης της μελέτης «Τυπικό Χωρικό Σχέδιο Δήμου Σκύδρας», Σεπτέμβριος 2017.

- Νηπιαγωγείο και Δημοτικό Σχολείο

Τ.Κ. Δάφνης

- Νηπιαγωγείο και Δημοτικό Σχολείο
- Κέντρο Ανοιχτής Προστασίας Ηλικιωμένων (ΚΑΠΗ)

Τ.Κ. Καλυβίων

- Νηπιαγωγείο και Δημοτικό Σχολείο
- Παιδικός σταθμός και Κέντρο Ανοιχτής Προστασίας Ηλικιωμένων (ΚΑΠΗ)

Τ.Κ. Λιποχωρίου

- Νηπιαγωγείο και Δημοτικό Σχολείο
- Κέντρο Ανοιχτής Προστασίας Ηλικιωμένων (ΚΑΠΗ)

Τ.Κ. Μαυροβουνίου

- Νηπιαγωγείο και Δημοτικό Σχολείο

Τ.Κ. Πετραίας

- Νηπιαγωγείο, Δημοτικό Σχολείο και Γυμνάσιο
- Κέντρο Ανοιχτής Προστασίας Ηλικιωμένων (ΚΑΠΗ)

Τ.Κ. Ριζού

- Νηπιαγωγείο και Δημοτικό Σχολείο

Τ.Κ. Σεβαστιανών

- Νηπιαγωγείο και Δημοτικό Σχολείο
- Παιδικός σταθμός και Κέντρο Ανοιχτής Προστασίας Ηλικιωμένων (ΚΑΠΗ)

Τ.Κ. Καλής

- Νηπιαγωγείο, Δημοτικό Σχολείο, Γυμνάσιο και Λύκειο
- Παιδικός σταθμός
- Κέντρο Εξυπηρέτησης Πελατών (ΚΕΠ)

Τ.Κ. Καλλίπολης

- Νηπιαγωγείο και Δημοτικό Σχολείο

Τ.Κ. Μανδάλου

- Νηπιαγωγείο και Δημοτικό Σχολείο
- Παιδικός σταθμός

Τ.Κ. Προφήτου Ηλία

- Νηπιαγωγείο και Δημοτικό Σχολείο

Τ.Κ. Άνυδρου

- Ειδικό επαγγελματικό γυμνάσιο Πέλλας

Ο Δήμος Σκύδρας έχει συνάψει αδελφοποίηση με το Δήμο Σαφράμπολης της Τουρκίας από το 2009.³ Επίσης, ο Δήμος είναι μέλος του Συνδέσμου Δήμων Ιαματικών Πηγών Ελλάδας, ο οποίος ιδρύθηκε το 1983.

A2. Αναπτυξιακή φυσιογνωμία – Προγραμματικά μεγέθη

Σε αυτήν την ενότητα πραγματοποιείται καταγραφή, **ανάλυση και αξιολόγηση των δημογραφικών χαρακτηριστικών** του Δήμου Σκύδρας και της διαχρονικής τους εξέλιξης. Οι διαθέσιμες πληροφορίες προέρχονται στην πλειοψηφία τους από την κύρια και επίσημη πηγή παροχής δημογραφικών στοιχείων (Ε.Σ.Υ.Ε./ ΕΛ.ΣΤΑΤ.). Πρέπει να επισημανθεί ότι τα δεδομένα της απογραφής του 2011 δεν είναι άμεσα συγκρίσιμα με εκείνα προηγούμενων απογραφών 2001 και 1991, όπως αναφέρεται και σε σχετική ανακοίνωση της ΕΛ.ΣΤΑΤ. Η πληθυσμιακή ανάλυση της περιοχής μελέτης γίνεται με βάση τόσο τον πραγματικό, όσο και το μόνιμο πληθυσμό σε επίπεδο Δήμου, Δημοτικής Ενότητας και οικισμού.

Για τη σύγκριση της εξέλιξης του μόνιμου πληθυσμού, χρησιμοποιήθηκαν στοιχεία για τα έτη απογραφών 2001 και 2011. Μεταξύ του διαστήματος 2001 και 2011 παρατηρείται μείωση του πληθυσμού του Δήμου κατά 2,60%.

ΕΠΙΠΕΔΟ ΑΝΑΦΟΡΑΣ	ΜΟΝΙΜΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ		ΜΕΤΑΒΟΛΗ '01-'11
	2001	2011	Απόλυτη %
ΔΗΜΟΣ ΣΚΥΔΡΑΣ	20.720	20.188	-2.6%
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΜΕΝΗΙΔΑΣ	5.087	4.575	-10.1%
<i>% επί του Δήμου Σκύδρας</i>	<i>24,55%</i>	<i>22,66%</i>	
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΣΚΥΔΡΑΣ	15.633	15.613	-0.1%
<i>% επί του Δήμου Σκύδρας</i>	<i>75,45%</i>	<i>77,34%</i>	

Πίνακας Α2.1: Μόνιμος πληθυσμός και μεταβολή του (πηγή: Ε.Σ.Υ.Ε. 2001, ΕΛ.ΣΤΑΤ. 2011).

Χαρακτηριστικό του Δήμου Σκύδρας είναι ότι διαθέτει τον ομώνυμο οικισμό, έδρα του Δήμου με πληθυσμό της τάξης των 5.000 κατοίκων και πλέον αυτής, άλλους 10 οικισμούς με σημαντικό πληθυσμιακό μέγεθος (της τάξης των 900 – 1.400 κατοίκων). Δύο μόνο οικισμοί έχουν πληθυσμό μεταξύ 600 – 800 κατοίκων, ενώ όλοι οι υπόλοιποι είναι κάτω των 500 κατοίκων. Στη Σκύδρα κατοικεί το 1/4 περίπου του πληθυσμού του Δήμου (26,78%).

Εξετάζοντας την εξέλιξη των οικισμών του Δήμου Σκύδρας κατά τη δεκαετία 2001-2011 διαπιστώνεται ότι οι περισσότεροι (14 από τους 21 οικισμούς) παρουσιάζουν μείωση του μόνιμου πληθυσμού. Η Σκύδρα μεγεθύνεται σταθερά, ενώ δυναμισμό επιδεικνύει η Δάφνη με θετική μεταβολή της τάξης του 5% και ακολουθούν το Λουτροχώρι (2,9%) και το Άσπρο (2,5%). Οι μεγάλοι οικισμοί, γειτονικοί της

³ βλ. Πίνακα Αδελφοποιήσεων μετά τη σύμφωνη γνώμη της Επιτροπής του Ν.3345/05 του Υπουργείου Εσωτερικών, τελευταία ενημέρωση: 08/2016 (Πηγή: <http://www.ypes.gr/UserFiles/f0ff9297-f516-40ff-a70e-eca84e2ec9b9/PinAdelfop-230816.pdf>)

Σκύδρας, είτε μένουν στάσιμοι (Μαυροβούνι, Λιποχώρι, Πετραία), είτε φθίνουν (Σεβαστιανά, Ριζό).

ΕΠΙΠΕΔΟ ΑΝΑΦΟΡΑΣ	ΜΟΝΙΜΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ		ΜΕΤΑΒΟΛΗ '01-'11
	2001	2011	Απόλυτη %
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΣΚΥΔΡΑΣ	15.633	15.613	-0.1%
Σκύδρα	5.228	5.406	3.4%
Αρσένι	1.382	1.396	1.0%
Άσπρο	788	808	2.5%
Δάφνη	646	679	5.1%
Καλύβια	1.175	1.095	-6.8%
Λιποχώρι	1.030	1.031	0.1%
Μαυροβούνι	999	1.006	0.7%
Νέα Ζωή	176	151	-14.2%
Λουτροχώρι	445	458	2.9%
Πλεύρωμα	290	261	-10.0%
Πετραία	907	918	1.2%
Ριζό	1.083	1.012	-6.6%
Σεβαστιανά	1.484	1.392	-6.2%
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΜΕΝΗΙΔΑΣ	5.087	4.575	-10.1%
Άνυδρο	458	382	-16.6%
Καλή	1.534	1.378	-10.2%
Καλλίπολη	645	456	-29.3%
Σανδάλι	181	169	-6.6%
Κρανέα	102	73	-28.4%
Λιθαριά	6	1	-83.3%
Μάνδαλο	1.120	1.080	-3.6%
Προφήτης Ηλίας	1.228	1.036	-15.6%

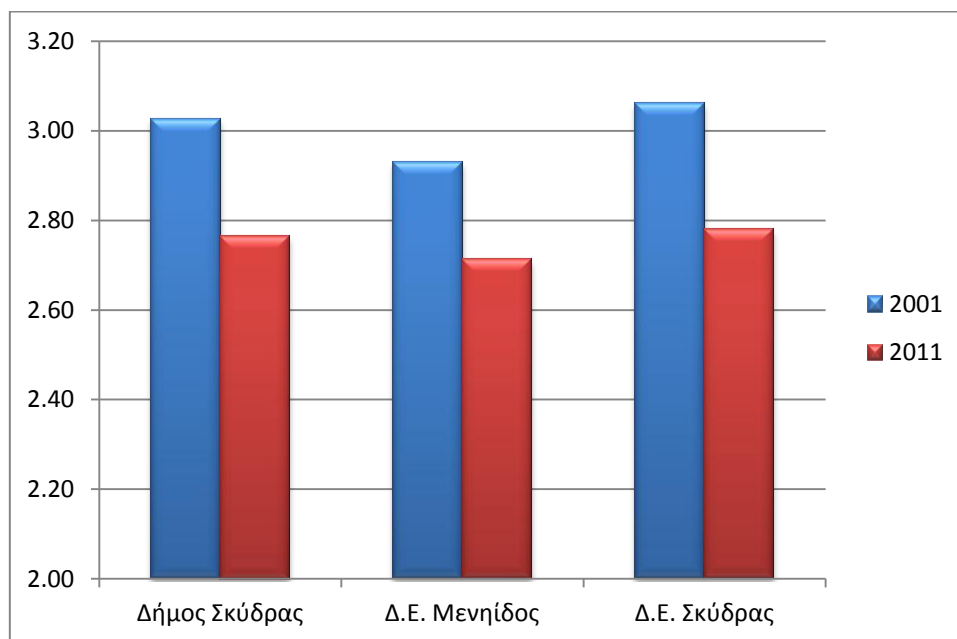
Πίνακας Α2.2. Μόνιμος πληθυσμός 2001 – 2011 σε επίπεδο οικισμού και μεταβολή του, (πηγή: Ε.Σ.Υ.Ε. 2001, ΕΛ.ΣΤΑΤ. 2011).

Με βάση τα στοιχεία της Απογραφής του 2011 η ηλικιακή δομή του πληθυσμού τροποποιείται προς το δυσμενέστερο. Έτσι, σημαντικό τμήμα του πληθυσμού του Δήμου είναι μεγάλης ηλικίας και οι παραγωγικές ηλικίες, αλλά και οι ηλικίες κάτω των 14 ετών συρρικνώνονται. Παρατηρείται, δηλαδή, γήρανση του πληθυσμού του Δήμου. Η εικόνα αυτή αποτυπώνεται και στις πυραμίδες ηλικιών που τείνουν να λάβουν το σχήμα αντεστραμμένου τριγώνου, ειδικά στη Δ.Ε. Μενηίδας. Ως προς την κατανομή των φύλων, το 2001 υπερερούσαν οι άντρες, ενώ το 2011 περισσότερες είναι οι γυναίκες (50,6%).

Η κατάσταση, όπως αποτυπώνεται στα αντεστραμμένα τρίγωνα των πυραμίδων ηλικιών, είναι δυσμενέστερη στη Δ.Ε. Μενηίδας, στην οποία η ηλικιακή ομάδα άνω των 65 είναι η μοναδική που αυξάνεται και αποτελεί πλέον τη μεγαλύτερη ομάδα ηλικιών (είναι υπερδιπλάσια της ομάδας 0-14 ετών). Στη Δ.Ε. Σκύδρας η διάρθρωση

των ομάδων ηλικιών είναι ευνοϊκότερη, αλλά με αρνητικές τάσεις. Η ομάδα 45-64 ετών παραμένει η πολυπληθέστερη, σημειώνοντας αξιόλογα μεγέθη στον οικονομικά ενεργό πληθυσμό. Η ομάδα άνω των 65 ετών, ωστόσο, κατατάσσεται πλέον στη δεύτερη θέση σημειώνοντας σημαντική αύξηση μέσα στη δεκαετία. Η κατάσταση αυτή οφείλεται στη μείωση των γεννήσεων (υπογεννητικότητα) και στη γήρανση του πληθυσμού, κάτι που ισχύει στους περισσότερους αγροτικούς οικισμούς της Χώρας.

Μελετώντας την εξέλιξη στα χαρακτηριστικά που αφορούν στα νοικοκυριά και με βάση τα στοιχεία των απογραφών της Ε.Σ.Υ.Ε. του πραγματικού πληθυσμού για το έτος 2001 και του μόνιμου πληθυσμού για το 2011, διαπιστώνεται στο Δήμο Σκύδρας θετική μεταβολή για τον αριθμό των νοικοκυριών (8,6%), η οποία είναι αποτέλεσμα της μείωσης του μεγέθους των νοικοκυριών, τάση που σημειώθηκε γενικότερα στον ελλαδικό χώρο. Στη Δ.Ε. Σκύδρας παρατηρείται αύξηση τόσο στον αριθμό, όσο και στα μέλη των νοικοκυριών (13,2% και 2,8% αντίστοιχα), σε αντίθεση με τη Δ.Ε. Μενηίδας που παρουσιάζει μείωση και στις δύο κατηγορίες. Στον αριθμό των μελών ανά νοικοκυριό σημειώνεται αρνητική μεταβολή και στις δύο Δ.Ε. Η τιμή του δείκτη αυτού είναι παρόμοια σε όλους τους οικισμούς του Δήμου και κυμαίνεται από 2,49 μέχρι 2,99 μέλη/νοικοκυριό). Εξαίρεση αποτελούν, το Αρσένι που έχει τη μεγαλύτερη τιμή (3,07) και η Λιθαριά, που έχει τη μικρότερη τιμή (1,00). Η ύπαρξη ολιγομελών νοικοκυριών (2-3 ατόμων), οφείλεται στη γενικότερη τάση σχηματισμού μικρότερων οικογενειών στο σύνολο της ελληνικής επικράτειας, ενώ ως ένα βαθμό είναι και αποτέλεσμα της υπογεννητικότητας, δηλαδή, αναφέρεται ο χαμηλός δείκτης είτε σε νέους ηλικιακά κατοίκους, οι οποίοι έχουν ένα παιδί ή κανένα, είτε σε άτομα που εγκαθίστανται στην περιοχή, με σκοπό την εργασία, είτε τέλος σε οικονομικά ανενεργά άτομα π.χ. συνταξιούχους, στους ορεινούς κυρίως οικισμούς του Δήμου.

Διαγραμμα Α2.1: Αριθμός μελών/ νοικοκυριό στο Δήμο Σκύδρας, τη Δ.Ε. Μενηίδας και τη Δ.Ε. Σκύδρας (πηγή: Ε.Σ.Υ.Ε. 2001, ΕΛ.ΣΤΑΤ. 2011).

	Αριθμός Νοικοκυριών		Μεταβολή 2001-2011	Μέλη νοικοκυριών		Μεταβολή 2001-2011
	2001	2011		2001	2011	
Δήμος Σκύδρας	6.698	7.271	8,6%	20.268	20.096	-0,8%
Δ.Ε. Μενηίδας	1.758	1.681	-4,4%	5.150	4.560	-11,5%
Δ.Ε. Σκύδρας	4.940	5.590	13,2%	15.118	15.536	2,8%

Πίνακας Α2.3: Αριθμός νοικοκυριών και μέλη αυτών σε Δήμο Σκύδρας, Δ.Ε. Μενηίδας και Δ.Ε. Σκύδρας (πηγή: Ε.Σ.Υ.Ε. 2001 και ΕΛ.ΣΤΑΤ.2011).

	Μέλη ανά νοικοκυριό		Μεταβολή 2001-2011
	2001	2011	
Δήμος Σκύδρας	3,03	2,76	-8,7%
Δ.Ε. Μενηίδας	2,93	2,71	-7,4%
Δ.Ε. Σκύδρας	3,06	2,78	-9,2%

Πίνακας Α2.4: Δείκτης μέλη/νοικοκυριό 2001 και 2011 σε Δήμο Σκύδρας, Δ.Ε. Μενηίδας και Δ.Ε. Σκύδρας (πηγή: Ε.Σ.Υ.Ε. 2001 και ΕΛ.ΣΤΑΤ.2011).

	Αριθμός Νοικοκυριών	Μέλη νοικοκυριών	Μέλη ανά νοικοκυριό
ΔΗΜΟΣ ΣΚΥΔΡΑΣ	7.271	20.096	2,76
Δ.Ε. ΣΚΥΔΡΑΣ	5.590	15.536	2,78
Σκύδρα	2.024	5.357	2,65
Αρσένι	453	1.392	3,07
Άσπρο	289	807	2,79
Δάφνη	256	678	2,65
Καλύβια	366	1.094	2,99
Λιποχώρι	367	1.031	2,81
Μαυροβούνι	337	1.000	2,97
Νέα Ζωή	56	147	2,63
Πετραία	311	917	2,95
Λουτροχώρι	164	453	2,76
Πλεύρωμα	101	261	2,58
Ριζό	348	1.009	2,90
Σεβαστιανά	518	1.390	2,68
Δ.Ε. ΜΕΝΗΙΔΑΣ	1.681	4.560	2,71
Καλή	519	1.375	2,65
Άνυδρο	153	381	2,49
Καλλίπολη	165	455	2,76
Σανδάλι	66	168	2,55
Κρανέα	28	72	2,57
Λιθαριά	1	1	1,00
Μάνδαλο	376	1.076	2,86
Προφήτης Ηλίας	373	1.032	2,77

Πίνακας Α2.5: Αριθμός νοικοκυριών και μέλη αυτών, δείκτης μέλη/νοικοκυριό στους οικισμούς του Δήμου το 2011 (πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ.).

Το επίπεδο εκπαίδευσης του Δήμου δεν είναι ιδιαίτερα αυξημένο, στοιχείο που οφείλεται πιθανώς στην αγροτική διάρθρωση της οικονομίας και της οικογένειας. Συγκρίνοντας το επίπεδο εκπαίδευσης των Δ.Ε. Μενηίδας και Σκύδρας για το έτος 2001, το προφίλ των δύο Δ.Ε. είναι σε γενικές γραμμές παρόμοιο. Το μεγαλύτερο ποσοστό του πληθυσμού είναι απόφοιτοι δημοτικού και ακολουθούν οι απόφοιτοι μέσης εκπαίδευσης. Στη Δ.Ε. Σκύδρας το επίπεδο εκπαίδευσης είναι ελαφρώς βελτιωμένο (περισσότεροι πτυχιούχοι ανώτερων και ανώτατων σχολών, καθώς και περισσότεροι απόφοιτοι μέσης εκπαίδευσης), γεγονός που οφείλεται στο αστικού κέντρου της Σκύδρας, το οποίο έχει το υψηλότερο επίπεδο μόρφωσης. Παρατηρώντας την εξέλιξη του επιπέδου εκπαίδευσης των Δ.Ε. του Δήμου Σκύδρας μεταξύ 2001 και 2011, προκύπτει σαφής βελτίωση του επιπέδου εκπαίδευσης.

Η μετακίνηση πληθυσμού είναι διαχρονικά σημαντικός παράγοντας για την πληθυσμιακή δομή ενός Δήμου και εν προκειμένω του Δήμου Σκύδρας. Από την περίοδο της ενσωμάτωσης της περιοχής στο Ελληνικό κράτος και την έλευση μεγάλων ρευμάτων προσφύγων από την Ανατολική Θράκη, τη Μαύρη Θάλασσα και την Μικρά Ασία, από την εγκατάσταση παλιννοστούντων ομογενών και οικονομικών μεταναστών τις δεκαετίες 1990 και 2000 και μέχρι σήμερα. Με βάση πρόσφατα στατιστικά στοιχεία (ΕΛ.ΣΤΑΤ. 2011), το 70% του πληθυσμού γεννήθηκε εντός του Δήμου. Από αυτούς που δεν γεννήθηκαν εντός του Δήμου, ένα μικρό ποσοστό, της τάξης του 12% γεννήθηκε στο εξωτερικό.

Σύμφωνα με στοιχεία του 2000,⁴ οι παλιννοστούντες ομογενείς από χώρες της πρώην Σοβιετικής Ένωσης ανέρχονταν σε 530 άτομα, ποσοστό που αντιστοιχεί στο 3,40% του πληθυσμού της Δ.Ε. Σκύδρας και στο 16% όσων εγκαταστάθηκαν στην Π.Ε. Πέλλας. Στη συντριπτική τους πλειονότητα (95%) εγκαταστάθηκαν στο Αρσένι και οι υπόλοιποι στη Σκύδρα. Οι εγκατασταθέντες από το εξωτερικό στο Δήμο την τελευταία πενταετία πριν την απογραφή του 2011 ανέρχονταν σε 745 άτομα και αποτελούσαν το 4% του πληθυσμού. Ο σημαντικότερος λόγος εγκατάστασης είναι η εργασία (35%) και ακολουθούν ο επαναπατρισμός / παλιννόστηση (24%) και η επανένωση οικογένειας (20%). Ανάλογη είναι η εικόνα και για τους εγκατασταθέντες κατά το τελευταίο έτος πριν την Απογραφή του 2011. Ωστόσο, ο πιο σημαντικός λόγος που αναφέρουν είναι η αναζήτηση εργασίας, τον οποίο αναφέρουν ο ένας στους δύο όσων δήλωσαν το λόγο εγκατάστασης.

Η μετανάστευση, σήμερα, παρόλο που σημειώνεται σε μικρά ποσοστά, συμβάλλει στην πληθυσμιακή σταθερότητα του Δήμου (τα τελευταία χρόνια η πληθυσμιακή αύξηση είναι αρνητική). Επίσης, δεδομένου ότι οι μετανάστες αποτελούν κατά κύριο λόγο οικονομικά ενεργό πληθυσμό, συμβάλλει στην οικονομική ανάπτυξη του Δήμου. Εξετάζοντας τον εποχικό πληθυσμό στην περιοχή μελέτης, αυτός, με βάση την επιτόπια εργασία και την επικοινωνία που είχαμε με τις τοπικές αρχές, είναι περιορισμένος. Επισημαίνεται ότι ακόμα και οι εποχικές θέσεις εργασίας καλύπτονται από το μόνιμο πληθυσμό του Δήμου.

⁴ Δήμος Σκύδρας, «Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δήμου Σκύδρας 2017-2019» - Α΄ φάση: Στρατηγικός Σχεδιασμός, Νοέμβριος 2017 (Κεφάλαιο 1.1.3.6).

Συνοψίζοντας τα παραπάνω, ο Δήμος Σκύδρας εμφανίζει τρεις διαφορετικές διαστάσεις. Από τη μια είναι η πόλη της Σκύδρας, η οποία διαφοροποιείται εμφανώς ως προς τα δημογραφικά και οικονομικά χαρακτηριστικά της και την εξέλιξή τους, σημειώνοντας την πιο θετική εξέλιξη (π.χ. πληθυσμιακή αύξηση, βελτίωση επιπέδου εκπαίδευσης). Και στις άλλες δύο πλευρές είναι οι λοιποί αγροτικοί οικισμοί, οι οποίοι κατανέμονται στους πεδινούς και τους ημιορεινούς/ορεινούς. Οι πρώτοι δείχνουν σημάδια ανθεκτικότητας, κυρίως λόγω της θέσης και του βαθμού αξιοποίησης των διαθέσιμων πόρων, και ορισμένοι αποδεικνύονται ιδιαίτερα δυναμικοί (π.χ. Άσπρο). Οι πεδινοί οικισμοί συναντώνται στο κεντρικό τμήμα του Δήμου και διαθέτουν στενές σχέσεις και αλληλοσυμπληρούμενες εξυπηρετήσεις, συγκροτώντας πυκνό δίκτυο δυναμικών (περισσότερο ή λιγότερο) οικισμών. Αντίθετα, οι δεύτεροι (ημιορεινοί/ορεινοί) μαζί με κάποιους μικρούς πεδινούς στην περιφέρεια της πεδιάδας συρρικνώνονται και γηράσκουν, είναι πιο αραιοκατοικημένοι και κάποιοι τείνουν να εγκαταλειφθούν.

Αναφορικά με τα δημογραφικά χαρακτηριστικά του Δήμου, σημειώνονται κάποια δομικά χαρακτηριστικά που είναι κοινά για όλο το Δήμο, σε αυτά συγκαταλέγονται η αρνητική ηλικιακή διάρθρωση του πληθυσμού και η βελτίωση του επιπέδου εκπαίδευσης. Επίσης, διαπιστώνεται σχηματισμός μικρότερων οικογενειών (μείωση του δείκτη μέλη ανά νοικοκυριό) λόγω προσέλκυσης οικονομικά ενεργών κατοίκων που εγκαθίσταται με σκοπό την εργασία, συγκρότησης νέων μικρών νοικοκυριών (2-3 άτομα), αύξησης των οικονομικά ανενεργών (π.χ. συνταξιούχοι), οι οποίοι συγκροτούν ολιγοπρόσωπα νοικοκυριά. Σημαντικό τμήμα του πληθυσμού εκτιμάται πως έχει εγκατασταθεί στο Δήμο είτε για λόγους επαναπατρισμού/παλιννόστησης, είτε, κυρίως το τελευταίο διάστημα, για λόγους εργασίας. Τάσεις αστικοποίησης δεν παρατηρούνται στο Δήμο, καθώς να μεν το αστικό κέντρο της Σκύδρας ισχυροποιείται, όχι όμως εις βάρος της πεδινής αγροτικής ενδοχώρας, η οποία διαθέτει πολλούς οικιστικούς υποδοχείς με σημαντικό πληθυσμιακό μέγεθος και αξιοσημείωτη ανθεκτικότητα. Το γεγονός αυτό οφείλεται στις θέσεις εργασίας που προσφέρει η ανεπτυγμένη, και σε κάποιο βαθμό διεθνοποιημένη, αγροτική οικονομία (καλλιέργειες, βιομηχανίες αγροδιατροφικού τομέα, υπηρεσίες εμπορίας αγροτικών προϊόντων και παροχής υποστηρικτικών υπηρεσιών).

Αναφορικά με το **οικονομικό προφίλ** του Δήμου Σκύδρας, συγκρίνοντάς το μεταξύ των ετών 2001 και 2011, παρατηρείται μεταβολή που αφορά στη μείωση της σημασίας του πρωτογενούς τομέα στην οικονομία του. Ο τριτογενής τομέας παρουσιάζει αξιοσημείωτη αύξηση και σε συνδυασμό με τη μείωση του πρωτογενούς, απασχολεί πλέον παρόμοιο ποσοστό οικονομικά ενεργών κατοίκων. Το ποσοστό του δευτερογενούς τομέα παραγωγής διατηρείται σταθερό.

Εστιάζοντας στο Δήμο, για το 2011, εντοπίζονται διαφορές μεταξύ των δύο δημοτικών ενοτήτων στους τομείς παραγωγής. Στη Δ.Ε. Σκύδρας κυρίαρχος τομέας παραγωγής είναι ο τριτογενής, γεγονός που οφείλεται κυρίως στην ύπαρξη του αστικού κέντρου της Σκύδρας. Αντίθετα, στη Δ.Ε. Μενηίδας η συντριπτική πλειονότητα του οικονομικά ενεργού πληθυσμού της απασχολείται στον πρωτογενή τομέα. Ο δευτερογενής τομέας κατέχει και στις δύο Δ.Ε. το χαμηλότερο ποσοστό, με

διαφοροποίηση όμως μεταξύ τους. Στη Δ.Ε. Σκύδρας το ποσοστό του δευτερογενή τομέα είναι υψηλότερο, δηλαδή συγκεντρώνονται περισσότερες βιομηχανικές μονάδες. Το στοιχείο αυτό είναι αναμενόμενο λόγω των υποστηρικτικών υπηρεσιών που προσφέρει η πόλη της Σκύδρας, της κομβικής θέσης που εξασφαλίζουν οι σημαντικές υπερτοπικές μεταφορικές υποδομές και των πλούσιων πρώτων υλών που προσφέρει.

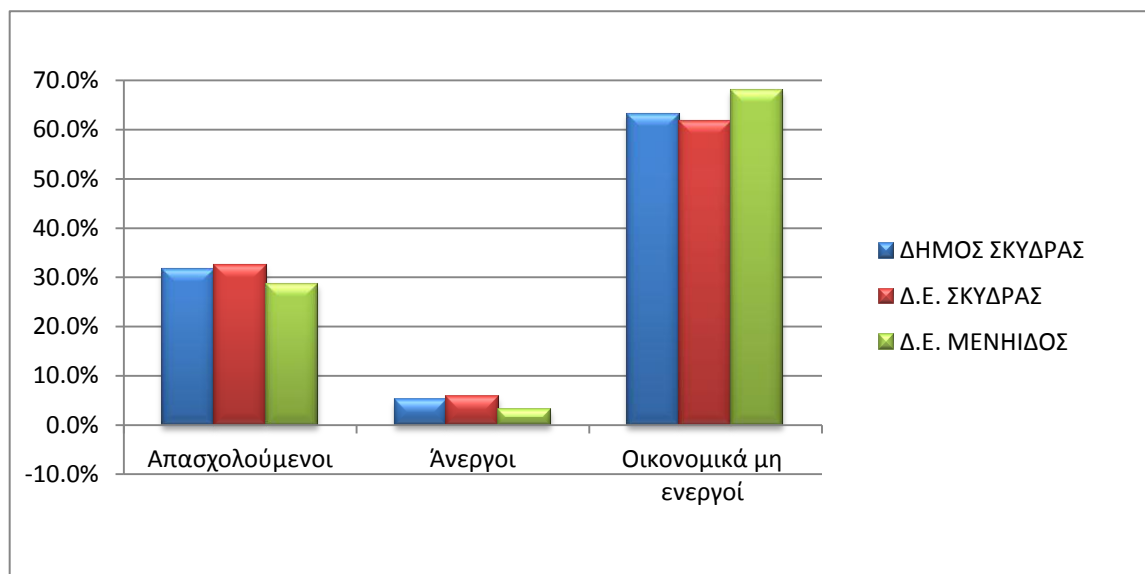
Εξετάζοντας την απογραφή του έτους 2011 που αναφέρεται στο μόνιμο πληθυσμό, ο συνολικός ενεργός και μη ενεργός πληθυσμός του Δήμου Σκύδρας ανέρχεται σε 19.551 κατοίκους, από τους οποίους οι 7.198 ανήκουν στον οικονομικά ενεργό πληθυσμό (36,82%). Το ποσοστό ανεργίας στο σύνολο των οικονομικά ενεργών είναι αυξημένο (14%). Συγκρίνοντας την εξέλιξη μεταξύ 2001 και 2011, παρόλο που δεν είναι άμεσα συγκρίσιμες οι απογραφές, διαπιστώνεται αύξηση στο ποσοστό του μη οικονομικά ενεργού πληθυσμού, τόσο σε επίπεδο Δήμου, όσο και σε επίπεδο Δημοτικών Ενοτήτων. Η μεγαλύτερη αύξηση στους οικονομικά μη ενεργούς παρατηρείται στη Δ.Ε. Μενηίδας. Τα ποσοστά ανεργίας παραμένουν στα ίδια περίπου επίπεδα και στις δύο απογραφές. Ο συνδυασμός των δύο αυτών αποτελεσμάτων αποδεικνύει ότι οι περισσότεροι νέοι που αναζητούν δουλειά στο Δήμο Σκύδρας έχουν προοπτικές να εργαστούν και λίγες σχετικά πιθανότητες να είναι άνεργοι. Από την άλλη πλευρά, στη Δ.Ε. Σκύδρας ο οικονομικά ενεργός πληθυσμός κατά την περίοδο 2001-2011 μειώνεται κατά 10 περίπου ποσοστιαίες μονάδες, ενώ στη Δ.Ε. Μενηίδας για την ίδια περίοδο μειώνεται κατά 20 περίπου ποσοστιαίες μονάδες. Η μεγάλη αυτή μείωση του οικονομικά ενεργού πληθυσμού και στις δύο δημοτικές ενότητες σχετίζονται άμεσα με δύο φαινόμενα δημογραφικού χαρακτήρα, τη γήρανση του πληθυσμού και την υπογεννητικότητα, μεγάλα προβλήματα για τη χώρα μας στο σύνολό της. Τα προβλήματα αυτά εντείνονται πιθανόν και από το γεγονός ότι οι φοιτητές καταγράφονται στον οικονομικά μη ενεργό πληθυσμό και ενδεχομένως νέοι που έχουν σπουδάσει σε πανεπιστήμια, αναζητούν τον πρώτο καιρό εργασία στις πόλεις των σποδών τους, όμως για το Δήμο Σκύδρας, η τελευταία παράμετρος δεν φαίνεται να έχει άμεση σχέση με τη μείωση του ποσοστού του οικονομικά ενεργού πληθυσμού.

Επίπεδο Αναφοράς	Οικονομικά ενεργός πληθυσμός				Οικονομικά μη ενεργός πληθυσμός	Σύνολο
	Εργαζόμενος	Ζητούσε εργασία	Ζητούσε εργασία για 1η φορά	Σύνολο		
ΔΗΜΟΣ ΣΚΥΔΡΑΣ	6.190	1.008 (14,00% στο σύνολο των οικονομικά ενεργών)	637	7.198	12.353	19.551
<i>% επί του συνόλου</i>				36,82	63,18	
Δ.Ε. ΣΚΥΔΡΑΣ	4.916	863 (14,94% στο σύνολο των οικονομικά ενεργών)	504	5.779	9.330	15.109
<i>% επί του συνόλου</i>				38,25	61,75	

Επίπεδο Αναφοράς	Οικονομικά ενεργός πληθυσμός				Οικονομικά μη ενεργός πληθυσμός	Σύνολο
	Εργαζόμενος	Ζητούσε εργασία	Ζητούσε εργασία για 1η φορά	Σύνολο		
Δ.Κ. Σκύδρας	1.831	324	177	2.155	3.074	5.229
Σκύδρα	1.831	324	177	2.155	3.074	5.229
Τ.Κ. Αρσενίου	395	38	73	433	890	1.323
Αρσένι	395	38	73	433	890	1.323
Τ.Κ. Άσπρου	338	15	29	353	426	779
Άσπρο	338	15	29	353	426	779
Τ.Κ. Δάφνης	197	14	30	211	438	649
Δάφνη	197	14	30	211	438	649
Τ.Κ. Καλυβίων	355	49	16	404	675	1.079
Καλύβια	355	49	16	404	675	1.079
Τ.Κ. Λιποχωρίου	324	32	34	356	641	997
Λιποχώρι	324	32	34	356	641	997
Τ.Κ. Μαυροβουνίου	256	121	27	377	602	979
Μαυροβούνι	256	121	27	377	602	979
Τ.Κ. Νέας Ζωής	33	8	1	41	109	150
Νέα Ζωή	33	8	1	41	109	150
Τ.Κ. Πετραίας	475	145	43	620	974	1.594
Πετραία	257	60	38	317	563	880
Λουτροχώρι	138	59	3	197	258	455
Πλεύρωμα	80	26	2	106	153	259
Τ.Κ. Ριζού	285	46	31	331	650	981
Ριζό	285	46	31	331	650	981
Τ.Κ. Σεβαστιανών	427	71	43	498	851	1.349
Σεβαστιανά	427	71	43	498	851	1.349
Δ.Ε. ΜΕΝΗΙΔΑΣ	1.274	145 (10,22% στο σύνολο των οικονομικά ενεργών)	133	1.419	3.023	4.442
<i>% επί του συνόλου</i>				<i>31,95</i>	<i>68,05</i>	
Τ.Κ. Καλής	444	42	23	486	869	1.355
Καλή	444	42	23	486	869	1.355
Τ.Κ. Ανύδρου	92	3	13	95	274	369
Ανύδρο	92	3	13	95	274	369
Τ.Κ. Καλλίπολης	152	29	14	181	430	611
Καλλίπολη	102	23	7	125	324	449
Σανδάλι	50	6	7	56	106	162
Τ.Κ. Κρανέα	17	3	1	20	53	73
Κρανέα	17	3	1	20	52	72
Λιθαριά				0	1	1
Τ.Κ. Μανδάλου	296	40	42	336	702	1.038
Μανδαλο	296	40	42	336	702	1.038
Τ.Κ. Προφήτη Ηλία	273	28	40	301	695	996
Προφήτης Ηλίας	273	28	40	301	695	996

Πίνακας Α2.6: Οικονομικά ενεργός και μη ενεργός πληθυσμός 2011, Απασχόληση – Ανεργία (Μόνιμος) (πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. 2011).

Για τη θέση των απασχολούμενων στην εργασία τους, διαπιστώνεται για το 2011 ότι στο σύνολο του Δήμου υπάρχει ισορροπία μεταξύ αυτοαπασχολούμενων και μισθωτών/ ημερομίσθιων (47% και 45% αντίστοιχα). Στη Δ.Ε. Σκύδρας υπερτερεί ελαφρά η δεύτερη κατηγορία. Αυτό οφείλεται στη Σκύδρα και τους όμορους μεγάλους οικισμούς (Μαυροβούνι, Λιποχώρι, Σεβαστιανά), στους οποίους οι περισσότεροι απασχολούμενοι είναι μισθωτοί ή ημερομίσθιοι. Στη Δ.Ε. Μενηίδας η πλειονότητα (57%) εργάζονται για δικό της λογαριασμό. Η εικόνα είναι παρόμοια σε όλους τους οικισμούς, με εξαίρεση την Καλλίπολη και το Σανδάλι, όπου υπάρχει ισορροπία μεταξύ των δύο κατηγοριών.

Διάγραμμα Α2.2: Οικονομικά ενεργός και μη ενεργός πληθυσμός 2011, Απασχόληση – Ανεργία (Μόνιμος) (πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. 2011).

Όσον αφορά στη Δ.Ε. Σκύδρας, από τους 15.109 κατοίκους του συνολικού ενεργού και μη ενεργού πληθυσμού, οι οικονομικά ενεργοί ανέρχονται σε 5.779 άτομα (ποσοστό 38,25%) επί του συνόλου, ενώ από αυτούς οι εργαζόμενοι είναι 4.916 άτομα (85,12%) και οι άνεργοι 863 άτομα (14,93%). Αναφορικά με τους οικονομικά μη ενεργούς, αυτοί ανέρχονται σε 9.330 κατοίκους (61,75%) επί του συνόλου των οικονομικά ενεργών και μη ενεργών. Το ποσοστό ανεργίας έχει αυξηθεί ελαφρά και εμφανίζει τις υψηλότερες τιμές στους οικισμούς της Σκύδρας, του Μαυροβουνίου και της Πετραίας, ο οποίοι είναι και οι μεγαλύτεροι οικισμοί. Τα πιο ευνοϊκά χαρακτηριστικά εξακολουθεί να έχει ο οικισμός του Άσπρου.

Στη Δ.Ε. Μενηίδας ο οικονομικά ενεργός πληθυσμός ανέρχεται σε 1.419 κατοίκους. Από αυτούς οι 1.274 είναι εργαζόμενοι (89,78%) και οι 145 άνεργοι (10,22%). Ο οικονομικά μη ενεργός αποτελείται από 3.023 (68,05%). Η ανεργία εξακολουθεί να κινείται σε χαμηλότερα επίπεδα σε σχέση με τη Δ.Ε. Σκύδρας, ωστόσο έχει αυξηθεί σημαντικά. Η Καλή, ως ο μεγαλύτερος οικισμός, εξακολουθεί να χαρακτηρίζεται από το μεγαλύτερο ποσοστό εργαζόμενων και παράλληλα από χαμηλά ποσοστά ανεργίας.

Επίπεδο Αναφοράς	Οικονομικά ενεργός πληθυσμός	Απασχολούμενοι					
		Εργοδότης	Εργαζόμενος για δικό σας λογαριασμό	Μισθωτός ή ημερομίσθιος	Μέλος παραγωγικού συνεταιρισμού	Βοηθός στην οικογενειακή επιχείρηση	Άλλη περίπτωση
ΔΗΜΟΣ ΣΚΥΔΡΑΣ	7.198	318	2.880	2.784	2	190	16
Δ.Ε. ΣΚΥΔΡΑΣ	5.779	256	2.157	2.329	1	165	8
Δ.Κ. Σκύδρας	2.155	169	601	989		69	3
Σκύδρα	2.155	169	601	989		69	3
Τ.Κ. Αρσενίου	433	1	256	115		23	
Αρσένι	433	1	256	115		23	
Τ.Κ. Ασπρου	353	2	212	86		37	1
Ασπρο	353	2	212	86		37	1
Τ.Κ. Δάφνης	211	2	102	85		8	
Δάφνη	211	2	102	85		8	
Τ.Κ. Καλυβίων	404	9	200	133		12	1
Καλύβια	404	9	200	133		12	1
Τ.Κ. Λιποχωρίου	356	21	109	188		6	
Λιποχώρι	356	21	109	188		6	
Τ.Κ. Μαυροβουνίου	377	4	114	135		3	
Μαυροβούνι	377	4	114	135		3	
Τ.Κ. Νέας Ζωής	41		22	11			
Νέα Ζωή	41		22	11			
Τ.Κ. Πετραίας	620	6	256	209	1	2	1
Πετραία	317	3	145	106	1	1	1
Λουτροχώρι	197	3	57	77		1	
Πλεύρωμα	106		54	26			
Τ.Κ. Ρίζου	331	22	134	127		1	1
Ριζό	331	22	134	127		1	1
Τ.Κ. Σεβαστιανών	498	20	151	251		4	1
Σεβαστιανά	498	20	151	251		4	1
Δ.Ε. ΜΕΝΗΙΔΟΣ	1.419	62	723	455	1	25	8
Τ.Κ. Καλής	486	3	240	186	1	10	4
Καλή	486	3	240	186	1	10	4
Τ.Κ. Ανύδρου	95	1	58	33			
Άνυδρο	95	1	58	33			
Τ.Κ. Καλλίπολης	181	5	73	71		1	2
Καλλίπολη	125	2	50	48			2
Σανδάλι	56	3	23	23		1	
Τ.Κ. Κρανέα	20		9	8			
Κρανέα	20		9	8			
Λιθαριά	-	-	-	-	-	-	-
Τ.Κ. Μανδάλου	336	7	216	65		8	
Μάνδαλο	336	7	216	65		8	
Τ.Κ. Προφήτη Ηλία	301	46	127	92		6	2
Προφήτης Ηλίας	301	46	127	92		6	2

Πίνακας Α2.7: Οικονομικά ενεργός πληθυσμός κατά θέση στην εργασία, 2011 (πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. 2011).

Οι επιχειρήσεις που λειτουργούν στο Δήμο Σκύδρας αποτελούν το 16% του συνόλου των επιχειρήσεων της Π.Ε. Πέλλας (βλ. πίνακα Α2.2.3.1).⁵ Είναι ως επί το πλείστον ατομικές επιχειρήσεις, σε ποσοστό 84%, και αποτελούν επιχειρήσεις εμπορίου, εξαγωγών, μεταποίησης και υπηρεσιών. Το μεγαλύτερο ποσοστό των τοπικών επιχειρήσεων δραστηριοποιείται στους τομείς του εμπορίου και των υπηρεσιών (40% και 33% αντίστοιχα). Ωστόσο, αξιοσημείωτη είναι η συγκέντρωση στην περιοχή μελέτης εξαγωγικών επιχειρήσεων. Το 40% των επιχειρήσεων αυτού του τύπου ολόκληρης της Π.Ε. Πέλλας βρίσκεται εντός του Δήμου Σκύδρας. Οι περισσότερες επιχειρήσεις ασχολούνται με τον αγροδιατροφικό τομέα: νωπά και κατεψυγμένα φρούτα και λαχανικά (π.χ. ροδάκινα, νεκταρίνια, βερίκοκα, σπαράγγια, ακτινίδια), κονσερβοποιημένα φρούτα (ροδάκινα, βερίκοκα, φρουτοσαλάτες) και σαλιγκάρια. Εξάγουν τα προϊόντα σε διάφορες χώρες του εξωτερικού (χώρες Ε.Ε., Ρωσία και χώρες Ανατολικής Ευρώπης, χώρες Βαλκανίων). Η πλειονότητα των εταιριών μεταποίησης στο Δήμο αφορά στην επεξεργασία τροφίμων, ενώ εκείνες ετοιμών ενδυμάτων – φασόν – έχουν μειωθεί σημαντικά. Τέλος, στο Δήμο δεν εντοπίζονται τουριστικές επιχειρήσεις.

Επίπεδο Αναφοράς	Εμπόριο	Εξαγωγές	Μεταποίηση	Υπηρεσίες	Σύνολο
Δήμος Σκύδρας	710	24	477	598	1.810
Π.Ε. Πέλλας	4.143	60	2.926	3.868	11.020
Ποσοστό % Δήμου /Π.Ε.	17%	40%	16%	15%	16%

Πίνακας Α2.8: Επιχειρήσεις σε επίπεδο Δήμου και Π.Ε. σύμφωνα με στατιστικά στοιχεία από το επιμελητήριο Πέλλας (πηγή: ίδια επεξεργασία).

Βάσει των αποτελεσμάτων της απογραφής του 2011 που αφορούν στο μόνιμο πληθυσμό παρατηρείται ότι σε επίπεδο Δήμου κυριαρχεί ο κλάδος της γεωργίας, δασοκομίας και αλιείας. Στην κατάταξη ακολουθούν οι κλάδοι του χονδρικού και λιανικού εμπορίου – επισκευής μηχανοκίνητων οχημάτων και μοτοσυκλετών και της μεταποίησης. Οι υπόλοιποι κλάδοι έχουν μικρότερα ποσοστά, εκ των οποίων αρκετά χαμηλό αριθμό έχουν οι κλάδοι της διαχείρισης ακίνητης περιουσίας, των ορυχείων και λατομείων και των δραστηριοτήτων νοικοκυριών ως εργοδοτών – μη διαφοροποιημένων δραστηριοτήτων νοικοκυριών που αφορούν την παραγωγή αγαθών και υπηρεσιών για ίδια χρήση.

Όσον αφορά στο προφίλ των Δημοτικών και Τοπικών Κοινοτήτων, σε όλες τις Τ.Κ. της Δ.Ε Μενηίδας η κλαδική διάρθρωση είναι παρόμοια, με απόλυτη κυριαρχία του γεωργικού κλάδου. Αντίθετα, στη Δ.Ε. Σκύδρας, η αντίστοιχη εικόνα είναι ποικιλόμορφη. Στη Δ.Κ. Σκύδρας εμφανίζονται εργαζόμενοι σε όλους τους κλάδους. Μόλις το 16% αυτών απασχολείται στο γεωργικό τομέα, ενώ οι κλάδοι μεταποίησης χονδρικού και λιανικού εμπορίου, επισκευής οχημάτων και μοτοσυκλετών, υπηρεσιών εστίασης και εκπαίδευσης συγκεντρώνουν το 51% των εργαζόμενων.

⁵ Σύμφωνα με το Μητρώο Επιχειρήσεων του Επιμελητηρίου Πέλλας (στοιχεία της 29.06.2018).

Επίσης, οι οικισμοί γύρω από τη Σκύδρα (Μαυροβούνι, Λιποχώρι, Σεβαστιανά, Ριζό) έχουν προσανατολισμό περισσότερο μεταποιητικό και υπηρεσιών και λιγότερο γεωργικό. Τέλος, αξιοσημείωτο είναι ότι στο Άσπρο, 3 στους 4 εργαζόμενους απασχολούνται στο γεωργικό τομέα.

Η τουριστική δραστηριότητα στο Δήμο Σκύδρας δεν είναι σχεδόν καθόλου αναπτυγμένη. Δεν υπάρχουν τουριστικά καταλύματα (κύρια ξενοδοχειακά καταλύματα και αυτοεξυπηρετούμενα καταλύματα), ούτε κάμπινγκ, παρά μόνο μία ξενοδοχειακή μονάδα στον οικισμό της Σκύδρας, ενώ δεν υπάρχουν ούτε σχετικές επιχειρήσεις παροχής τουριστικών υπηρεσιών. Δεν έχουν ακόμα αξιοποιηθεί εναλλακτικές μορφές τουρισμού, παρά το γεγονός ότι υπάρχουν αξιοποιήσιμες σχετικοί πόροι, όπως οι ιαματικές πηγές που βρίσκονται στο Λουτροχώρι και οι χαρακτηρισμένες περιοχές του δικτύου «Natura 2000», εντός των οποίων εντάσσεται ο Αλμωπαίος ποταμός. Η ευρύτερη περιοχή του Αλμωπαίου θα μπορούσε να αναδειχθεί σε τοπικό κέντρο ανάπτυξης δραστηριοτήτων τουρισμού, παραθερισμού και αναψυχής (rafting, kayak, ποδήλατο βουνού κ.τ.λ.).

Συνοψίζοντας, η **τοπική οικονομία του Δήμου Σκύδρας** βασίζεται σχεδόν αποκλειστικά στη γεωργία. Εκτεταμένες αρδευόμενες ζώνες δενδροκαλλιέργειών, θερμοκηπιακές καλλιέργειες λαχανικών και άτυπες επιχειρηματικές ζώνες με μονάδες επεξεργασίας και εμπορίας κυριαρχούν στην πεδινή περιοχή του Δήμου. Καταγράφεται παραδοσιακά σημαντική εξειδίκευση στην παραγωγή αγροτικών προϊόντων, η οποία τείνει σε μεγαλύτερη ολοκλήρωση και καθετοποίηση: παραγωγή, συσκευασία – τυποποίηση, μεταποίηση, εμπόριο – εξαγωγή, διανομή. Συμπληρωματικά μόνο συνεισφέρουν στην τοπική ανάπτυξη τόσο οι λοιποί κλάδοι του πρωτογενούς τομέα (κτηνοτροφία, εξορύξεις), όσο και οι δραστηριότητες εμπορίου και εστίασης καθώς και οι λοιπές βιομηχανίες – βιοτεχνίες – επαγγελματικά εργαστήρια άλλων κλάδων (π.χ. επίπλων, εξοπλισμού, δομικών υλικών, επισκευής οχημάτων). Τουριστική ανάπτυξη στην περιοχή δεν υφίσταται, καθώς οι δυνητικά αξιοποιήσιμοι για τον τουρισμό πόροι έχουν παραμείνει αναξιοποίητοι, ίσως και ως αποτέλεσμα του δυναμισμού του πρωτογενούς τομέα στην περιοχή και της εξαγωγικής δύναμης των σχετικών επιχειρήσεων. Κύριο πεδίο θα μπορούσε να αποτελέσει η ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού, μέσα από την αξιοποίηση και προβολή των φυσικών πόρων, αλλά και του αγροτικού πλούτου και να πραγματοποιηθούν επενδύσεις, τόσο από τον τοπικό πληθυσμό, όσο και από επιχειρηματίες εκτός της περιοχής.

Στο Δήμο Σκύδρας, ο πρωτογενής τομέας παραγωγής ήταν κυρίαρχος για πολλές δεκαετίες και παραμένει. Ωστόσο, τα τελευταία χρόνια, σημειώθηκε σημαντική αύξηση στον τριτογενή τομέα και ιδιαίτερα στη Δ.Ε. Σκύδρας, όπου πλέον επικρατεί. Φαίνεται να προκύπτει η «τριτογενοποίηση» του αγροτικού χώρου, η οποία οφείλεται στην ανάπτυξη νέων δραστηριοτήτων του τριτογενούς τομέα, αλλά και του δευτερογενούς (πολυλειτουργικότητα αγροτικού χώρου). Οι δραστηριότητες αυτές προκύπτουν από την ανάπτυξη της αγρο-βιομηχανίας και των υποστηρικτικών της υπηρεσιών. Περιλαμβάνει ολόκληρη την αλυσίδα δραστηριοτήτων του αγρο-διατροφικού συμπλέγματος (αγρο-βιομηχανία). Η «καθετοποίηση» της παραγωγής

διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην τοπική ανάπτυξη με τη δημιουργία και τη διατήρηση θέσεων απασχόλησης.

Παρά την πληθυσμιακή σταθερότητα, ο οικονομικά μη ενεργός πληθυσμός παρουσίασε αύξηση μετά το 2001, γεγονός που οφείλεται στη φυσική γήρανση (μικρότερος αριθμός γεννήσεων σε σχέση με θανάτους). Ωστόσο, η εισροή αλλοδαπών εργαζόμενων ισορρόπησε την κατάσταση. Το ποσοστό ανεργίας στο Δήμο είναι σταθερά χαμηλό.

Με βάση όλα τα παραπάνω, η περιοχή μελέτης είναι έντονα εξαρτημένη από τη γεωργία. Εμφανίζει ελκτικότητα κυρίως λόγω προσφοράς θέσεων εργασίας στο γεωργικό αλλά και εξω-γεωργικό τομέα, αλλά και λόγω καλής εξυπηρέτησης σε κοινωνικές υποδομές και αστικές λειτουργίες. Η Σκύδρα, αν και μικρό και όχι ιδιαίτερα δυναμικό αστικό κέντρο, λειτουργεί όχι τόσο ως πόλος έλξης για την αγροτική ενδοχώρα, αλλά ως παράγοντας σταθερότητας, μέσα από το εύρος και το επίπεδο εξυπηρετήσεων που προσφέρει.

Και επειδή η μονομερής εξάρτηση από έναν τομέα παραγωγής και εν προκειμένω τον πρωτογενή, δεν είναι από στρατηγικής άποψης βέλτιστη λύση, σε επίπεδο οικονομικής ανάπτυξης και απασχόλησης, για την επόμενη εικοσαετία θα ήταν σκόπιμο να αναζητηθούν και άλλες οικονομικές δραστηριότητες που στην αρχή θα λειτουργήσουν συμπληρωματικά του πρωτογενούς τομέα και στη συνέχεια, θα αποκτήσουν τη δική τους δυναμική π.χ. ανάπτυξη τουρισμού στις εναλλακτικές μορφές του (αγροτουρισμός, ιαματικός, περιηγητικός, πολιτιστικός κ.α.) και με συνέργειες με όμορους δήμους. Ταυτόχρονα, θα ήταν σκόπιμο ένα σχέδιο διαχείρισης για το μέλλον του πρωτογενούς τομέα, για τη βιώσιμη διαχείριση του αρδευτικού νερού, την αντιμετώπιση της ρύπανσης των υπόγειων και επιφανειακών νερών από τις δραστηριότητες του πρωτογενούς τομέα, αλλά και τη διερεύνηση εισαγωγής νέων καλλιεργειών, κατάλληλων για την περιοχή με βάση τα εδαφικά, κλιματικά κ.λπ. χαρακτηριστικά της, οι οποίες θα αυξήσουν το εισόδημα στον πρωτογενή τομέα και θα το διασφαλίσουν.

Η ποιότητα ζωής και ευημερίας είναι ένας δείκτης, ο οποίος σχετίζεται με ποιοτικά και ποσοτικά δεδομένα. Μελετάει το βιοτικό επίπεδο των κατοίκων, το οποίο σχετίζεται με την ποσότητα και την ποιότητα των αγαθών και των υπηρεσιών που είναι διαθέσιμα στους κατοίκους μιας περιοχής, αλλά και στον τρόπο με τον οποίο αυτά παρέχονται στους κατοίκους. Μετράται με οικονομικούς δείκτες, όπως για παράδειγμα, το πραγματικό εισόδημα ανά άτομο, αλλά λαμβάνει υπόψη του και άλλα μη μετρήσιμα χαρακτηριστικά, όπως τον ελεύθερο χρόνο των κατοίκων, την ασφάλεια, την υγεία, την ιατρική περίθαλψη, τον πολιτισμό, την ποιότητα περιβάλλοντος κ.α., το επίπεδο δηλαδή των αστικών εξυπηρετήσεων. Έτσι, η ποιότητα ζωής σχετίζεται άμεσα με το βαθμό ευημερίας των κατοίκων μιας περιοχής.

Από τα στοιχεία τα οποία συνέλεξε η ομάδα μελέτης, όσον αφορά στο τοπικό εισόδημα στο Δήμο Σκύδρας, έγινε η εκτίμηση ότι ακολουθείται η πορεία εξέλιξης του Α.Ε.Π. της Π.Ε. Πέλλας, όπως αυτό καταγράφεται από την ΕΛ.ΣΤΑΤ. για την περίοδο 2000-2015.⁶ Διαπιστώνεται συνεχής αύξηση του κατά κεφαλήν Α.Ε.Π. μέχρι το 2008,

⁶ <https://www.statistics.gr/statistics/-/publication/SEL57/>

ενώ στη συνέχεια ακολουθεί πτώση, η οποία φτάνει στα επίπεδα που είχαν καταγραφεί πριν του 2004. Επιπλέον, σύμφωνα με τη Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων (Γ.Γ.Π.Σ.),⁷ για το οικονομικό έτος 2011 στις περιοχές με Ταχυδρομικό Κώδικα (τ.κ.) 58500 υποβλήθηκαν 11.011 φορολογικές δηλώσεις με μέσο όρο οικογενειακού εισοδήματος 13.647,18 €. Ωστόσο, πρέπει να επισημανθεί ότι ο τ.κ. 58500 αντιστοιχεί και στους οικισμούς Λάκκας, Λιπαρού και Αγίου Γεωργίου που δεν ανήκουν στο Δήμο Σκύδρας,⁸ στοιχείο που δεν μεταβάλλει ριζικά το ύψος του οικογενειακού εισοδήματος, καθώς πρόκειται για μικρούς οικισμούς, με παρόμοιο αγροτικό χαρακτήρα. Συμπεράσματα με ασφάλεια δεν είναι δυνατόν να εξαχθούν, καθώς στον ως άνω διαδικτυακό τόπο της Γ.Γ.Π.Σ. τα στοιχεία αυτά ανακοινώθηκαν μόνο μία φορά για ένα οικονομικό έτος. Επίσης, η όποια μείωση του οικογενειακού εισοδήματος καταγράφεται ενδεχομένως τα επόμενα μετά το 2011 έτη μπορεί να οφείλεται όχι τόσο στη μείωση των εσόδων, με δεδομένο ότι η οικονομία της περιοχής στηρίζεται σε μεγάλο βαθμό στον πρωτογενή τομέα, αλλά στην αύξηση άμεσων και έμμεσων φόρων, στην αύξηση των ασφαλιστικών εισφορών κ.λπ.

Αναφορικά με το επίπεδο ανέσεων των κατοικιών του Δήμου, διαπιστώνεται ότι αυτό είναι υψηλό. Σύμφωνα με την απογραφή του 2011:

- Λιγότερο από 1% των κανονικών κατοικιών δεν διαθέτει τουαλέτα ή WC ή τα διαθέτει εκτός της κατοικίας. Το ποσοστό αυτό είναι σημαντικά υψηλότερο στη Ν. Ζωή και τη Λιθαριά (περίπου 10% και 27% αντίστοιχα).
- Η διαθεσιμότητα λουτρού ή ντους εντός της κατοικίας είναι πολύ υψηλή (περίπου 96%). Στη Λιθαριά και στη Νέα Ζωή καταγράφονται τα υψηλότερα ποσοστά κατοικιών χωρίς αυτές τις ανέσεις (54,5% και 10,4% αντίστοιχα). Πολύ μικρά, αλλά όχι αμελητέα, είναι τα ποσοστά των κατοικιών που διαθέτουν λουτρό ή ντους εκτός της κατοικίας (μεταξύ 5-10%), σε ορισμένους οικισμούς, με εντονότερο το φαινόμενο στη Λιθαριά (27,3%).
- Η συντριπτική πλειονότητα των κανονικών κατοικιών του Δήμου (94%) διαθέτει θέρμανση και μάλιστα κεντρική αυτόνομη (72%). Οι οικισμοί με το μεγαλύτερο ποσοστό κατοικιών χωρίς θέρμανση είναι οι τρεις ημιορεινοί/ ορεινοί: Κρανέα, Λιθαριά και Νέα Ζωή. Επίσης, στους οικισμούς αυτούς, καθώς και στους μεγάλους (Πετραία, Αρσένι, Λιποχώρι, Καλύβια, Σεβαστιανά, Πρ. Ηλίας), σημαντικό είναι το ποσοστό των κατοικιών που χρησιμοποιεί άλλο μέσο για θέρμανση (κυρίως τζάκι και θερμάστρα με καυσόξυλα).

Λαμβάνοντας υπόψη τα εγκεκριμένα σταθερότυπα (ΦΕΚ Δ' 285/2004), η Σκύδρα και η Καλή διαθέτουν εκείνες τις λειτουργίες που αντιστοιχούν στο επίπεδό τους (4^ο επίπεδο): γυμνάσιο, λύκειο και περιφερειακό ιατρείο, επιπλέον των βασικών λειτουργιών. Βιβλιοθήκη και αίθουσα πολλαπλών χρήσεων – πνευματικό κέντρο συναντώνται μόνο στη Σκύδρα. Η τελευταία, ως έδρα του Δήμου, διαθέτει, επίσης, δημοτικές υπηρεσίες και αστυνομικό τμήμα, οικονομικές υπηρεσίες (π.χ. τράπεζες) καθώς και αναβαθμισμένη δομή υγείας (Κέντρο Υγείας). Επιπλέον, στη Σκύδρα

⁷ http://www.gsis.gr/gsis/info/gsis_site/PublicIssue/

⁸ <http://www.elta.gr/el-gr/εύρεσηταχκώδικα.aspx>

υφίστανται σημαντικές δημόσιες υπηρεσίες: Τελωνείο, Υποθηκοφυλακείο και Ειρηνοδικείο.

Οι υπόλοιποι οικισμοί του Δήμου (5^{ου} επιπέδου) οργανώνονται στο πλαίσιο της έννοιας της «ανοιχτής πόλης». Οι περισσότεροι διαθέτουν τις βασικές λειτουργίες: νηπιαγωγείο, δημοτικό σχολείο και ανοιχτούς χώρους άθλησης και πρασίνου. Ορισμένοι οικισμοί έχουν πιο σύνθετο ρόλο με τη χωροθέτηση λειτουργιών που εξυπηρετούν γειτονικούς οικισμούς: παιδικός σταθμός, Κ.Α.Π.Η., περιφερειακό ιατρείο, ή εξοπλίζονται με εξειδικευμένες υποδομές που αφορούν σε όλο το Δήμο: Κ.Δ.Α.Π. και ειδικό γυμνάσιο.

Γενικά, το επίπεδο των προσφερόμενων αστικών εξυπηρετήσεων στο Δήμο είναι ιδιαίτερα ικανοποιητικό ως προς το εύρος και το είδος τους. Υπάρχει κατανομή των λειτουργιών, ώστε να εξασφαλίζεται η συμπληρωματικότητα μεταξύ των οικισμών και η βέλτιστη ικανοποίηση των κατοίκων και εργαζομένων. Επίσης, η έδρα του Δήμου διαθέτει εξυπηρετήσεις ανώτερες του επιπέδου της, όπως Ειρηνοδικείο, Κέντρο Υγείας, Κ.Α.Π.Η., όπως προαναφέρθηκε.

Βάσει της Οδηγίας 81/645/ΕΟΚ όπως έχει τροποποιηθεί και με βάση τα χαρακτηριστικά και τα κριτήρια που περιέχονταν στην Οδηγία 75/268, στις ορεινές περιοχές περιλαμβάνονται οι τρεις οικισμοί Κρανέας, Λιθαριάς και Νέας Ζωής και στις μειονεκτικές⁹ το Άνυδρο και το Μάνδαλο. Επομένως, οι οικισμοί των Τ.Κ. Νέας Ζωής και Κρανέας παρουσιάζουν σημαντικά προβλήματα και μπορούν να χαρακτηριστούν ως λιγότερο ευνοημένες περιοχές σε σχέση με τις υπόλοιπες του Δήμου. Όσο για το Άνυδρο και το Μάνδαλο, διακρίνονται από χαρακτηριστικά παραπλήσια με αυτά των κανονικών περιοχών. Η άνιση κατανομή της ανάπτυξης στο έδαφος του Δήμου Σκύδρας, όπως τεκμηριώνεται από την προηγούμενη ανάλυση, επιβάλλει την ανάληψη δράσης για την εδαφική συνοχή και τη χωρική ολοκλήρωση. Η προσέγγιση αυτή συνδέεται με την ισόρροπη κατανομή των πόρων, των ανθρώπων και των δραστηριοτήτων και την επίτευξη οικονομικής σύγκλισης.

A3. Χωροταξική οργάνωση – Προστασία περιβάλλοντος – Σχέσεις πόλης – υπαίθρου

Οι οικισμοί του Δήμου κατηγοριοποιούνται στις δύο παρακάτω βασικές ομάδες: (α) οριοθετημένοι οικισμοί με Απόφαση Νομάρχη Πέλλας, βάσει του Π.Δ.24.4.1985 (ΦΕΚ Δ' 181/1985), δηλαδή, όλοι οι οικισμοί του Δήμου Σκύδρας εκτός από τη Σκύδρα, (β) οριοθετημένοι οικισμοί βάσει Γ.Π.Σ. Ν. 1337/1983 – μόνο η Σκύδρα. Παρά την ενσωμάτωση των οικισμών σε ένα Δήμο, εδώ και οκτώ πλέον έτη

⁹ Διευκρινίζεται ότι ως μειονεκτικές περιοχές χαρακτηρίζονται:

- ορεινές περιοχές με σημαντικό περιορισμό των δυνατοτήτων χρησιμοποίησης της γης και σημαντική αύξηση του κόστους της εκμετάλλευσής της,
- περιοχές που απειλούνται με εγκατάλειψη των χρήσεων γης και στις οποίες η διατήρηση του φυσικού χώρου είναι αναγκαία, καθώς και
- άλλες περιοχές με ειδικά μειονεκτήματα όπου η γεωργική δραστηριότητα θα πρέπει να συνεχιστεί υπό όρους για τη διατήρηση του φυσικού χώρου και τη διαφύλαξη του τουριστικού δυναμικού της περιοχής.

(πηγή: <https://www.espa.gr/el/Pages/DictionaryFS.aspx?item=308>)

(Πρόγραμμα Καλλικράτης, Ν.3852/2010), στην περιοχή μελέτης δεν καταγράφηκαν αυστηρά σχήματα ιεράρχησης των οικιστικών υποδοχέων ή έντονη πόλωση, καθώς δεν υπάρχει ένα κέντρο από το οποίο να εξαρτώνται αποκλειστικά οι υπόλοιποι οικισμοί. Λόγω διοικητικής διάρθρωσης, γεωγραφικής θέσης, μικρών χρονοαποστάσεων εντός του Δήμου, ιστορικών καταβολών και δυναμικών οικονομικών σχέσεων, οι εξαρτήσεις ποικίλλουν ανάλογα με τη θέση και το σκοπό (π.χ. διοίκηση, εμπόριο, υγεία, εκπαίδευση, αναψυχή).

Αναλυτικότερα, για κάθε είδους εξυπηρέτηση (κυρίως διοικητικές και αστικές αλλά και ορισμένες κοινωνικές) όλοι οι οικισμοί εξυπηρετούνται από τη Σκύδρα, η οποία αποτελεί τη διοικητική και οικονομική έδρα του Δήμου και το πιο ανεπτυγμένο κέντρο του. Οι οικισμοί της Δ.Ε. Μενηίδας αναφέρονται στην Καλή (για διοικητικούς και εκπαιδευτικούς λόγους). Από την Έδεσσα καλύπτονται οι ανάγκες ολόκληρου του Δήμου σε υπηρεσίες περιφερειακού επιπέδου, αλλά και δημοτικού, τις οποίες δεν προσφέρει προς το παρόν ο Δήμος (π.χ. ΥΔΟΜ). Τα Γιαννισιά και το δίπλο Αριδαία/Εξαπλάτανος (σε μικρότερο βαθμό) αποτελούν πόλο έλξης για το ανατολικό τμήμα του Δήμου και για το βόρειο (Νέα Ζωή, Λιθαριά, Κρανιά), αντίστοιχα. Ακόμη, οι κάτοικοι του Δήμου εξυπηρετούνται από το Πολεοδομικό Συγκρότημα Θεσσαλονίκης για εξειδικευμένες ανάγκες τους (π.χ. εκπαίδευσης, υγείας, υπηρεσίες). Γενικά, η κεντρική θέση του Δήμου στην Π.Ε. Πέλλας και οι ευνοϊκές συγκοινωνιακές συνθήκες επιτρέπουν τη γρήγορη ημερήσια μετακίνηση των κατοίκων (στη συντριπτική πλειονότητα των περιπτώσεων με Ι.Χ. αυτοκίνητο) προς κάθε κατεύθυνση εντός της Π.Ε. αλλά και εκτός αυτής (Βέροια, Νάουσα, Θεσσαλονίκη) για ποικίλους σκοπούς (π.χ. αναψυχή, εργασία, εκπαίδευση, κάλυψη διοικητικών αναγκών).

Με βάση τα προαναφερθέντα, διακρίνονται οι εξής οικιστικές ενότητες:

- Σκύδρα, Μαυροβούνι, Σεβαστιανά ως συγκρότημα οικισμών με κέντρο τη Σκύδρα.
- Σανδάλι, Καλλίπολη, Δάφνη, Καλύβια, Άσπρο, Λιποχώρι ως οικιστικό πλέγμα στο πρότυπο της «ανοιχτής πόλης», που εξαρτάται από τη Σκύδρα και δευτερευόντως εξυπηρετείται από οικισμούς του Δήμου Πέλλας.
- Πετριά, Ριζό, Αρσένι, Πλεύρωμα και Λουτροχώρι ως πολυκεντρικό οικιστικό πλέγμα στο πρότυπο της «ανοιχτής πόλης» με ανεπτυγμένες εξυπηρετήσεις και μικρότερο βαθμό εξάρτησης από τη Σκύδρα.
- Καλή, Προφήτης Ηλίας, Άνυδρο, Μάνδαλο ως πολυκεντρικό οικιστικό πλέγμα στο πρότυπο της «ανοιχτής πόλης» με σχετική αυτονομία στις εξυπηρετήσεις και μικρότερο βαθμό εξάρτησης από τη Σκύδρα. Αναπτύσσει οικονομικές και κοινωνικές σχέσεις με Δήμο Πέλλας και Γιαννισιά.
- Δύο υποομάδες οικισμών, (α) η Νέα Ζωή και (β) οι οικισμοί Κρανέα – Λιθαριά, που δεν επικοινωνούν μεταξύ τους, αλλά έχουν κοινά χαρακτηριστικά και διακριτά από τις υπόλοιπες ενότητες: απόσταση από την έδρα, στενές σχέσεις με οικισμούς του Δήμου Αλμωπίας, ιδιαίτερα περιορισμένες λειτουργίες, ημιορεινό τοπίο.

Ως προς τις εξυπηρετήσεις που προσφέρουν, είναι δυνατή η κατάταξη των οικισμών σε τρεις γενικές ομάδες:

- Οικισμοί χωρίς εξυπηρετήσεις (Λιθαριά, Κρασιά, Σανδάλι, Νέα Ζωή, Πλεύρωμα, Λουτροχώρι).
- Οικισμοί με βασικές εξυπηρετήσεις (Αρσένι, Άσπρο, Δάφνη, Πετριά, Ριζό, Καλύβια, Λιποχώρι, Μαυροβούνι, Σεβαστιανά, Καλλίπολη, Προφήτης Ηλίας, Μάνδαλο, Άνυδρο).
- Οικισμός με εμπλουτισμένες/σύνθετες εξυπηρετήσεις (Σκύδρα, Καλή).

Με βάση την παραπάνω κατηγοριοποίηση γίνεται αντιληπτό ότι στην πεδινή γεωγραφική ενότητα, το οικιστικό δίκτυο είναι ομοιογενές, καθώς οι περισσότεροι οικισμοί έχουν παρόμοιο χαρακτήρα και επίπεδο εξυπηρετήσεων. Ως προς το βαθμό ανάπτυξης, όλοι οι οικισμοί είναι ενεργοί και δεν καταγράφηκαν εγκαταλειμμένοι, αν και η Λιθαριά τείνει να εγκαταλειφθεί. Ως προς την αστική συγκρότηση, όλοι οι οικισμοί λειτουργούν αυτόνομα, ως ξεχωριστές πολεοδομικές ενότητες. Ωστόσο, διαπιστώνεται ότι η Σκύδρα μαζί με τους όμορους οικισμούς Μαυροβούνι και Σεβαστιανά που απέχουν απόσταση της τάξης του 1 χλμ από την έδρα και υπάρχει συνεχής δόμηση εκατέρωθεν των οδών σύνδεσής, λειτουργούν ως ένα λειτουργικό σύνολο. Υπάρχει καθημερινή κινητικότητα των κατοίκων τους που βασίζεται σε κοινωνικοοικονομικούς όρους (π.χ. για εξυπηρετήσεις καθημερινών αναγκών).

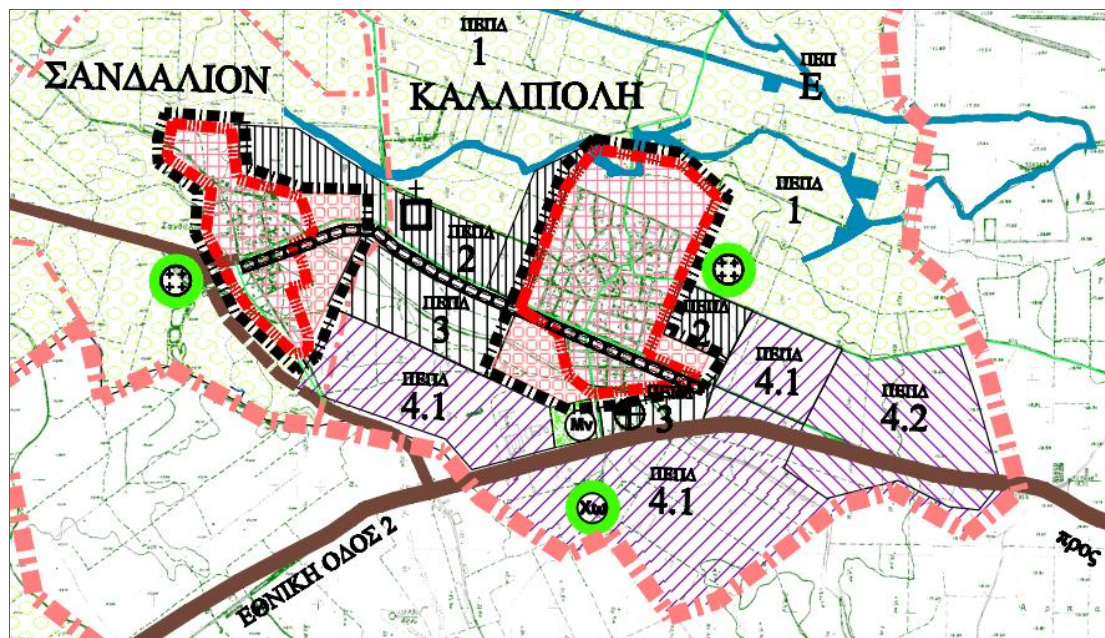
Το φαινόμενο της αστικής διάχυσης δεν παρατηρείται στην περιοχή μελέτης, καθώς η δόμηση περιορίζεται εντός των ορίων των οικισμών. Η δόμηση κατοικιών εκτός των θεσμοθετημένων ορίων είναι ελάχιστη και αφορά τους πιο μεγάλους και ανεπτυγμένους οικισμούς (κυρίως Σκύδρα, Λιποχώρι, Πετριά, Ριζό, Αρσένι, Καλή, Πρ.Ηλίας, Σεβαστιανά). Ως προς τη χωροθέτησή της είτε αναπτύσσεται γραμμικά κατά μήκος του κύριου οδικού δικτύου (όπως συμβαίνει στις οδούς σύνδεσης Σκύδρα-Σεβαστιανά και Καλή-Πρ. Ηλίας) είτε συγκεντρώνεται στην περιβάλλουσα ζώνη των οικισμών και κυρίως κοντά στις εισόδους/εξόδους τους, τόσο λόγω καλύτερης προσβασιμότητας όσο και λόγω ευνοϊκότερων όρων δόμησης. Πρόκειται συνήθως για κτίρια μικτής χρήσης, καθώς η κατοικία συνδυάζεται με κάποια επιχειρηματική δραστηριότητα, είτε σε διαφορετικά επίπεδα εντός του ίδιου κτιρίου, είτε σε ξεχωριστά κτίρια εντός του ίδιου γηπέδου.

Στη **Δ.Ε. Μενήϊδας** το εγκεκριμένο Σ.Χ.Ο.Ο.Α.Π. (ΦΕΚ ΑΑΠ 114/2008) προτείνει δυο ζώνες παραγωγικών δραστηριοτήτων:

- Την ΠΕΠΔ 4.1, Ζώνη παραγωγικών δραστηριοτήτων χαμηλής όχλησης.
- Την ΠΕΠΔ 4.2, Ζώνη παραγωγικών δραστηριοτήτων μέσης και χαμηλής όχλησης.

Σε αυτές επιτρέπονται και επιχειρηματικές εγκαταστάσεις, όπως εστιατόρια-αναψυκτήρια, γραφεία, εμπορικές εκθέσεις – υπεραγορές και εγκαταστάσεις χονδρεμπορίου. Οι παραπάνω ζώνες χωροθετούνται αφενός νότια της Καλλίπολης κατά μήκος της παλαιάς Εθνικής Οδού Ε.Ο.2, αφετέρου νοτιοδυτικά του Προφήτη Ηλία κατά μήκος της Επαρχιακής Οδού Επ.Ο.2. Λόγω της γραμμικής ανάπτυξης των παραγωγικών δραστηριοτήτων κατά μήκος των οδών και της μικρής έκτασής τους αλλά και του ότι αποτελούν τμήμα μίας ευρύτερης περιοχής με τις ίδιες δραστηριότητες, το Σ.Χ.Ο.Ο.Α.Π. θεώρησε ότι δεν είναι σκόπιμος ο χαρακτηρισμός και η πολεοδόμησή τους ως βιοτεχνικών πάρκων του Ν. 2545/1997 (ΦΕΚ Α΄ 254).

Έτσι, πρότείνει να εφαρμοστούν οι διατάξεις της εκτός σχεδίου δόμησης μέχρις ότου συνταχθεί μελέτη για τον καθορισμό Βιομηχανικής και Επιχειρηματικής περιοχής (Β.Ε.ΠΕ.) που θα αντιμετωπίσει το αντικείμενο συνολικά για όλους τους όμορους δήμους, συμπεριλαμβανομένων των εν λόγω εκτάσεων.

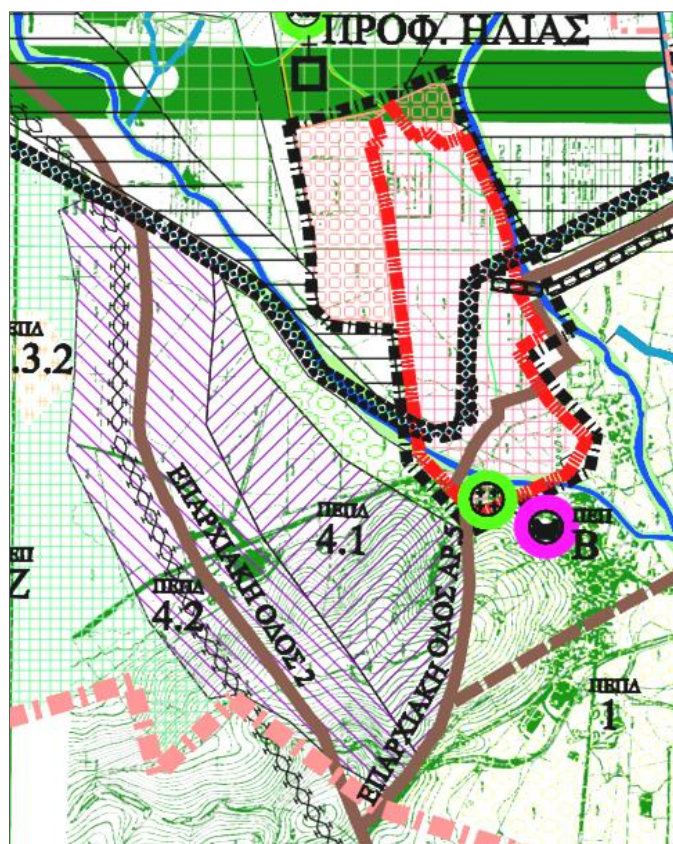
Εικόνα Α3.1: Ζώνη παραγωγικών δραστηριοτήτων (ΠΕΠΔ 4.1) νότια της Καλλιπόλης – απόσπασμα Χάρτη Π.2. (Πηγή: ΦΕΚ ΑΑΠ 114/2008).

Επιπλέον, παραγωγικές και επιχειρηματικές δραστηριότητες και εγκαταστάσεις επιτρέπονται μεταξύ άλλων χρήσεων γης στις εξής ζώνες:

- Στην Π.Ε.Π.Δ. 3, «Ζώνη γεωργικής γης με δυνατότητα χωροθέτησης χαμηλής όχλησης εγκαταστάσεων δευτερογενούς και τριτογενούς τομέα σύμφωνα με τους ισχύοντες περιορισμούς προστασίας περιβάλλοντος», όπου επιτρέπονται επαγγελματικά εργαστήρια χαμηλής όχλησης, εμπορικές εκθέσεις και αντιπροσωπείες, εμπορικά καταστήματα και λοιπές δραστηριότητες τριτογενούς τομέα, εγκαταστάσεις αναψυχής και εστίασης.
- Στην Π.Ε.Π.Δ. 5.1. «Γεωργική γη», όπου επιτρέπονται μονάδες μεταποίησης αγροτικών προϊόντων χαμηλής όχλησης.
- Στην Π.Ε.Π.Δ. 5.3.1. «Λοιπή περιοχή – βοσκότοποι – χέρσα», όπου επιτρέπονται παραγωγικές μονάδες χαμηλής και μέσης όχλησης πρωτογενούς τομέα.
- Στην Π.Ε.Π. Γ «Ζώνη προστασίας των ορεινών οικισμών Κρανέας – Λιθαριάς και της ευρύτερης περιοχής τους» και συγκεκριμένα στην Π.Ε.Π. Γ2, όπου επιτρέπονται επαγγελματικά εργαστήρια χαμηλής όχλησης μεταποίησης τοπικά παραγόμενων αγροτικών προϊόντων.

Εκτός των προαναφερόμενων ζωνών δεν εντοπίστηκαν βάσει της επιτόπιας έρευνας άλλες περιοχές παρά μόνο μεμονωμένες και διάσπαρτες χωροθετήσεις επιχειρήσεων του δευτερογενούς και τριτογενούς τομέα.

Αναφορικά με τη **Δ.Ε. Σκύδρας**, υπάρχουν θεσμοθετημένες δύο περιοχές επαγγελματικών δραστηριοτήτων, βάσει του Γ.Π.Σ. του Ν. 1337/1983 του οικισμού της Σκύδρας (ΦΕΚ Δ' 966/1986):

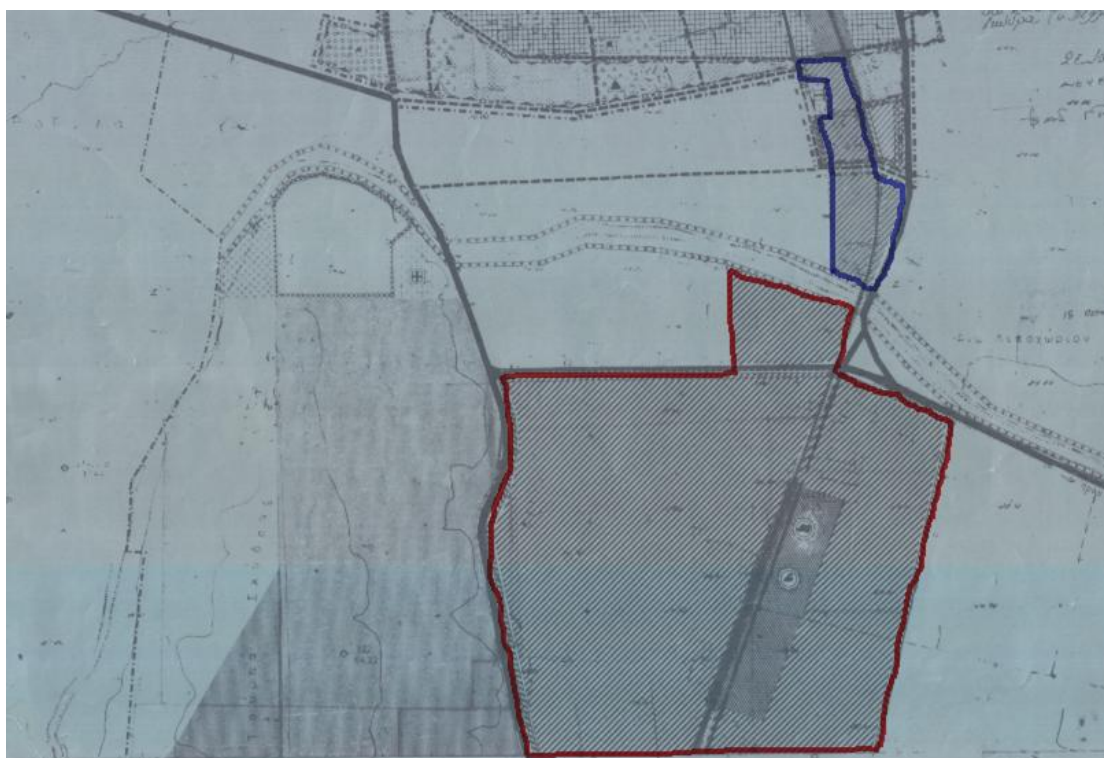
Εικόνα Α3.2: Ζώνη παραγωγικών δραστηριοτήτων (ΠΕΠΔ 4.1) ΝΔ του Προφήτη Ηλία – απόσπασμα Χάρτη Π.2. (Πηγή: ΦΕΚ 114ΑΑΠ/2008).

- Βιομηχανικό πάρκο νότια του οικισμού για εγκαταστάσεις χαμηλής και μέσης όχλησης. Εντός των ορίων του εντάσσεται το εμπορικό τμήμα των εγκαταστάσεων του σιδηροδρομικού σταθμού και χωροθετείται σταθμός φορτηγών.
- Ζώνη χονδρεμπορίου και λοιπών οχλουσών επαγγελματικών εγκαταστάσεων σε περιοχή νότια του οικισμού για τη σταδιακή μετεγκατάσταση χρήσεων χονδρεμπορίου και άλλων οχλουσών χρήσεων από τις περιοχές κατοικίας του οικισμού.

Διαπιστώθηκε βάσει της επιτόπιας έρευνας ότι στην πρώτη ζώνη βρίσκονται πολλές μονάδες του δευτερογενούς τομέα. Έχουν χωροθετηθεί κατά προτεραιότητα με πρόσωπο στο κύριο οδικό δίκτυο, με αποτέλεσμα το εσωτερικό της ζώνης να συνεχίζει να καλύπτεται από καλλιέργειες. Δεν έχει οργανωθεί ως βιοτεχνικό πάρκο, ούτε έχει ιδρυθεί εμπορευματικός σιδηροδρομικός σταθμός και σταθμός φορτηγών.

Η δεύτερη ζώνη είναι, επίσης, σχεδόν κορεσμένη, κυρίως με μονάδες του δευτερογενούς τομέα – το εγκεκριμένο Γ.Π.Σ. προέβλεπε μονάδες χονδρεμπορίου.

Επίσης, στο νοτιοδυτικό τμήμα της Δ.Ε. Σκύδρας, στην Τ.Κ. Πετραίας, βρίσκεται η Βιομηχανική Περιοχή (ΒΙ.ΠΕ.) Πέλλας-Ημαθίας. Έχει οριοθετηθεί (ΦΕΚ Β΄ 549/1986) και έχουν συντελεστεί οι αναγκαίες απαλλοτριώσεις (ΦΕΚ Δ΄ 186/1989), όμως δεν έχει υλοποιηθεί μέχρι σήμερα. Εντός των ορίων της βρίσκονται τρεις παραγωγικές μονάδες, δύο μεγάλες και μία μικρότερη, οι οποίες δεν λειτουργούν, καθώς και δύο φωτοβολταϊκά πάρκα ισχύος άνω των 2 MW. Προγραμματίζεται από την ΕΤΒΑ ΒΙΠΕ Α.Ε., στην ιδιοκτησία της οποίας βρίσκεται το 90,84% της έκτασης, η ίδρυση Αγροδιατροφικού Οικολογικού Επιχειρηματικού Πάρκου,¹⁰ συνολικής έκτασης 1.900,89 στρ., που θα εξασφαλίζει τη λειτουργία επιχειρήσεων σε συνθήκες μηδενικού περιβαλλοντικού αποτυπώματος και υψηλής κοινωνικής ανταποδοτικότητας, σε απόλυτη αρμονία με το ανθρωπογενές περιβάλλον και την υφιστάμενη επιχειρηματικότητα της περιοχής. Εκτός των δύο προαναφερθέντων περιοχών, καταγράφηκαν στην υπόλοιπη έκταση άτυπες συγκεντρώσεις παραγωγικών και επιχειρηματικών εγκαταστάσεων δευτερογενούς και τριτογενούς τομέα. Αναλυτικότερα, πρόκειται για:

Εικόνα Α3.3: Βιομηχανικό Πάρκο για εγκαταστάσεις χαμηλής και μέσης όχλησης (κόκκινο χρώμα) και Ζώνη χονδρεμπορίου και λοιπών οχλουσών επαγγελματικών εγκαταστάσεων (μπλε χρώμα) – απόσπασμα Χάρτη Π.1.11. (Πηγή: ΦΕΚ Δ΄ 966/1986).

- Περιοχή μεταξύ των οικισμών Σκύδρας και Μαυροβουνίου, η οποία περιλαμβάνει επιχειρήσεις του τριτογενούς τομέα που αναπτύσσονται γραμμικά εκατέρωθεν της οδού σύνδεσης των δύο οικισμών.

¹⁰ Σύμφωνα με το 45966/28.09.2018 έγγραφο της ΕΤΒΑ ΒΙΠΕ Α.Ε.

- Περιοχή (α) δυτικά και (β) βόρεια του οικισμού Μαυροβουνίου. Στην πρώτη ζώνη (δυτικά της σιδηροδρομικής γραμμής) συγκεντρώνονται μεγάλες μονάδες του δευτερογενούς και τριτογενούς τομέα (π.χ. βιομηχανία έτοιμου σκυροδέματος, εγκαταστάσεις εφοδιαστικής και αποθήκευσης), καθώς και συνεργεία – πλυντήρια οχημάτων και γήπεδα στάθμευσης. Η δεύτερη ζώνη αποτελεί συνέχεια της θεσμοθετημένης, βάσει Σ.Χ.Ο.Ο.Α.Π. Δ.Ε. Μενηίδας, Ζώνης παραγωγικών δραστηριοτήτων νοτιοδυτικά του οικισμού του Προφήτη Ηλία (βλ. παραπάνω).
- Περιοχή Πετριάς – Ριζού – Πλευρώματος. Εκατέρωθεν των οδών που συνδέουν του οικισμούς της ενότητας (Πετριά, Ριζό, Πλεύρωμα, Λουτροχώρι, Αρσένι) υφίστανται πολλές επιχειρηματικές και παραγωγικές μονάδες ποικίλων μεγεθών και αντικειμένου. Ορισμένες παραγωγικές μονάδες πλέον είναι εκτός λειτουργίας (π.χ. εργοστάσιο Βερλάν).
- Περιοχή νότια του Λιποχωρίου, σε επαφή με τον οικισμό και εκατέρωθεν της οδού σύνδεσης των οικισμών Σκύδρας – Λιποχωρίου, όπου αναπτύσσεται μια ζώνη αστικών και αγροτικών εξυπηρετήσεων, με μονάδες εμπορίου (εμπορικά καταστήματα, εμπορικές εκθέσεις) που κυρίως σχετίζονται με οικοδομικά υλικά και οχήματα, καταστήματα παροχής υπηρεσιών, πρατήρια ενέργειας και καυσίμων.
- Περιοχή Σεβαστιανών. Στην περιβάλλουσα ζώνη του οικισμού και στην περιοχή μεταξύ αυτού και της Ε.Ο. εντοπίζονται, επί του κύριου οδικού δικτύου συνήθως, μονάδες επεξεργασίας και εξαγωγής τροφίμων (π.χ. φρούτων, σαλιγκαριών).

Μεμονωμένες παραγωγικές και επιχειρηματικές μονάδες (π.χ. ελαιοτριβείο, αποστακτήριο) καταγράφονται διάσπαρτες σε διάφορες θέσεις της Δ.Ε. Σκύδρας. Μια ιδιαίτερη παραγωγική δραστηριότητα που συναντάται στο Δήμο είναι το σφαγείο, βόρεια του Μαυροβουνίου.

Στη Δ.Ε. Σκύδρας δεν καταγράφεται περιοχή ανάπτυξης τουριστικών δραστηριοτήτων. Οι υπάρχουσες τουριστικές υποδομές περιορίζονται σε ένα τουριστικό κατάλυμα (ξενοδοχείο) που εντοπίζεται εντός ορίων οικισμού της Σκύδρας. Άξια αναφοράς είναι η πρόταση για τη δημιουργία λουτροθεραπευτηρίου με βάση την ιαματική πηγή Λουτροχωρίου, χωρίς όμως να έχει λάβει συγκεκριμένα χαρακτηριστικά εκτός από τη χωροθέτηση σε κοινόχρηστη έκταση εμβαδού 14.181 τ.μ. (3626/24.09.1999 Απόφαση Νομάρχη Πέλλας – ΦΕΚ Δ' 764/1999). Υπενθυμίζεται ότι παλαιότερα λειτουργούσαν λουτρικές εγκαταστάσεις στον οικισμό.

Στη Δ.Ε. Μενηίδας το εγκεκριμένο Σ.Χ.Ο.Ο.Α.Π. (ΦΕΚ ΑΑΠ 114/2008) προβλέπει δύο περιοχές με προτεραιότητα ανάπτυξης τουριστικών δραστηριοτήτων: (α) Περιοχή προστασίας οικισμών Κρανιάς – Λιθαριάς, Ζώνη αγροτουριστικής ανάπτυξης (Π.Ε.Π. Γ2) και (β) χώρος τουριστικών δραστηριοτήτων (δασικό χωριό – πολυθεματικό πάρκο – αναψυκτήριο Δήμου) κατά μήκος του ποταμού Μογλενίτσα και εντός της ζώνης Π.Ε.Π. ΑΙ «Ζώνη προστασίας στενών Μογλενίτσα». Στο πλαίσιο του προγράμματος ενεργοποίησης του Σ.Χ.Ο.Ο.Α.Π., προτείνεται μελέτη και χαρακτηρισμός ως περιοχής οικοανάπτυξης και αγροτουρισμού, των ορεινών οικισμών Κρανιάς – Λιθαριάς και της ευρύτερης περιοχής τους (έργο Α΄

προτεραιότητας). Επίσης, βάσει του Σ.Χ.Ο.Ο.Α.Π., τουριστικές υποδομές επιτρέπονται μεταξύ άλλων στις ζώνες:

- Στις ζώνες Π.Ε.Π.Δ. 5.1. – Γεωργική γη, Π.Ε.Π.Δ. 5.3.1 – Λοιπή περιοχή – βοσκοτόποι – χέρσα, Π.Ε.Π. Α Περιοχή «Natura 2000» «Στενά Αψάλου-Μογλενίτσα» προτείνονται «εγκαταστάσεις τουρισμού – αναψυχής».
- Στην Π.Ε.Π. Α – Περιοχή «Natura 2000» «Στενά Αψάλου-Μογλενίτσα» προτείνονται «έργα και δραστηριότητες οικοτουρισμού».

Ως προς την υφιστάμενη κατάσταση, υπαίθριες οικοτουριστικές δραστηριότητες, χωρίς τη χρήση συγκεκριμένων μόνιμων εγκαταστάσεων, λαμβάνουν χώρα στην περιοχή της Κρανέας με άξονα την κατάβαση του Αλμωπαίου ποταμού.

Στην περιοχή μελέτης έχουν καταγραφεί δύο αδειοδοτημένες περιοχές λατόμησης:¹¹

- Λατομείο αδρανών στην Τ.Κ. Μάνδαλου, έκτασης 26,36 Ha που λειτουργεί.
- Λατομείο βιομηχανικών υλικών (και συγκεκριμένα ποζουλάνης) στην Τ.Κ. Προφήτη Ηλία, έκτασης 7,06 Ha. Είναι ανενεργό, χωρίς να έχουν εκτελεστεί εργασίες αποκατάστασης.

Επιπλέον, εντοπίστηκε νότια της Νέας Ζωής λατομείο που λειτουργεί, καθώς και δύο ακόμη ανενεργοί λατομικοί χώροι, δυτικά των Σεβαστιανών και του Λουτροχωρίου, που δεν έχουν αποκατασταθεί. Ανενεργή θέση αμμοληψίας εντοπίστηκε ανατολικά του Αρσενίου, δίπλα στην Τάφρο 66.

Μια άλλη παραγωγική χρήση γης που καταγράφηκε στην περιοχή μελέτης είναι η παραγωγή ενέργειας από Α.Π.Ε. και συγκεκριμένα, από την ηλιακή ενέργεια. Μικρά φωτοβολταϊκά πάρκα (ισχύος κάτω των 2 MW) έχουν κατασκευαστεί σε διάφορες θέσεις, διάσπαρτες σε όλη την έκταση του Δήμου.

Η περιοχή μελέτης αποτελεί έναν κατεξοχήν γεωργικό δήμο. Αποτελεί το δυτικό τμήμα της ευρύτερης πεδινής Ζώνης Πέλλας – Ημαθίας – Θεσσαλονίκης υψηλής γεωικανότητας. Περιλαμβάνει εκτεταμένες ζώνες, όπου έχουν εκτελεστεί τεχνικές επεμβάσεις (όπως διανομές αγροτεμαχίων, εγγειοβελτιωτικά έργα, αποξηράνσεις ελών, εκτροπή ρεμάτων). Τα αγροτεμάχια είναι μεγάλα, με ορθογωνικά σχήματα και ορίζονται από δρόμους ή κανάλια άρδευσης/στραγγιστικά. Σε αυτά ασκούνται εντατικές γεωργικές δραστηριότητες (κυρίως δενδροκαλλιέργειες) με ομοιόμορφες μεθόδους και τεχνολογίες καλλιέργειας. Οι βοηθητικές εγκαταστάσεις εντός των αγροτεμαχίων είναι ελάχιστες και περιορισμένης έκτασης (π.χ. αντλιοστάσια, αποθήκες). Τα θερμοκήπια είναι περιορισμένα, λόγω των καλλιεργειών που προτιμώνται στο Δήμο Σκύδρας (δεντροκαλλιέργειες). Ωστόσο, στο νοτιοανατολικό τμήμα του Δήμου και συγκεκριμένα γύρω από το Άστρο (συνεχίζεται και στον όμορο Δήμο Πέλλας), όπου υπάρχει εξειδίκευση στην καλλιέργεια οπωρολαχανικών παρατηρείται μεγάλη συγκέντρωση τέτοιων εγκαταστάσεων.

Σταβλικές εγκαταστάσεις και μαντριά λειτουργούν διάσπαρτες στην περιβάλλουσα ζώνη όλων σχεδόν των οικισμών και μάλιστα σε ορισμένες

¹¹ Σύμφωνα με το με α.π. Δ.Α.Π./Γ/Φ.6.4./175143/1785/27.06.2018 έγγραφο από Υ.Π.Ε.Ν./Γ.Δ.Ο.Π.Υ./ Διεύθυνση Ανάπτυξης και Πολιτικής/ Τμήμα Τεκμηρίωσης – Παρατηρητήριο Μεταλλευτικών και Λατομικών Δραστηριοτήτων.

περιπτώσεις σε μικρές σχετικά αποστάσεις από αυτούς. Χωροθετούνται κυρίως σε κοινόχρηστες, χέρσες εκτάσεις. Παρατηρείται το αρνητικό φαινόμενο της λειτουργίας μαντριών ακόμη και μέσα στα όρια των οικισμών. Το πρόβλημα αυτό είναι ιδιαίτερα έντονο στον οικισμό της Καλλιπόλης, της Καλής, του Προφήτη Ηλία και λιγότερο έντονο στη Λιθαριά, στο Άνουδρο και στην Κρανιά.

Αντίθετα, στη Δ.Ε. Μενηίδας οι αγροτικές δραστηριότητες και εγκαταστάσεις επιτρέπονται σε συγκεκριμένες ζώνες που έχουν θεσμοθετηθεί βάσει του εγκεκριμένου Σ.Χ.Ο.Ο.Α.Π. Εντός αυτών προτείνονται από το Σ.Χ.Ο.Ο.Α.Π. και χωροθετήσεις σταβλικών εγκαταστάσεων βάσει του Ν.1512/1985. Οι ζώνες, στις οποίες τίθεται ως προτεραιότητα η ανάπτυξη των γεωργικών δραστηριοτήτων και εγκαταστάσεων, είναι πιο συγκεκριμένα οι εξής:

- Η Π.Ε.Π.Δ. 1 «Ζώνη γεωργικής γης μεταξύ της παλαιάς Εθνικής Οδού ΕΟ2 και της Επαρχιακής Οδού 5», η Π.Ε.Π.Δ. 2 «Ζώνη γεωργικής γης με δυνατότητα μελλοντικής οικιστικής ανάπτυξης», η Π.Ε.Π.Δ. 3 «Ζώνη γεωργικής γης με δυνατότητα χωροθέτησης χαμηλής όχλησης εγκαταστάσεων δευτερογενούς και τριτογενούς τομέα» και η Π.Ε.Π.Δ. 5.1. «Γεωργική γη».

Άλλες ζώνες αποσκοπούν κατά κύριο λόγο στην ανάπτυξη κτηνοτροφικών υποδομών:

- Στην Π.Ε.Π.Δ. 5.3.1. «Λοιπή περιοχή – βοσκότοποι – χέρσα» και στις μη δασικές εκτάσεις εντός της Π.Ε.Π.Δ. 5.2. «Δασώδεις εκτάσεις υψηλό πράσινο» προτείνονται «Έργα υποδομής και βελτίωσης βοσκότοπων».
- Στην Π.Ε.Π.Δ. 5.3.2 «Λοιπή περιοχή – κτηνοτροφικές εγκαταστάσεις» προτείνονται κτηνοτροφικές μονάδες.

Τέλος, γεωργικές εκμεταλλεύσεις, εκμετάλλευση βοσκοτόπων και εγκαταστάσεις κτηνοτροφικών μονάδων (σε συγκεκριμένες θέσεις) επιτρέπονται στην Π.Ε.Π. Α Περιοχή «NATURA 2000» «Στενά Αψάλου – Μογλενίτσα», καθώς και στην Π.Ε.Π. Ζ «Καταφύγιο άγριας ζωής δυτικά του Προφήτη Ηλία».

Στο Δήμο Σκύδρας καταγράφηκαν (α) περιοχές του κοινοτικού δικτύου «Natura 2000» και (β) διατηρητέο μνημείο της φύσης. Δύο περιοχές του Δήμου Σκύδρας εντάσσονται στον Εθνικό Κατάλογο του Ευρωπαϊκού Οικολογικού Δικτύου «Natura 2000», σύμφωνα με την Κ.Υ.Α. 50743/2017 (ΦΕΚ Β΄ 4432/2017). Ως Ζώνη Ειδικής Προστασίας (SPA), με κωδικό GR 1240009, χαρακτηρίζεται η περιοχή που περιλαμβάνει το Όρος Πάικο, καθώς και τα στενά Αψάλου και Μογλενίτσας. Τα στενά Αψάλου και Μογλενίτσας χαρακτηρίζονται ως Ειδική Ζώνη Διατήρησης (SCI) με κωδικό GR1240005, αλλά και ως βιότοπος CORINE (με κωδικό A00010023).¹² Τα στενά Αψάλου και Μογλενίτσα αποτελούνται ουσιαστικά από δυο φαράγγια που περιβάλλονται από βοσκοτόπια, τα οποία συντίθεται από θαμνώδη βλάστηση. Είναι πέρασμα μεταναστευτικών πουλιών, παρέχει σημαντικές θέσεις φωλεοποίησης για αρπακτικά πουλιά και διαβιούν σε αυτήν σημαντικά είδη της ορνιθοπανίδας. Οι

¹² Πηγή: <https://filotis.itia.ntua.gr/>. Το πρόγραμμα Corine εκπονήθηκε στο πλαίσιο της Ε.Ο.Κ. με στόχο την οργάνωση των πληροφοριών για το περιβάλλον και τους φυσικούς πόρους. Μεταξύ άλλων καταρτίστηκε ένας κατάλογος βιοτόπων που έχουν ιδιαίτερη σημασία για τη διατήρηση της φύσης. Ως προς την Ελλάδα, δημιουργήθηκε ένα αρχείο για 430 βιότοπους που περιλαμβάνει ποικίλα στοιχεία (π.χ. γεωγραφικά, οικολογικά, βιολογικά, κοινωνικά).

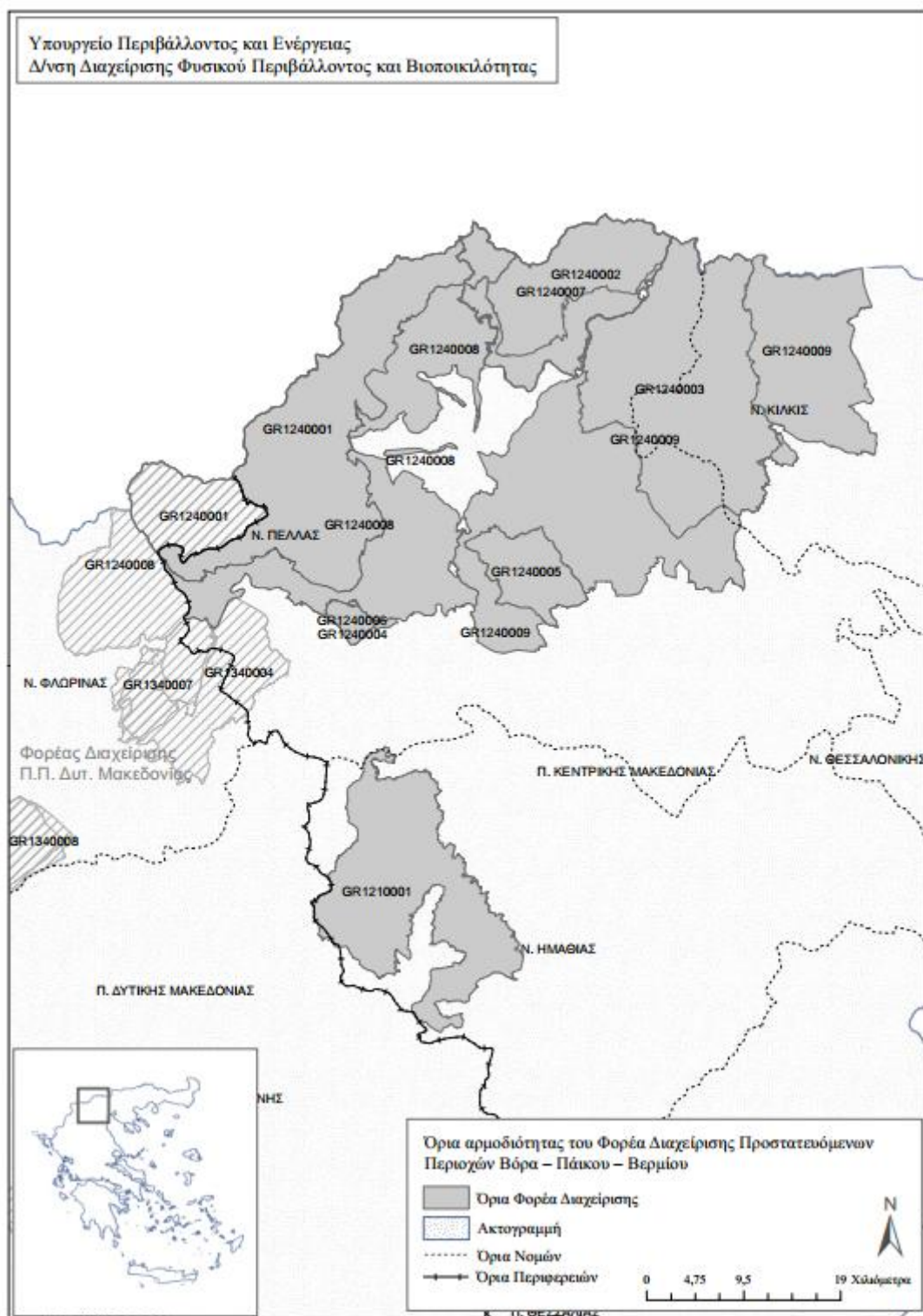
παραπάνω περιοχές εμπίπτουν στις Τ.Κ. Νέας Ζωής, Κρανέας, Μανδάλου, Ανύδρου, Καλής και Προφήτη Ηλία του Δήμου Σκύδρας και στην Τ.Κ. Αψάλου του Δήμου Αριδαίας. Σύμφωνα με τον πρόσφατο Ν. 4519/2018, έχει συσταθεί ο νέος Φορέας Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών Βόρα – Πάικου – Βερμίου, στην αρμοδιότητα του οποίου εμπίπτουν οι προαναφερόμενες περιοχές. Πρόσφατα ανατέθηκε από το ΥΠΕΝ η εκπόνηση Ειδικής Περιβαλλοντικής Μελέτης και Σχεδίου Διαχείρισης για τις παραπάνω και όλες τις υπόλοιπες τις περιοχές του Δικτύου «Natura 2000».

Ως προστατευόμενος φυσικός σχηματισμός και ειδικότερα ως διατηρητέο μνημείο της φύσης, κηρύχθηκε ο αιωνόβιος πλάτανος των Σεβαστειανών, με βάση την υπ' αρ. 82340/06.12.2016 Απόφαση του ασκούντος καθήκοντα Γ.Γ. Αποκεντρωμένης Διοίκησης Μακεδονίας – Θράκης (ΦΕΚ Β' 4574). Ο πλάτανος βρίσκεται στην κεντρική πλατεία του οικισμού των Σεβαστειανών και έχει ιδιαίτερη βοτανική, οικολογική, αισθητική, ιστορική και πολιτισμική αξία και μπορεί να αποτελέσει πολύτιμο παιδαγωγικό και εκπαιδευτικό πόρο. Η διαχείριση του διατηρητέου μνημείου της φύσης έχει ανατεθεί στη Διεύθυνση Δασών Πέλλας και εκκρεμεί η έκδοση σχετικής Δασικής Απαγορευτικής Διάταξης, στην οποία θα αναφέρονται οι απαγορεύσεις και οι κυρώσεις επί των παραβάσεων.

Η καταγραφή των δασών και δασικών εκτάσεων στην περιοχή μελέτης βασίστηκε στα προσωρινά στοιχεία του αναρτημένου δασικού χάρτη των Τοπικών και Δημοτικών Κοινοτήτων των Δήμων Αλμωπίας, Έδεσσας, Πέλλας και Σκύδρας της Π.Ε. Πέλλας, τα οποία παραχώρησε η Διεύθυνση Δασών Πέλλας. Διαπιστώνεται ότι το μεγαλύτερο ποσοστό των δασών και δασικών εκτάσεων αναπτύσσεται στο βόρειο και δυτικό τμήμα του Δήμου, σε μια ζώνη δυτικά και βόρεια του άξονα που συνιστούν η Επαρχιακή Οδός Βέροια – Σκύδρα, η εθνική οδός μεταξύ Σκύδρας και Μαυροβουνίου, η Επαρχιακή Οδός Μαυροβουνίου – Καλής – Μανδάλου και η Επαρχιακή Οδός Μανδάλου – Γιαννιτσών. Οι οικισμοί της Νέας Ζωής, της Κρανέας και της Λιθαριάς σχεδόν περικλείονται από δάση και δασικές εκτάσεις. Στην υπόλοιπη επικράτεια του Δήμου οι αντίστοιχες εκτάσεις είναι ελάχιστες και πολύ μικρού εμβαδού και σχετίζονται κυρίως με παραρεμάτιες ζώνες που φέρουν βλάστηση.

Η γεωργική γη καταλαμβάνει το μεγαλύτερο τμήμα της έκτασης του Δήμου (σε γενικές γραμμές την περιοχή νότια της Επαρχιακής Οδού Μαυροβούνι – Καλή – Μάνδαλο). Πρόκειται για πεδινή περιοχή με πολύ ήπιο ανάγλυφο και μικρές υψομετρικές διαφορές. Η σημερινή εικόνα είναι αποτέλεσμα διανομών αγροκτήματος και εγγειοβελτιωτικών έργων που έχουν εκτελεστεί σε διάφορες περιόδους. Έτσι, η έκταση και η μορφή των καλλιεργήσιμων εκτάσεων παραμένει σταθερές σε γενικές γραμμές. Το μεγαλύτερο ποσοστό της καλλιεργούμενης γης στο Δήμο είναι αρδευόμενο με ποικίλους τρόπους (αρδευτικό δίκτυο Τοπικού Οργανισμού Εγγείων Βελτιώσεων – ΤΟΕΒ Έδεσσαίου, πρόχειρο αρδευτικό δίκτυο Γενικού Οργανισμού Εγγείων Βελτιώσεων – ΓΟΕΒ, δημοτικό δίκτυο, ιδιωτικές γεωτρήσεις), γεγονός που δεν συμβάλλει στη βέλτιστη διαχείριση του αρευτικού νερού. Κυριότερη καλλιέργεια είναι η δενδροκαλλιέργεια (στη συντριπτική πλειονότητα καλλιέργεια ροδάκινου, και

σε μικρότερο βαθμό καλλιέργειες δαμάσκηνων, αχλαδιών, μήλων, βερίκοκων, ακτινίδιων).

Εικόνα Α3.4: Όρια αρμοδιότητας Φορέα Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών Βόρα – Πάικου – Βερμίου (Πηγή: Ν.4519/2018).

Το υδρογραφικό δίκτυο της περιοχής μελέτης έχει δεχτεί σημαντικές και εκτεταμένες παρεμβάσεις, κυρίως στο πεδινό τμήμα, με στόχο την εξασφάλιση της

άρδευσης και της αντιπλημμυρικής προστασίας. Έτσι, η μορφή του έχει τροποποιηθεί, ενώ στο βόρειο, ημιορεινό/ορεινό τμήμα διατηρεί τη φυσική, δενδριτική μορφή. Από το Δήμο Σκύδρας διέρχονται ποτάμια και ρέματα συνεχούς και εποχικής ροής. Τα σημαντικότερα είναι ο ποταμός Μογλενίτσας ή Αλμωπαίος και ο ποταμός Έδεσσαίος. Στον πρώτο εκβάλλουν τα ρέματα και οι χείμαρροι της επαρχίας Αλμωπίας. Εντός του Δήμου εμπίπτει ένα τμήμα των στενών Αψάλλου, ενώ στην πεδιάδα μεταξύ των οικισμών Καλή και Προφήτης Ηλίας, εντοπίζεται η έξοδος του από την κλειστή λεκάνη της Αλμωπίας. Μετά από 3,5 χλμ. καταλήγει με διευθετημένες τις όχθες του, κοντά στον οικισμό της Σκύδρας, στην τεχνητή Τάφρο 66, μέσω της οποίας εκβάλλει στον ποταμό Αλιάκμονα. Ο Αλμωπαίος παρουσιάζει σημαντική παροχή νερού καθ' όλη τη διάρκεια του έτους. Κατά μήκος των παρόχθιων εδαφών του αναπτύσσεται ένα αξιόλογο φυσικό οικοσύστημα. Στην παραποτάμια ζώνη εμφανίζεται διάπλαση φυλλοβόλων πλατύφυλλων, η παρουσία της οποίας ευνοείται από την ύπαρξη του ποταμού και πιστοποιείται από την ανάπτυξη παραποτάμιων δασών από «*Platanus orientalis*», «*Salix alba*» και «*Populus alba*».

Λίγο νοτιότερα, και πιο κοντά στη Σκύδρα εκβάλλει στην Τάφρο 66 και ο ποταμός Έδεσσαίος ή Βόδας. Πηγάζει από το όρος Βόρας, διέρχεται από την Έδεσσα όπου σχηματίζει μεγάλους καταρράκτες και εισέρχεται με διεύθυνση Α-Δ στο Δήμο, βόρεια των Σεβαστειανών, από όπου η ροή του μέχρι την Τάφρο είναι διευθετημένη. Η παροχή του δεν είναι σταθερή, καθώς εξαρτάται από τους Υδροηλεκτρικούς Σταθμούς της Δ.Ε.Η.

Μόνιμη ροή έχει το ρέμα Βαλιβίτσα που διέρχεται νότια του οικισμού της Σκύδρας και εκβάλλει στην Τάφρο 66 και το οποίο αποτελεί αποδέκτη μικρών ρεμάτων και της πηγής Σεβαστειανών, καθώς και το Κοιμισμένο ρέμα, το οποίο διέρχεται από τη Νέα Ζωή και τον Προφήτη Ηλία, νοτιοδυτικά του οποίου εκβάλλει στον Αλμωπαίο.

Ξεχωριστή αναφορά γίνεται στην Τάφρο 66. Κατασκευάστηκε τη δεκαετία του 1930, με σκοπό τη συλλογή όλων των υδάτων των ποταμών και ρεμάτων δυτικά της λίμνης Γιαννιτσών με σκοπό την αποξήρανσή της. Το μήκος τη ανέρχεται σε λίγο παραπάνω από 34 χλμ και η λεκάνη απορροής της – περιοχή αποστράγγισης – ανέρχεται σε 1.213 τετ.χλμ. Η κατά μήκος κλίση της είναι ίση με 0,2 ‰. Έχει διέξοδο στον Αλιάκμονα και αποτελεί παράγοντα ρύπανσής του, καθώς συλλέγει αρδευτικά νερά με φυτοφάρμακα και λιπάσματα, καθώς και υγρά απόβλητα βιομηχανιών που έχουν σχέση με την επεξεργασία των φρούτων κυρίως από όλες τις περιοχές από τις οποίες διέρχεται.

Σύμφωνα με το Δασαρχείο Έδεσσας,¹³ στην περιοχή μελέτης έχουν οριοθετηθεί δύο Περιοχές Απαγόρευσης Θήρας ορισμένου χρόνου (65580/ 06.10.2016 Απόφαση Γ.Γ. Αποκεντρωμένης Διοίκησης Μακεδονίας-Θράκης – ΦΕΚ Β΄ 3434/2016). Η μια περιοχή Σεβαστιανά – Κόπρενο εμπίπτει εξολοκλήρου στη Δ.Κ. Σκύδρας και η άλλη περιοχή Μαυροβούνιο – Σκύδρα εμπίπτει στη Δ.Κ. Σκύδρας (κατά το μεγαλύτερο τμήμα της), στην Τ.Κ. Προφήτη (ένα πιο μικρό τμήμα της), αλλά και στο Δήμο Έδεσσας. Η απαγόρευση της θήρας ορίζεται για μια 5ετία, ήτοι μέχρι της 19.08.2021.

¹³ Το με αρ.πρωτ.10298/11-09-2018 έγγραφό του Δασαρχείου Έδεσσας.

Στο Λουτροχώρι, όπως μαρτυρά και το όνομά του, υπάρχει πηγή εντός του οικιστικού ιστού, για την οποία βρίσκεται σε εξέλιξη η σχετική διαδικασία ανακήρυξης της ως ιαματική σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία. Βάσει της σχετικής μελέτης¹⁴ το νερό της πηγής αναβλύζει μέσα από ασυνέχειες των σχηματισμών του υποβάθρου, ως διάχυτη εντός των τεταρτογενών αποθέσεων που καλύπτουν την περιοχή. Χαρακτηρίζεται ως «Μετεωρικό - Υπόθερμο - Μεσομεταλλικό - Ca^{++} - Mg^{++} - HCO_3^- - Cl^- - K^+ - Μέτρια υδροθειούχο - Ασθενώς ραδιενεργό». Η θερμοκρασία του είναι 21°C και η παροχή της πηγής 18 m³/h. Για την προστασία της πηγής προτείνονται ζώνες προστασίας της ποιότητας (Μακρινή ή Ζώνη III, Κοντινή Ζώνη ή Ζώνη II, Ζώνη I ή Ζώνη Υδροληψίας) και της ποσότητας (εξωτερική και εσωτερική). Με βάση όλα τα υδρογεωλογικά και γεωλογικά στοιχεία η μελέτη εκτιμά ότι το νερό της πηγής Λουτροχωρίου Δήμου Σκύδρας πληροί τις προϋποθέσεις για την ανακήρυξή του ως ιαματικό. Κατά το παρελθόν, λειτουργούσαν εγκαταστάσεις μέσα στον οικισμό με επισκέπτες από διάφορα μέρη, για την ίαση κυρίως δερματικών παθήσεων. Σήμερα δεν υπάρχουν λειτουργούσες εγκαταστάσεις. Με πρωτοβουλία του Δήμου έγινε προσπάθεια να ιδρυθεί υδροθεραπευτήριο και για αυτό έχει χαρακτηριστεί ως τέτοια μια περιοχή πλησίον του οικισμού (ΦΕΚ Δ' 764/1999).

Στο κεφάλαιο αυτό συμπεριλαμβάνονται και οι προστατευόμενες περιοχές που περιλαμβάνονται στο Μητρώο Προστατευόμενων Περιοχών (Μ.Π.Π.) βάσει της οδηγίας 2000/60/ΕΚ.¹⁵ Πρόκειται για περιοχές που έχουν χαρακτηριστεί ως χρήζουσες ειδικής προστασίας βάσει των ειδικών διατάξεων της κοινοτικής νομοθεσίας για την προστασία των επιφανειακών και υπόγειων υδάτων τους ή τη διατήρηση των οικοτόπων και των ειδών που εξαρτώνται από το νερό. Στο Δήμο Σκύδρας εντοπίζονται:

- Περιοχές που προορίζονται για την άντληση ύδατος για ανθρώπινη κατανάλωση, σύμφωνα με το Άρθρο 7 του Π.Δ. 51/2007 (Άρθρο 7 της Οδηγίας 2000/60/ΕΚ). Κοντά στα βορειοδυτικά όρια του Δήμου βρίσκεται το υπόγειο υδατικό σύστημα Πάικου (EL1000020), το οποίο βρίσκεται σε καλή κατάσταση. Η προστασία αυτών των ΥΥΣ διασφαλίζεται με τους περιορισμούς που τίθενται στις ζώνες προστασίας και επιπλέον οι Διευθύνσεις Υδάτων γνωμοδοτούν επί των νέων δραστηριοτήτων που εν δυνάμει μπορούν να προκαλέσουν ρύπανση στην υπόγεια υδροφορία μέσω των αποβλήτων τους κατόπιν υποβολής ειδικής υδρογεωλογικής μελέτης.
- Περιοχές ευαίσθητες στην παρουσία θρεπτικών ουσιών, συμπεριλαμβανομένων των περιοχών που χαρακτηρίζονται ως ευπρόσβλητες ζώνες σύμφωνα με την Οδηγία 91/676/ΕΟΚ και των περιοχών που χαρακτηρίζονται ως ευαίσθητες περιοχές σύμφωνα με την Οδηγία 91/271/ΕΟΚ. Η περιοχή μελέτης εντάσσεται εξολοκλήρου στην ευπρόσβλητη ζώνη από νιτρορύπανση της πεδιάδας Θεσσαλονίκης – Πέλλας – Ημαθίας. Για τις περιοχές αυτές βρίσκεται σε ισχύ και

¹⁴ Χρ. Αγγελόπουλος, «Υδρογεωλογική - γεωλογική μελέτη πηγής Λουτροχωρίου Δήμου Σκύδρας Ν. Πέλλας», Θεσσαλονίκη, 2014.

¹⁵ Σύμφωνα με τα εγκεκριμένα σχέδια διαχείρισης λεκανών απορροής ποταμών - 1^η αναθεώρηση των Υδατικών Διαμερισμάτων της Δυτικής Μακεδονίας (ΦΕΚ Β' 4676/2017) και της Κεντρικής Μακεδονίας (ΦΕΚ Β' 4675/2017).

έχει υποχρεωτική εφαρμογή σε εθνικό επίπεδο η Υ.Α. 1420/82031/2015 (ΦΕΚ Β΄ 1709/2015) «Κώδικας Ορθής Γεωργικής Πρακτικής για την Προστασία των Νερών από τη Νιτρορύπανση Γεωργικής Προέλευσης», όπως τροποποιήθηκε από την Υ.Α. 2001/118518/2015 (ΦΕΚ Β΄ 2359/2015) «Τροποποίηση της 1420/82031 (ΦΕΚ Β΄ 1709/2015) Απόφασης Αναπληρωτή Υπουργού Παραγωγικής Ανασυγκρότησης, Περιβάλλοντος και Ενέργειας «Κώδικας Ορθής Γεωργικής Πρακτικής για την Προστασία των Νερών από τη Νιτρορύπανση Γεωργικής Προέλευσης».

- Περιοχές που προορίζονται για την προστασία οικοτόπων ή ειδών, όταν η διατήρηση ή η βελτίωση της κατάστασης των υδάτων είναι σημαντική για την προστασία τους, συμπεριλαμβανομένων των σχετικών τόπων του δικτύου «Natura 2000». Οι προαναφερόμενες περιοχές αναφέρονται αναλυτικά στην παράγραφο Α3.4α.1.

Άλλες περιοχές προστασίας φυσικών πόρων και τοπίου ή σημαντικές οικολογικά περιοχές που να εμπίπτουν σε κάποιο καθεστώς προστασίας δεν έχουν εντοπιστεί εντός του Δήμου. Ωστόσο, με βάση την πρωτογενή και δευτερογενή έρευνα, καταγράφηκαν οι παρακάτω περιοχές που έχουν τοπική σημασία και αξία και πρέπει να προστατευθούν και αναδειχτούν:

- Δυτικά του οικισμού της Νέας Ζωής καταγράφηκε περιοχή με ιαματική πηγή, η οποία δεν έχει αναγνωριστεί επίσημα. Δεν υπάρχουν οργανωμένες εγκαταστάσεις, ωστόσο, δέχεται πολλούς επισκέπτες όχι μόνο από τη γύρω περιοχή, αλλά και από την υπόλοιπη Ελλάδα.
- Η πηγή των Σεβαστειανών βρίσκεται δυτικά του ομώνυμου οικισμού σε ένα σημείο που η πεδινή έκταση εφάπτεται με το λόφο. Παλαιότερα χρησιμοποιούνταν για ύδρευση, ωστόσο σήμερα το νερό δεν είναι κατάλληλο για πόση.
- Στο Σανδάλι, στο όριο του προαύλιου χώρου της εκκλησίας των Αποστόλων Πέτρου και Παύλου και του δρόμου υπάρχει αιωνόβιος πλάτανος.

Το αρχαιολογικό απόθεμα της περιοχής μελέτης συνίσταται σε προϊστορικές και κλασσικές αρχαιότητες σε αξιόλογους αρχαιολογικούς χώρους, σε εκκλησίες των βυζαντινών και μεταβυζαντινών χρόνων και μνημεία της νεοελληνικής περιόδου. Από την αλληλογραφία που πραγματοποιήθηκε με τις αρμόδιες υπηρεσίες και σε συνδυασμό με το «Διαρκή Κατάλογο των κηρυγμένων αρχαιολογικών χώρων και μνημείων της Ελλάδας» (<http://listedmonuments.culture.gr>), προέκυψε η ακόλουθη αναλυτική καταγραφή των αρχαιολογικών χώρων και μνημείων που βρίσκονται στο Δήμο Σκύδρας:

Σύμφωνα με το με αρ. πρωτ. ΥΠΠΟΑ/ΓΔΑΠΚ/ΕΦΑΠΕΛ/281653/201862/2382/13.06.2018 έγγραφο της Εφορείας Αρχαιοτήτων Πέλλας, εντός των διοικητικών ορίων του Δήμου Σκύδρας απαντώνται οι παρακάτω αρχαιολογικοί χώροι:

- Με την υπ' αρ. ΥΑ ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Α1/Φ17/61672/2308π.ε./3.1-1986 Απόφαση Υπουργού Πολιτισμού (ΦΕΚ Β΄ 34/) κηρύχτηκε ως αρχαιολογικός χώρος η περιοχή που βρίσκεται στην Τ.Κ. Καλής της Δ.Ε. Μενηίδας, δυτικά του Μανδάλου και βόρεια των οικισμών Προφήτη Ηλία και Καλής, στην οποία έχει

εντοπισθεί η αρχαία πόλη Μενήϊδα και το νεκροταφείο των τύμβων της εποχής του σιδήρου. Ο αρχαιολογικός αυτός χώρος υπάρχει από την αρχαιότητα. Η περιοχή βρίσκεται μεταξύ του Αλμωπαίου (αρχ. Άνω Λουδίας δυτικό όριο), του δυτικού ρέματος του Μανδάλου (ανατολικό όριο), από τον Αλμωπαίο μέχρι το λόφο «Αλωνάκι» και νότια του λόφου «Ύψωμα» (νότιο όριο) και από τον ποταμό Μογλενίτσα μέχρι και τον ανατολικό βραχίονα του Μανδάλου και νότια του υψώματος «Σηκωμένου» (βόρειο όριο). Ο συγκεκριμένος αρχαιολογικός χώρος αναοριοθετήθηκε για την αποτελεσματική προστασία των αρχαιοτήτων που εντοπίστηκαν τα τελευταία χρόνια στην εν λόγω περιοχή, όπου περιλαμβάνονται το Ιερό των μυστών του Διονύσου του 3^{ου} αιώνα μ.Χ. με το παρακείμενο νεκροταφείο, ο οικισμός ελληνιστικών – ρωμαϊκών χρόνων, η γέφυρα ρωμαϊκών χρόνων και οι τύμβοι της Εποχής του Σιδήρου (ΦΕΚ ΑΑΠ 179/2014).

- Με την υπ' αρ. ΥΑ ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Α1/Φ17/11510/424/21-4-1986 Απόφαση Υπουργού Πολιτισμού (ΦΕΚ Β' 363) κηρύχθηκε ως αρχαιολογικός χώρος ο αρχαίος οικισμός ΝΔ του οικισμού Μανδάλου στη θέση «Κύριε Ελέησον», που καταλαμβάνει τα αγροτεμάχια αριθ. 737-745, 758-769 και 785-795. Αναλυτικότερα, ως δυτικό όριο του χώρου ορίζεται ο αγροτικός δρόμος, που είναι παράλληλος με τον δρόμο Μανδάλου – Ανύδρου. Ως νότιο όριο, ορίζεται ο αγροτικός δρόμος που ξεκινάει από τον ασφαλτόδρομο Μανδάλου – Ανύδρου και ενώνεται με τον προηγούμενο αγροτικό δρόμο. Ως βόρειο όριο, ορίζεται το βόρειο όριο των αγροτεμαχίων αριθ. 737, 758 και 785 και τέλος ως ανατολικό όριο το ανατολικό όριο των αγροτεμαχίων από αριθμό 785 μέχρι 795. Στην εν λόγω περιοχή απαγορεύεται η βαθειά άροση (ΦΕΚ Β' 516/1988).
- Με την υπ' αρ. ΥΑ ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Α1/Φ17/13562/472/30.3.1983 Απόφαση Υπουργού Πολιτισμού και Επιστημών (ΦΕΚ Β' 299) κηρύχθηκε ως αρχαιολογικός χώρος η Τούμπα Σιτζάν-Τεπέ Πέλλας, για την προστασία του προϊστορικού οικισμού Σιτζάν-Τεπέ στον οικισμό Μάνδαλο, για την προστασία του προϊστορικού οικισμού που αποκαλύφθηκε, με περιμετρική ζώνη προστασίας 50 μέτρων από τους πρόποδες της Τούμπας από βόρεια και δυτικά και μέχρι τις κοίτες των χειμάρρων από νότια και ανατολικά.
- Με την υπ' αρ. ΥΑ ΥΠΠΕ/Α/Φ31/5939/405π.ε./5-5-1976 Απόφαση Υπουργού Πολιτισμού και Επιστημών (ΦΕΚ Β' 685) χαρακτηρίστηκε ως αρχαιολογικός χώρος το υπ. αριθμ. 477 αγροτεμάχιο, ιδιοκτησίας Κοινότητας Σκύδρας, στη θέση «Παλαιοεκκλησία» Σκύδρας διότι βρίσκεται προϊστορικός τύμβος.
- Με την υπ' αρ. ΥΑ ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Α1/Φ43/53305/3008π.ε./5-2-1997 Απόφαση Υπουργού Πολιτισμού (ΦΕΚ Β' 228 και διόρθωση σφάλματος στο ΦΕΚ Β' 424) χαρακτηρίστηκε ως αρχαιολογικός χώρος ο Λόφος Τερίκλεια ανατολικά του οικισμού Νέας Ζωής του Δήμου Σκύδρας στην Π.Ε. Πέλλας για την προστασία των εκεί ευρισκομένων οικιστικών λειψάνων της Πρώιμης Εποχής του Χαλκού και της ελληνιστικής περιόδου και του νεκροταφείου της Εποχής του Σιδήρου.

Εκτός των ανωτέρω κηρυγμένων αρχαιολογικών χώρων, αρχαιότητες έχουν εντοπιστεί και στους οικισμούς του Προφήτη Ηλία (εντός και ΝΑ του οικισμού) και του Ανύδρου (ανατολικά και νότια του οικισμού), στο λόφο των εργατικών κατοικιών της

Σκύδρας, στους οικισμούς του Λουτροχωριού (ανατολικά του οικισμού), του Ριζού (νότια του οικισμού), της Πετραίας (βόρεια του οικισμού), στο υπ' αρ. 1371 αγροτεμάχιο αγροκτήματος Πετραίας καθώς και στο υπ' αριθμ. 675 αγροτεμάχιο αγροκτήματος Αρσενίου. Ιδιαίτερης σημασίας είναι ο αρχαίος ναός που εντοπίστηκε στον οικισμό των εργατικών κατοικιών Σκύδρας. Ο ναός έχει ερευνηθεί τα έτη 1992, 1999, 2001 και έχει διασωθεί μόνο η κατώτερη σειρά της υποθεμελίωσης του. Κατασκευάστηκε τον 3^ο αιώνα π.Χ. και ήταν αφιερωμένος στη λατρεία του Δία. Σήμερα διατηρείται σε κατάχωση στο κέντρο της πλατειάς των εργατικών κατοικιών της Σκύδρας.

Το μοναδικό μεμονωμένο μνημείο που καταγράφηκε στον εξωοικιστικό χώρο του Δήμου Σκύδρας, σύμφωνα με το με αρ. πρωτ. ΥΠΠΟΑ/ΓΔΑΠΚ/ΕΦΑΠΕΛ/281653/201862/2382/13.06.2018 έγγραφο της Εφορείας Αρχαιοτήτων Πέλλας, είναι το εξής:

- Ο Ι. Ναός Αγίου Γεωργίου Λουτροχωριού που κηρύχθηκε ως διατηρητέο μνημείο και έργο τέχνης με την υπ' αρ. ΥΑ ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Β1/Φ36/50247/1184 π.ε./7.1.1987 Απόφαση Υπουργού Πολιτισμού (ΦΕΚ Β' 137). Αποτελεί δείγμα εκκλησιαστικής αρχιτεκτονικής του 19^{ου} αιώνα στην περιοχή.

Η σύνδεση του Δήμου Σκύδρας με την ευρύτερη περιοχή γίνεται μέσω του Εθνικού Οδικού Δικτύου. Ο σημαντικότερος οδικός άξονας της περιοχής είναι η Νέα Εθνική Οδός 2 «Θεσσαλονίκης – Έδεσσας» (Ν.Ε.Ο.2), καθώς συνδέει το Δήμο με τη Θεσσαλονίκη (έδρα ΠΚΜ) και με την Έδεσσα και τα Γιαννισά (μεγαλύτερα κέντρα της Π.Ε.), βελτιώνοντας την πρόσβαση στην περιοχή (σε επίπεδο χρονοαπόστασης και ασφάλειας). Η Ν.Ε.Ο. 2 αναπτύσσεται μεταξύ του Μαυροβουνίου και του Μελισσίου (Δ.Ε. Γιαννισών) και διασχίζει κεντρικά την περιοχή μελέτης. Η Παλαιά Εθνική Οδός 2 διέρχεται μέσα από τους οικισμούς του Μελισσίου, της Καρυώτισσας, του Λιποχωριού, της Σκύδρας και καταλήγει στον οικισμό του Μαυροβουνίου, όπου διασταυρώνεται με την Νέα Εθνική Οδό 2. Η Π.Ε.Ο. 2 αποτελεί την δεύτερη σημαντικότερη οδική αρτηρία της περιοχής μελέτης, και αυτό το τμήμα της κατατάσσεται στο Δευτερεύον Εθνικό οδικό δίκτυο. Στη περιοχή μελέτης εντοπίζονται συνολικά έξι επαρχιακές οδοί, οι οποίες εξυπηρετούν τη σύνδεση μεταξύ των τοπικών κοινοτήτων. Οι τρεις από αυτές αναπτύσσονται βόρεια της Ν.Ε.Ο. 2 και πρόκειται για τις πρωτεύουσες Επαρχιακές Οδούς Επ.Ο.2, Επ.Ο.5 και Επ.Ο.13. Οι υπόλοιπες Επαρχιακές Οδοί Επ.Ο.1, Επ.Ο.3 και Επ.Ο.4 αναπτύσσονται στα νότια της Ν.Ε.Ο 2, μία εκ των οποίων συνδέει τις Π.Ε. Πέλλας και Ημαθίας. Εκτός από τις εθνικές και επαρχιακές οδούς, στην περιοχή μελέτης αναπτύσσεται ένα πυκνό πλέγμα ασφαλτοστρωμένων και μη αγροτικών οδών που εξυπηρετούν συνδέσεις τοπικής εμβέλειας, κυρίως την πρόσβαση σε γεωργικές καλλιέργειες. Επιπλέον, στη Δ.Ε. Σκύδρας αναπτύσσεται ένα δίκτυο οδών που έχουν χαρακτηριστεί ως δημοτικές ή κοινοτικές, διότι εξυπηρετούν τη σύνδεση οικισμών μεταξύ τους ή τη σύνδεση οικισμών με οδικούς άξονες ανώτερης βαθμίδας.

Τέλος, πρέπει να σημειωθεί εντός του Δήμου προγραμματίζονται δύο νέοι οδικοί άξονες υπερτοπικής σημασίας. Ο ένας είναι η συνέχεια της νέας Εθνικής Οδού «Μελίσσι-Μαυροβούνι» που περιλαμβάνει το συνεχόμενο τμήμα προς δυτικά «Μαυροβούνι-Έδεσσα (νότια παράκαμψη)», παρακάμπτοντας πλέον τον οικισμό του

Μαυροβουνίου.¹⁶ Ο δεύτερος είναι ο οδικός άξονας «Εγνατία Οδός – Βέροια – Νάουσα – Σκύδρα – Ε.Ο. Θεσσαλονίκης – Έδεσσας». Πρόκειται για δρόμο που θα παρακάμπτει τους οικισμούς από τις οποίες διέρχεται η Επαρχιακή Οδός Βέροια – Σκύδρα και θα διευκολύνει τις μεταφορές και εξαγωγές των οπωροκηπευτικών προϊόντων και των προϊόντων μεταποίησης Σήμερα μόνο το τμήμα «Πατρίδα-Νάουσα (Σ. Σταθμός)» έχει κατασκευαστεί, ενώ για το τμήμα «Νάουσα (Σ. Σταθμός) – Σκύδρα – Έδεσσα» έχει ολοκληρωθεί η μελέτη.

Η περιγραφή της λειτουργικής δομής του οδικού δικτύου του Δήμου Σκύδρας βασίστηκε στις Οδηγίες του Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. για τη Λειτουργική Κατάταξη του Οδικού Δικτύου¹⁷ και στα πολεοδομικά σταθερότυπα των Γ.Π.Σ./ Σ.Χ.Ο.Ο.Α.Π.¹⁸ Για τον προσδιορισμό της κατηγορίας της οδού, λαμβάνεται υπόψη η θέση και οι διαφορές απαιτήσεις των παρόδιων χρήσεων, ενώ η βαθμίδα αναφέρεται στις συνδέσεις μιας οικιστικής περιοχής με τις γειτονικές περιοχές. Έτσι, οι προαναφερόμενες βασικές οδοί κατατάσσονται ως εξής:

α/α	Οδός	Κατηγορία οδού	Κριτήριο Κατάταξης
1	Νέα Εθνική Οδός 2 "Θεσ/νίκη – Έδεσσα" στο τμήμα Μελισσίου – Μαυροβουνίου.	ΚΥΡΙΑ ΑΡΤΗΡΙΑ Ι	Σύνδεση κέντρων ανώτερης βαθμίδας (μετά την ολοκλήρωση του έργου) ¹⁹
2	Εθνική Οδός Ε.Ο. 2 "Θεσ/νίκη – Γέφυρα – Χαλκηδόνα - Γιαννισά – Έδεσσα – Παραβεγορίπιδα Οδός – (Αρνισσα – Αντίγονο) – συνάντηση με την Εθνική Οδό 3 – Βεύη".	ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΑ ΑΡΤΗΡΙΑ ΙΙ	Σύνδεση Μητροπολιτικού κέντρου (Θεσ/νίκη) με Νομαρχιακό κέντρο (Έδεσσα) ²⁰
3	Επαρχιακή Οδός 1 "Βέροια – Σ.Σ. Νάουσας – Άνω Κοπανός – Σκύδρα".	ΚΥΡΙΑ ΣΥΛΛΕΚΤΗΡΙΑ ΟΔΟΣ ΙΙΙ	Σύνδεση μεταξύ κέντρου πρωτεύουσας νομού (Βέροια) με κέντρο Δήμου (Σκύδρα)
4	Επαρχιακή Οδός 2 "Σκύδρα – Μαυροβούνι – Νέα Ζωή – Άψαλος – Πολυκάρπη – Όρμα (διασταύρωση προς Λουτρά)".	ΚΥΡΙΑ ΣΥΛΛΕΚΤΗΡΙΑ ΟΔΟΣ ΙΙΙ	Σύνδεση κέντρου δήμου με δήμους/ κοινότητες του Ν.2539/1997
5	Επαρχιακή Οδός 3 "Σκύδρα (από διαστ. Εθν. Οδού Έδεσσας – Γιαννισών μέσω Σεβαστιανών) – Ριζό – προς Νάουσα (όρια Νομού)".	ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΑ ΣΥΛΛΕΚΤΗΡΙΑ ΟΔΟΣ ΙV	Σύνδεση μεταξύ δημοτικών/ κοινοτικών διαμερισμάτων
6	Επαρχιακή Οδός 4 "Σκύδρα – Λιποχώρι – Άσπρο – Σταυροδρόμι – Εσώβαλτα – Ακρολίμνη – Κρύα	ΚΥΡΙΑ ΣΥΛΛΕΚΤΗΡΙΑ ΟΔΟΣ ΙΙΙ	Σύνδεση μεταξύ κέντρων δήμων

¹⁶ Η αρμόδια υπηρεσία (Υπουργείο Υποδομών & Μεταφορών / Γενική Γραμματεία Υποδομών / Διευθυνση Οδικών Υποδομών) δεν άπαντησε και δεν παραχώρησε σχετικά δεδομένα σε αίτηση που της έγινε.

¹⁷ Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. / Γ. Γ. Δημοσίων Έργων / Διεύθυνση Μελετών Έργων Οδοποιίας, «Οδηγίες Μελετών Οδικών Έργων, τεύχος 1: Λειτουργική Κατάταξη Οδικού Δικτύου (ΟΜΟΕ-ΛΚΟΔ)», Αθήνα, 2001

¹⁸ 10788/5.3.2004 Απόφαση Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. (ΦΕΚ 285Δ' / 5-3-2004) με θέμα «Έγκριση πολεοδομικών σταθεροτύπων (standards) και ανώτατα όρια πυκνοτήτων που εφαρμόζονται κατά την εκπόνηση των γενικών πολεοδομικών σχεδίων, των σχεδίων χωρικής και οικιστικής οργάνωσης 'ανοικτής πόλης' και των πολεοδομικών μελετών».

¹⁹ Πηγή: ΦΕΚ 114ΑΑΠ/2008 «Έγκριση ΣΧΟΟΑΠ Δήμου Μενηίδας Ν. Πέλλας».

²⁰ ό.π.

α/α	Οδός	Κατηγορία οδού	Κριτήριο Κατάταξης
	Βρύση (όρια Νομού)".		
7	Επαρχιακή Οδός 5 "Σκύδρα (από Επαρχιακή Οδό 2) – Μαυροβούνι – Καλή – Μάνδαλο".	ΚΥΡΙΑ ΣΥΛΛΕΚΤΗΡΙΑ ΟΔΟΣ III	Σύνδεση κέντρου Δήμου με δήμους/ κοινότητες του Ν. 2539/1997 ²¹
8	Επαρχιακή Οδός 13 "Γιαννισά – Αραβησσός – Μάνδαλο – Λιθαριά – Κρασιά – Εξαπλάτανο".	ΚΥΡΙΑ ΣΥΛΛΕΚΤΗΡΙΑ ΟΔΟΣ III	Σύνδεση κέντρων Δήμου με δήμους/ κοινότητες του Ν. 2539/1997 ²²
9	Οδοί σύνδεσης των Σεβαστειανών με Εθνική Οδό Θεσσαλονίκης – Έδεσσας και Επαρχιακή Οδό Βέροιας – Σκύδρας.	ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΑ ΣΥΛΛΕΚΤΗΡΙΑ ΟΔΟΣ IV	Σύνδεση μικρών δημοτικών/ κοινοτικών διαμερισμάτων με δήμους
10	Οδοί που συνδέουν τους οικισμούς Λουτροχώρι – Πετραία, Σεβαστιανά – Ριζό, Ριζό – Πετραία, Πετραία – Αρσένι, Αρσένι – Σταυροδρόμι, Πλεύρωμα – Πετραία.	ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΑ ΣΥΛΛΕΚΤΗΡΙΑ ΟΔΟΣ IV	Σύνδεση μεταξύ δημοτικών/ κοινοτικών διαμερισμάτων
11	Οδός που συνδέει τους οικισμούς Λιποχώρι – Ριζό.	ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΑ ΣΥΛΛΕΚΤΗΡΙΑ ΟΔΟΣ IV	Σύνδεση μεταξύ δημοτικών/ κοινοτικών διαμερισμάτων

Πίνακας Α3.1: Λειτουργική κατάταξη του κύριου οδικού δικτύου (πηγή: ίδια επεξεργασία).

Η Π.Ε. Πέλλας εξυπηρετείται από την προαστιακή σιδηροδρομική γραμμή Θεσσαλονίκης – Έδεσσας – Φλώρινας. Πιο συγκεκριμένα, η Σκύδρα συνδέεται με τη Θεσσαλονίκη διαμέσω Πλατέος, Βέροιας και Νάουσας. Εντός των ορίων του Δήμου Σκύδρας λειτουργούν σιδηροδρομικός σταθμός στη Σκύδρα και στάση στην Πετραία. Η υποδομή αυτή είναι παλιά και απαιτείται αναβάθμιση (π.χ. ηλεκτροκίνηση, σηματοδότηση, ρύθμιση ισόπεδων διαβάσεων). Η σιδηροδρομική αυτή γραμμή παρέχει στο Δήμο Σκύδρας αναπτυξιακό πλεονέκτημα καθώς παρέχει εναλλακτική σύνδεση με Θεσσαλονίκη, Έδεσσα και Βέροια, χωρίς όμως να είναι ιδιαίτερα ανταγωνιστική προς το οδικό δίκτυο. Εδώ πρέπει να σημειωθεί ότι υπάρχει προγραμματισμός για κατασκευή νέας μονής σιδηροδρομικής γραμμής Θεσσαλονίκης – Έδεσσας μέσω Γιαννισών, με δυνατότητα επέκτασης της γραμμής προς την Αλμωπία. Πρόσφατα έγινε επικαιροποίηση της μελέτης σκοπιμότητας – βιωσιμότητας αυτής της σιδηροδρομικής σύνδεσης και εκπονήθηκε αναγνωριστική μελέτη χάραξης της γραμμής αυτής. Το σιδηροδρομικό δίκτυο στην περιοχή μελέτης αποτελεί τμήμα του κεντρικού δικτύου του Διευρωπαϊκού Δικτύου Μεταφορών, με βάση τους χάρτες που εγκρίθηκαν από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο το Δεκέμβριο του 2013.²³

Το υφιστάμενο τηλεπικοινωνιακό δίκτυο σταθερής τηλεφωνίας είναι υπόγειο και σε καλή κατάσταση και καλύπτει όλους τους οικισμούς με ψηφιακές γραμμές.

²¹ ό.π.

²² ό.π.

²³ Αφορούν στον τροποποιημένο κανονισμό της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, 2017/849/07-12-2013, Πηγή: <http://ec.europa.eu/transport/infrastructure/tentec/tentec-portal/site/en/maps.html>.

Οι εναλλακτικές μετακινήσεις περιλαμβάνουν τη μετακίνηση με Μέσα Μαζικής Μεταφοράς ή ποδήλατο ή μετακίνηση πεζή.

Η σύνδεση του Δήμου Σκύδρας, τόσο υπεραστικά όσο και τοπικά, εκτελείται με τα λεωφορεία του Κ.Τ.Ε.Λ. Πέλλας. Σύμφωνα με αυτό,²⁴ η έδρα του Δήμου συνδέεται απευθείας με όλα τα μεγάλα αστικά κέντρα της Περιφερειακής Ενότητας Πέλλας (Έδεσσα, Γιαννιτσά, Αριδαία) με συχνά δρομολόγια, όσο και με την Αθήνα, τα Ιωάννινα, τη Λάρισα και την Κοζάνη. Πιο συγκεκριμένα, από τη Σκύδρα για την Αθήνα και τη Λάρισα αναχωρούν δύο δρομολόγια καθημερινά, με το πρώτο δρομολόγιο να αναχωρεί το πρωί και το δεύτερο το μεσημέρι. Η Σκύδρα συνδέεται με τα Ιωάννινα και την Κοζάνη μόνο δύο φορές την εβδομάδα. Επιπλέον, υπάρχουν δρομολόγια που συνδέουν τη Σκύδρα με ορισμένες τοπικές κοινότητες του Δήμου, όπως του Μανδαίου, του Αρσενίου/ Λουτροχωρίου, του Άσπρου, των Καλυβιών. Επίσης, συνδέεται με οικισμούς της όμορης Δ.Ε. Μ. Αλεξάνδρου (Λιπαρό, Άγιος Γεώργιος) και της Δ.Ε. Κρύας Βρύσης (Ακρολίμνη, Εσώβαλα, Σταυροδρόμι).

Δίκτυο πεζόδρομων προτεινόταν από το εγκεκριμένο Γ.Π.Σ. του οικισμού Σκύδρας, χωρίς όμως να έχει ακόμη υλοποιηθεί. Στην περιοχή του παλιού σχεδίου προτεινόταν εκτεταμένο δίκτυο που ένωνε τους κοινόχρηστους και κοινωφελείς χώρους, με βασικότερο στοιχείο τους άξονες κατά μήκος των οδών Αργυρουπόλεως και Εθν. Αντίστασης, ενώ στην περιοχή της επέκτασης προβλεπόταν στο εσωτερικό οικοδομικών ενοτήτων, δημιουργώντας συνεχείς διαδρομές. Σήμερα, ωστόσο, στο πλαίσιο της ανάπλασης του κοινόχρηστου χώρου στο κέντρο της πόλης, προβλέπεται να κατασκευαστεί στη Σκύδρα δίκτυο εναλλακτικής μετακίνησης, κατόπιν σχετικής μελέτης, προς εφαρμογή τμήματος των προτάσεων του Γ.Π.Σ. Πιο συγκεκριμένα, προβλέπεται μεταξύ άλλων η δημιουργία διαδρομών κίνησης πεζών και ποδηλατών σε δύο τεμνόμενους άξονες: (α) 24ης Ιουλίου – Σεβαστουπόλεως στην κατεύθυνση βορρά – νότου, και (β) Εθνικής Αντίστασης – Αγίου Γεωργίου στην κατεύθυνση ανατολής – δύσης, συνδέοντας τους περισσότερους και σημαντικότερους δημόσιους χώρους της πόλης: Δημαρχείο, πλατεία δημαρχείου, 1^ο δημοτικό σχολείο, γυμνάσιο, πλατεία Σαφραμπόλεως, χώρους αθλητισμού και πρασίνου, σιδηροδρομικό σταθμό, πλατεία μπροστά από αυτόν και εκκλησία Αγ. Στεφάνου.

Στη Δ.Ε. Σκύδρας ο θεσμοθετημένος σχεδιασμός περιλαμβάνει μόνο το Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο (Γ.Π.Σ.) του οικισμού της Σκύδρας (ΦΕΚ Δ' 966/1986) βάσει του Ν.1337/1983.²⁵ Το Γ.Π.Σ. περιλάμβανε:

- Την πολεοδομική οργάνωση του οικισμού σε μία πολεοδομική ενότητα με πληθυσμιακό μέγεθος 5.000 κατοίκων σε βάθος πενταετίας, με μέση πυκνότητα 72 κατοίκους/Ha και με μέσο συντελεστή δόμησης 1,2.
- Τον προσδιορισμό των χρήσεων γης.
- Τον καθορισμό ζωνών οικονομικών και θεσμικών κινήτρων και πολεοδομικών μηχανισμών και ειδικότερα.

²⁴ <http://www.ktelpellas.gr/>

²⁵ Υ.Α. 48417/1883/27.6.1986 «Έγκριση Γενικού Πολεοδομικού Σχεδίου (ΓΠΣ) της Κοινότητας Σκύδρας (Ν. Πέλλης)» (ΦΕΚ 966Δ'/1986).

- Προτάσεις για την προστασία του περιβάλλοντος και τη δημιουργία χώρων αστικού και περιαστικού πρασίνου.
- Προτάσεις για έργα και μελέτες δικτύων υποδομής: οδικό δίκτυο (μεταξύ άλλων δημιουργία περιφερειακής οδού στο δυτικό όριο και αρτηρίας ως παράκαμψης στα νότιά του), δίκτυο ύδρευσης, δίκτυο αποχέτευσης ακαθάρτων – όμβριων – αντιπλημμυρικής προστασίας, ενεργειακό και τηλεπικοινωνιακό δίκτυο.
- Προτάσεις για την ασφάλεια και πυροπροστασία του οικισμού (μεταξύ άλλων χωροθέτηση πυροσβεστικού σταθμού στην περιοχή των βιομηχανικών εγκαταστάσεων).

Η Δ.Ε. Μενηίδας διαθέτει εγκεκριμένο σχεδιασμό σε ολόκληρη την επικράτειά της με βάση το εγκεκριμένο Σ.Χ.Ο.Ο.Α.Π. (ΦΕΚ ΑΑΠ 114/2008). Ο χώρος οργανώνεται σε ζώνες χρήσεων γης: Υποδοχείς οικιστικής ανάπτυξης – Περιοχές επέκτασεων, Περιοχές Ελέγχου και Περιορισμού της Δόμησης (Π.Ε.Π.Δ.) και Περιοχές Ειδικής Προστασίας (Π.Ε.Π.).

α. Υποδοχείς οικιστικής ανάπτυξης – Περιοχές επέκτασεων.

Κάθε ένας από τους οκτώ οικισμούς της Δ.Ε. οργανώνεται ως μία πολεοδομική ενότητα. Ωστόσο, υπάρχει αλληλεξάρτηση σε ό,τι αφορά τις κοινωνικές εξυπηρετήσεις, δεδομένου ότι το μικρό μέγεθός τους δεν επιτρέπει την πρόβλεψη όλων των υποδομών σε κάθε οικισμό. Για κάθε οικιστικό υποδοχέα καθορίζονται: η πολεοδομική οργάνωση των θεσμοθετημένων και νέων προς πολεοδόμηση περιοχών, οι χρήσεις γης και οι όροι δόμησης, τα δίκτυα αστικής υποδομής, τα προγραμματικά μεγέθη και οι ανάγκες σε γη των πολεοδομικών λειτουργιών.

Οικισμός	Πληθυσμός 2015	Έκταση εγκεκρ. σχεδίου	Έκταση οριοθετη μένη με Απ. Νομ.	Επέκταση σχεδίου πόλεως	Συνολική έκταση οικισμού	Μέσος Προτεινόμενος Σ.Δ.
	<i>κάτοικοι</i>	<i>Ha</i>	<i>Ha</i>	<i>Ha</i>	<i>Ha</i>	
Καλή	2000	70	25	40	135	0,70
Άνυδρο	634	36	23	15	74	0,70
Καλλίπολη	574	38	15	10	63	0,60
Σανδάλι	252	22	3	10	35	0,60
Κρανέα	154	12	-	10	22	0,40
Λιθαριά	7	10	-	-	10	0,40
Μάνδαλο	1369	50	18	30	98	0,70
Προφήτης Ηλίας	1532	42	23	26	91	0,70
Σύνολα	6552	280	107	141	528	

Πίνακας Α3.2: Πληθυσμός 2015 (πρόταση), υφιστάμενες και προτεινόμενες εκτάσεις και προτεινόμενος ΜΣΔ οικισμών Δ.Ε. Μενηίδας βάσει εγκεκριμένου ΣΧΟΟΑΠ (πηγή: ΦΕΚ ΑΑΠ 114/2008).

β. Περιοχές Ελέγχου και Περιορισμού της Δόμησης (ΠΕΠΔ).

Η Π.Ε.Π.Δ. 1 – Ζώνη γεωργικής γης χωροθετείται μεταξύ της παλαιάς Εθνικής Οδού και της Επαρχιακής Οδού 5. Δεν προτείνεται απόλυτη απαγόρευση δόμησης, αλλά επιτρέπονται χρήσεις σχετικές με τις γεωργικές καλλιέργειες και οι όροι δόμησης θα έχουν ως στόχο την προσαρμογή των κατασκευών στο περιβάλλον και την προστασία του.

Η Π.Ε.Π.Δ. 2 – Ζώνη γεωργικής γης χαρακτηρίζεται από τη δυνατότητα μελλοντικής οικιστικής ανάπτυξης καθώς θα επιτρέπονται οι κατοικίες και οι αγροτικές αποθήκες.

Η Π.Ε.Π.Δ. 3 – Ζώνη γεωργικής γης έχει δυνατότητα χωροθέτησης χαμηλής όχλησης εγκαταστάσεων δευτερογενούς και τριτογενούς τομέα. Περιλαμβάνει περιορισμένου εμβαδού εκτάσεις μεταξύ των τριών οικισμών της κεντρικής περιοχής (Καλής – Ανύδρου – Μανδάλου) και των δύο οικισμών της πεδινής περιοχής (Σανδαλίου – Καλλίπολης).

Η Π.Ε.Π.Δ. 4 – Ζώνη παραγωγικών δραστηριοτήτων χαμηλής και μέσης όχλησης χωροθετείται στο τμήμα της παλαιάς εθνικής οδού νότια της Καλλίπολης και κατά μήκος της Επ.Ο. 2 νοτιοδυτικά του Προφήτη Ηλία, όπου υπάρχει συγκέντρωση τέτοιων δραστηριοτήτων.

Η Π.Ε.Π.Δ. 5 – Ζώνη ορεινών και ημιορεινών όγκων εκτός NATURA 2000 περιλαμβάνει γεωργική γη, δασώδεις εκτάσεις καθώς και κτηνοτροφικές εγκαταστάσεις και λατομικές ζώνες.

γ. Περιοχές Ειδικής Προστασίας (Π.Ε.Π.).

Η Π.Ε.Π. Α «Περιοχή NATURA 2000 Στενά Αψάλου – Μογλενίτσα» αποτελεί το μεγαλύτερο μέρος της ημιορεινής περιοχής του Δήμου και καταλαμβάνεται από χερσαίας κυρίως εκτάσεις, βοσκοτόπους, περιορισμένης επιφάνειας δασώδη τμήματα και αγροτικές καλλιέργειες. Χωρίζεται σε τέσσερις ζώνες:

- Π.Ε.Π. Α I: η ζώνη προστασίας των στενών κατά μήκος του Αλμωπαίου, από τα διοικητικά όρια της Δ.Ε. βόρεια έως το νότιο όριο της περιοχής «NATURA 2000».
- Π.Ε.Π. Α II: η ζώνη προστασίας των στενών Αψάλου, κατά μήκος του Κοιμισμένου Ρέματος, για το τμήμα που βρίσκεται μέσα στα διοικητικά όρια της Δ.Ε. Μενηίδας.
- Π.Ε.Π. ΑIII: ο κρηυγμένος αρχαιολογικός χώρος της αρχαίας Μενηίδας και το ιερό του Διονύσου.
- Π.Ε.Π. ΑIV: μία έκταση εμβαδού 20 στρ. περίπου, στη θέση Αγ. Γεώργιος ΒΔ του οικισμού Καλής, η οποία έχει ενταχθεί στον καν. Ε.Ε 2080/92 και περιλαμβάνει φυτεία με ακακίες και δασική πεύκη που πρέπει να διατηρηθεί ως τις 22-05-2017.

Η Π.Ε.Π. Β «Αρχαιολογικοί χώροι που βρίσκονται εκτός NATURA 2000». Πρόκειται για εντοπισμένους αρχαιολογικούς χώρους.

Η Π.Ε.Π. Γ «Ζώνη προστασίας των ορεινών οικισμών Κρανέας και Λιθαριάς και της ευρύτερης περιοχής τους αποτελεί τη ζώνη προστασίας των ορεινών οικισμών Κρανέας και Λιθαριάς και της ευρύτερης περιοχής τους, εν μέρει εντός της περιοχής «NATURA 2000», με δυνατότητα χωροθέτησης αγροτουριστικών εγκαταστάσεων και μελλοντικής οικιστικής ανάπτυξης. Χωρίζεται σε δύο εκτάσεις:

- την Π.Ε.Π. Γ1 που περιλαμβάνει εκτάσεις σε επαφή με τους οικισμούς Κρανέας και Λιθαριάς με δυνατότητα μελλοντικής οικιστικής ανάπτυξης και
- την Π.Ε.Π. Γ2 δυτικά της Κρανέας κατά μήκος της οδού προς τον Αλμωπαίο, όπου επιτρέπονται τα παραπάνω καθώς και εγκαταστάσεις και υποδομές οικοανάπτυξης και αγροτουρισμού, εγκαταστάσεις και υποδομές κοινής ωφέλειας, αθλητικών και πολιτιστικών δραστηριοτήτων.

Στην Π.Ε.Π. Δ. «Αναδασωτέες περιοχές» επιτρέπονται οι επεμβάσεις των άρθρων 45-61 του Ν.998/79 και του άρθρου 13 του Ν.1734/87.

Η Π.Ε.Π. Ε «Ρέματα» περιλαμβάνει όλα τα οριοθετημένα και μη οριοθετημένα ρέματα. Επιτρέπεται η δόμηση εγκαταστάσεων που προβλέπονται για κάθε περιοχή με τις προϋποθέσεις που ορίζονται στο άρθρο 6 του κτιριοδομικού κανονισμού (Απόφαση 3040/304/30.1.1989 - ΦΕΚ Δ' 59).

Η Π.Ε.Π. Ζ «Καταφύγιο άγριας ζωής» περιλαμβάνει το καταφύγιο άγριας ζωής ορισμένου χρόνου εντός των ορίων των Δ.Ε. Σκύδρας και Μενηίδας σύμφωνα με το με αριθμό 649/25-02-05 έγγραφο του Δασαρχείου Έδεσσας. Προτείνεται η μετατόπιση του ορίου, ώστε να μείνουν εκτός της περιοχής ΚΑΖ οι υφιστάμενες παραγωγικές μονάδες και όλη η λωρίδα γης κατά μήκος της Ε.Ο.2.

Η Π.Ε.Π. Η περιλαμβάνει τα Κοιμητήρια των οικισμών. Κοιμητήρια που βρίσκονται σε απόσταση μικρότερη των 250 μ. από τα εγκεκριμένα όρια των οικισμών ή των επεκτάσεων τους χαρακτηρίζονται χώροι μνημειακού πρασίνου.

A4. Σχεδιασμός και ρυθμίσεις οικιστικών υποδοχέων

Μελετώντας την συγκεκριμένη υποενοότητα, εξετάζουμε τις οικιστικές περιοχές του Δήμου και συγκεκριμένα τους οικισμούς με εγκεκριμένο σχέδιο πόλης, τους οικισμούς κάτω των 2000 κατοίκων που έχουν οριοθετηθεί με Αποφάσεις Νομάρχη και τους οικισμούς που διαθέτουν θεσμοθετημένες επεκτάσεις α' και β' κατοικίας (σύμφωνα με το εγκεκριμένο Σ.Χ.Ο.Ο.Α.Π., ΦΕΚ ΑΑΠ 114/2008).

Η καταγραφή των εγκεκριμένων και υπό έγκριση περιοχών για οικιστική χρήση έγινε σε συνεργασία με την Τεχνική Υπηρεσία του Δήμου και την Υπηρεσία Δόμησης (ΥΔΟΜ) του Δήμου Έδεσσας και βασίστηκε σε μια σειρά αποφάσεων και διαταγμάτων που αφορούν σε οριοθετήσεις οικισμών, σε πολεοδομικές μελέτες (αναθεώρησης και επέκτασης) και τροποποιήσεις τους, σε τοπικά ρυμοτομικά σχέδια, σε διανομές συνοικισμών και στις εγκεκριμένες μελέτες Γ.Π.Σ. και Σ.Χ.Ο.Ο.Α.Π. που υπάρχουν για την περιοχή μελέτης. Σκιαγραφώντας τα γενικά χαρακτηριστικά τους διαπιστώνεται ότι η θεσμοθετημένη, οργανωμένη οικιστική ανάπτυξη στην περιοχή μελέτης αφορά στους επίσημους οικιστικούς υποδοχείς (13 οικισμούς στη Δ.Ε. Σκύδρας και 8 οικισμούς στη Δ.Ε. Μενηίδας). Σημειώνεται ότι υπάρχει εγκεκριμένος οικισμός του Ο.Ε.Κ. («Σκύδρα Ι»), ο οποίος αν και χωροθετείται σε απόσταση από την πόλη της Σκύδρας, εντάσσεται λειτουργικά σε αυτή και αντιμετωπίζεται ως τμήμα της.

Όλοι οι οικισμοί είναι προϋφιστάμενοι του 1923, εκτός από τον οικισμό της Κρανέας στη Δ.Ε. Μενηίδας και της Νέας Ζωής στη Δ.Ε. Σκύδρας, όπως προέκυψε

από την εξέταση των δεδομένων της Απογραφής του 1920 (βλ. Πίνακα Α4.1).²⁶ Επίσης, όλοι οι οικισμοί του Δήμου, εκτός από την έδρα, τη Σκύδρα, έχουν πληθυσμό κάτω των 2.000 κατοίκων τόσο με βάση την Απογραφή του 1981, όσο και με την Απογραφή του 2011. Για τους οικισμούς αυτούς εγκρίθηκε και δημοσιεύτηκε σε ΦΕΚ μία σειρά Αποφάσεων Νομάρχη Πέλλας με θέμα «Καθορισμός ορίων, όρων και περιορισμών δόμησης», βάσει του από 24.4.1985 Π.Δ. Σύμφωνα με αυτές, έγινε κατάταξη των οικισμών σε κατηγορίες ως προς τη θέση στο χώρο, το βαθμό προστασίας, τη δυναμικότητα, το βαθμό διασποράς και το μέγεθος και καθορίστηκαν τα όρια και οι γενικοί όροι δόμησης (αρτιότητα, συντελεστής δόμησης, ποσοστό κάλυψης, ύψος). Οι γενικοί όροι δόμησης των οικισμών κάτω από 2000 κατοίκους καθορίζονται σύμφωνα με το Π.Δ. 4.11.2011 (ΦΕΚ ΑΑΠ/289) και εξειδικεύονται ανά οικισμό από τις οικείες Αποφάσεις Νομάρχη.

	ΟΙΚΙΣΜΟΣ ΜΕ ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΟ ΣΧΕΔΙΟ ΠΟΛΗΣ	ΟΙΚΙΣΜΟΣ ΚΑΤΩ ΤΩΝ 2.000 κατ.	ΟΙΚΙΣΜΟΣ ΠΡΟ ΤΟΥ 1923	ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΓΙΑ ΚΑΤΟΙΚΙΑ ΒΑΣΕΙ Σ.Χ.Ο.Ο.Α.Π.
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΜΕΝΗΙΔΑΣ				
Άνυδρο	■	■	■	■
Καλή	■	■	■	■
Καλλίπολη	■	■	■	■
Σανδάλι	■	■	■	■
Κρασιά	■	■	-	■
Λιθαριά	■	■	■	-
Μάνδαλο	■	■	■	■
Προφ. Ηλίας	■	■	■	■
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΣΚΥΔΡΑΣ				
Σκύδρα	■	-	■	-
Αρσένι	■	■	■	-
Άσπρο	■	■	■	-
Δάφνη	■	■	■	-
Καλύβια	■	■	■	-
Λιποχώρι	■	■	■	-
Μαυροβούνι	■	■	■	-
Νέα Ζωή	■	■	-	-
Λουτροχώρι	■	■	■	-
Πλεύρωμα	■	■	■	-
Πετραία	■	■	■	-
Ριζό	■	■	■	-
Σεβαστιανά	■	■	■	-

Πίνακας Α4.1: Χαρακτηριστικά εγκεκριμένων περιοχών για οικιστική χρήση στο Δήμο Σκύδρας (Πηγή: ίδια επεξεργασία).

²⁶ Για τις ονομασίες των οικισμών του Δήμου το 1920 αξιοποιήθηκαν δεδομένα από: το Δήμο (<http://www.skydra.gr/>), την Ελληνική Εταιρεία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης – ΕΕΤΑΑ (https://www.eetaa.gr/index.php?tag=oik_metaboles) και τη μελέτη του ΣΧΟΟΑΠ Δ.Ε. Μενηίδας (Α' στάδιο).

Όσον αφορά στα εγκεκριμένα σχέδια πόλης, η εικόνα είναι παρόμοια, καθώς όλοι οι οικισμοί, πλην Σκύδρας, έχουν κοινά χαρακτηριστικά και πολεοδομική εξέλιξη. Διαθέτουν διανομές οικοπέδων συνοικισμών του τέως Υπουργείου Γεωργίας, οι οποίες έχουν θέση ρυμοτομικών σχεδίων. Σε κάποιους από αυτούς (Μαυροβούνι, Λιποχώρι, Ριζό) έχουν εγκριθεί πολεοδομικές μελέτες που αφορούν στην έκταση του οικισμού εντός ορίου και χωρίς σχέδιο, καθώς και μικρή επέκταση σε νέα περιοχή εκτός ορίου. Επίσης, έχουν εγκριθεί ευάριθμες τροποποιήσεις ρυμοτομικού σχεδίου σε ορισμένους οικισμούς (Αρσένι, Άσπρο, Λιποχώρι, Λουτροχώρι, Μαυροβούνι, Νέα Ζωή, Ριζό), οι οποίες αφορούν στην πλειονότητά τους αλλαγές ρυμοτομίας (π.χ. μετατόπιση οικοδομικών και ρυμοτομικών γραμμών).

Η Σκύδρα έχει ξεχωριστή πορεία ως προς τις πολεοδομικές ρυθμίσεις του χώρου. Το πρώτο ρυμοτομικό σχέδιο της πόλης εγκρίθηκε με το από 17.6.1949 Β.Δ. (ΦΕΚ Α΄ 172). Ακολούθως, εγκρίθηκε Γ.Π.Σ. (ΦΕΚ Δ΄ 966/1986), στο πλαίσιο του Ν. 1337/1983 Κατ' εφαρμογή του Γ.Π.Σ., το ρυμοτομικό σχέδιο αναθεωρήθηκε με την οικ. ΕΠΑ66/1989 Απόφαση Νομάρχη Πέλλας (ΦΕΚ Δ΄ 244). Η πολεοδομική μελέτη επέκτασης του σχεδίου εγκρίθηκε με το 79233/1990 Π.Δ. (ΦΕΚ Δ΄ 168). Ακολούθησαν πολλές σημειακές τροποποιήσεις τόσο της ρυμοτομίας, όσο και των χρήσεων γης. Παράλληλα, εγκρίθηκαν τοπικά ρυμοτομικά σχέδια, ένα για την κατασκευή δημοτικού σχολείου στα ανατολικά, σε επαφή με τον οικισμό και ένα για τον οικισμό του Ο.Ε.Κ. νότια και σε μικρή απόσταση από την πόλη, όπως προαναφέρθηκε.

Αναφορικά με τις εγκεκριμένες χρήσεις γης, σημειώνονται δύο γενικές περιπτώσεις:

(α) Στη Σκύδρα οι χρήσεις γης καλύπτουν όλη την έκταση του οικισμού και προβλέπονται από τα οικεία ρυμοτομικά σχέδια (βάσει πολεοδομικών μελετών, τοπικών ρυμοτομικών σχεδίων) και τις τροποποιήσεις τους. Στο τμήμα όπου ισχύει η πολεοδομική μελέτη αναθεώρησης, οι χρήσεις καθορίζονται βάσει του Π.Δ. 81/80 (ΦΕΚ Α΄ 227), ενώ στο τμήμα της πολεοδομικής μελέτης επέκτασης καθορίζονται βάσει του Π.Δ. 23.2.1987 (ΦΕΚ Δ΄ 166).

(β) Στους οικισμούς κάτω των 2.000 κατοίκων οι χρήσεις γης αφορούν στους κοινωφελείς και κοινόχρηστους χώρους και καθορίζονται από τις διανομές συνοικισμών. Στην υπόλοιπη έκταση (οικοδομήσιμοι χώροι στο τμήμα εντός διανομών συνοικισμών, καθώς και τμήμα μεταξύ ορίου διανομών και ορίου Νομάρχη) δεν υπάρχουν συγκεκριμένες εγκεκριμένες χρήσεις γης. Ωστόσο, επιτρέπονται πλέον, προσωρινά και μέχρι την ολοκλήρωση του πολεοδομικού σχεδιασμού, οι χρήσεις γης, βάσει του άρθρου 16 του Π.Δ. 59/2018 (ΦΕΚ Α΄ 114). Τέλος, στα τμήματα των οικισμών που διαθέτουν πολεοδομική μελέτη (Λιποχώρι, Μαυροβούνι, Ριζό, Σεβαστιανά) καθορίζονται χρήσεις γης σε όλη τους την έκταση (οικοδομήσιμοι χώροι και κοινόχρηστοι/κοινωφελείς) βάσει του Π.Δ. 23.2.1987 (ΦΕΚ Δ΄ 166).

Η εκτίμηση της χωρητικότητας στους υπάρχοντες οικιστικούς υποδοχείς προσεγγίζει το μέγιστο πληθυσμό που μπορεί να φιλοξενηθεί σε αυτούς. Βασίζεται στην εκτίμηση της υπάρχουσας κατάστασης σύμφωνα με την επιτόπια εργασία, στην ανάλυση του θεσμοθετημένου πολεοδομικού σχεδιασμού και στα ισχύοντα

πολεοδομικά σταθερότυπα (ΦΕΚ Δ' 285/2004). Για τον υπολογισμό της, χρησιμοποιείται ο πίνακας Α των τεχνικών προδιαγραφών για τα Τ.Χ.Σ. (ΦΕΚ Β' 1975/2017). Από τη σύγκριση του πληθυσμού της Απογραφής 2011 με τη χωρητικότητα των θεσμοθετημένων οικιστικών υποδοχέων προκύπτει σε γενικές γραμμές η επάρκεια των θεσμοθετημένων οικιστικών περιοχών. Η προσφορά καλύπτει τη ζήτηση σήμερα. Απαραίτητη προϋπόθεση είναι, βέβαια, η οργάνωση – πολεοδόμηση των περιοχών στη Δ.Ε. Σκύδρας που παραμένουν σε αδράνεια – χωρίς ρυμοτομικό σχέδιο. Ωστόσο, εδώ πρέπει να τονιστεί ότι οι προοπτικές κάθε οικισμού, άρα και οι ανάγκες σε κατάλληλης επιφάνειας οικιστική έκταση, δεν είναι προκαθορισμένες και δεν εξαρτώνται μόνο από την κατάσταση, όπως αυτή εκτιμάται και αξιολογείται σήμερα. Επηρεάζονται, επίσης, από τους στόχους και τις επιλογές του προτύπου χωρικής ανάπτυξης, όπως θα προκύψουν στις επόμενες φάσεις κατά τη διατύπωση των εναλλακτικών σεναρίων και την επιλογή των βασικών προγραμματικών μεγεθών και κατευθύνσεων χωροταξικού και πολεοδομικού περιεχομένου. Έτσι, ενδεχόμενη ανάπτυξη που θα προβλέψει το Τ.Χ.Σ. μέσω των προτάσεών του, μπορεί να οδηγήσει σε πληθυσμιακή αύξηση στο Δήμο Σκύδρας και άρα, σε απαιτήσεις για νέα διαθέσιμη γη.

Η έδρα του Δήμου, η **Σκύδρα**, είναι το διοικητικό και πολεοδομικό κέντρο του Δήμου, στο οποίο είναι χωροθετημένες οι βασικές υπηρεσίες που εξυπηρετούν όλο το Δήμο τόσο του δημόσιου τομέα (π.χ. Δημοτικές υπηρεσίες – Διοικητικές, Τεχνικές – Κέντρο Εξυπηρέτησης Πολιτών, Ειρηνοδικείο, ΙΚΑ, Υποθηκοφυλακείο), όσο και του ιδιωτικού τομέα (π.χ. εμπορικά καταστήματα, ιατρεία, καταστήματα παροχής διαφόρων υπηρεσιών). Ο οικισμός της Σκύδρας, βάσει εγκεκριμένου Γ.Π.Σ. του Ν.1337/1983, συνιστά μία Πολεοδομική Ενότητα (Π.Ε.), λόγω πληθυσμιακού και εκτατικού μεγέθους. Ωστόσο, είναι δυνατό να διακριθούν επιμέρους γειτονίες λόγω της ιστορικής εξέλιξης, των χωροθετημένων λειτουργιών και των πολεοδομικών και αρχιτεκτονικών γνωρισμάτων:

- Το κέντρο της πόλης που αναπτύσσεται στην περιοχή με το αρχικό σχέδιο και όπου συγκεντρώνεται η οικονομική και κοινωνική ζωή. Χαρακτηρίζεται από μικρά Ο.Τ. και πυκνή και υψηλή δόμηση με ποικιλία χρήσεων.
- Η περιοχή βορειοδυτικά της προηγούμενης (συνοικία «Νησί»), ένας από τους αρχικούς οικιστικούς πυρήνες. Χαρακτηρίζεται σχεδόν αποκλειστικά από κτίρια κατοικίας μικρού μεγέθους.
- Το δυτικό τμήμα της πόλης, το οποίο αποτελεί την πιο πρόσφατη οικιστική περιοχή και επομένως το κτιριακό απόθεμα είναι νεότερης κατασκευής.
- Η περιοχή ανατολικά της σιδηροδρομικής γραμμής (συνοικία «Ντεκοβίλ») που δεν συνδέεται άμεσα με τις προηγούμενες.

Όσον αφορά στους υπόλοιπους οικισμούς, αυτοί λειτουργικά συνιστούν μία γειτονιά, στην οποία διακρίνεται το κέντρο, όπου συγκεντρώνονται κοινωφελείς υπηρεσίες και υπηρεσίες εμπορίου και αναψυχής τοπικής εμβέλειας, και η περιβάλλουσα περιοχή που αποτελείται αποκλειστικά από κατοικία και βοηθητικές αγροτικές εγκαταστάσεις. Το κέντρο ενός οικισμού μπορεί να αναπτύσσεται είτε γραμμικά εκατέρωθεν μιας βασικής οδού ή με βάση τον κεντρικό κοινόχρηστο χώρο

(πλατεία), όπου συγκεντρώνονται οι εξυπηρετήσεις του. Αναλυτικότερα, για τη δομή κάθε οικισμού παρατηρούνται τα παρακάτω:

Η σημερινή ανάπτυξη του οικισμού του **Μαυροβουνίου** είναι άμεσα συνυφασμένη και εξαρτημένη από τους υπερτοπικούς οδικούς άξονες που τον διασχίζουν. Έτσι, έχει γραμμική μορφή και μικρό βάθος (μέχρι 3 Ο.Τ.). Η δομή του διαρθρώνεται από τρία τμήματα, τον κυρίως οικισμό που περιλαμβάνει το πολεοδομικό κέντρο και δύο τμήματα στα νοτιοανατολικά και βόρεια του οικισμού, που δεν είναι συνεχόμενα με τον κυρίως οικισμό και όπου κυρίαρχη χρήση είναι η κατοικία. Η περιοχή όπου βρίσκεται το ανοιχτό θέατρο του Μαυροβουνίου δεν έχει αναπτυχθεί ακόμη.

Στο **Λιποχώρι** διακρίνονται δύο ξεχωριστές λειτουργικά περιοχές. Από τη μια αναπτύσσεται ο τυπικός αγροτικός οικισμός του κάμπου με κέντρο την πλατεία, όπου χωροθετούνται οι τοπικής σημασίας λειτουργίες (χρήσεις διοίκησης, εκπαίδευσης και πολιτισμού) και από την άλλη η γραμμική ζώνη (εντός ορίου Νομάρχη και σχεδίου πόλης) εκατέρωθεν της παλαιάς Εθνικής οδού, όπου συγκεντρώνονται λειτουργίες εμπορικού χαρακτήρα με υπερτοπική αναφορά (π.χ. καταστήματα υποστήριξης αγροτικού τομέα, καταστήματα οικοδομικών υλικών, πρατήρια καυσίμων).

Στον οικισμό **Ριζό** παρατηρούνται δύο γειτονιές. Η μία συνιστά τον αρχικό οικισμό και συγκεντρώνει όλες τις οικονομικές και κοινωνικές λειτουργίες. Η πλειονότητα των κεντρικών λειτουργιών χωροθετούνται κατά μήκος της Επαρχιακής Οδού Σκύδρας – Βέροιας που διέρχεται από τον οικισμό. Παράλληλα με αυτή διέρχεται ο χείμαρρος Ριζού, που όμως δεν έχει ενσωματωθεί στη λειτουργία του οικισμού παρά λειτουργεί ως όριο. Η δεύτερη γειτονιά, που είναι η νεότερη, βρίσκεται βορειοανατολικά του οικισμού και αποτελείται κυρίως από κατοικίες.

Στο **Πλεύρωμα** διακρίνονται δύο, μη συνεχόμενα τμήματα. Το ένα έχει γραμμική μορφή, χωρίς σχεδόν να σχηματίζονται οικοδομικά τετράγωνα, καθώς αναπτύσσεται κατά μήκος της Επαρχιακής Οδού Βέροιας – Σκύδρας. Συγκεντρώνει περισσότερες ιδιωτικές επαγγελματικές λειτουργίες, οι οποίες αφορούν την ευρύτερη περιοχή (όπως πρατήρια καυσίμων, συνεργεία οχημάτων, καταστήματα αναψυχής, καταστήματα γεωργικού εξοπλισμού) και ελάχιστες κατοικίες. Η δεύτερη ενότητα που καταλαμβάνει το ανατολικό τμήμα αποτελεί τον κυρίως οικισμό, όπου αναπτύσσεται η κατοικία. Στα νότιά του βρίσκονται όλες οι τοπικές κοινωφελείς και κοινόχρηστες λειτουργίες.

Το **Μάνδαλο** χωρίζεται σε δύο γειτονιές, καθώς ο οικισμός προέρχεται από την συνένωση δύο παλαιότερων οικιστικών πυρήνων, του Μανδάλου και του Μαύρου. Το κέντρο του οικισμού είναι η περιοχή όπου βρισκόταν παλιά το Μάνδαλο, καθώς σε αυτή συγκεντρώνονται όλες οι δημόσιες και ιδιωτικές λειτουργίες. Η δεύτερη γειτονιά, το Μαύρο, στα βορειοανατολικά του οικισμού, είναι μικρότερη και περιλαμβάνει κτίρια κατοικίας.

Η δομή των μικρού πληθυσμιακού μεγέθους οικισμών **Σανδάλι, Άνυδρο, Νέα Ζωή, Κρανέα και Λιθαριά** είναι απλοποιημένη. Δε σχηματίζεται κάποιο λειτουργικό κέντρο καθώς αναπτύσσεται κυρίως η κατοικία και εκλείπουν οι εγκαταστάσεις εμπορίου και αναψυχής.

Οι υπόλοιποι οικισμοί του Δήμου (**Αρσένι, Άσπρο, Δάφνη, Καλύβια, Καλλίπολη, Πετραία, Λουτροχώρι, Σεβαστιανά, Καλή και Προφήτης Ηλίας**) συνιστούν ο καθένας μια ενιαία περιοχή με τυπική διάρθρωση για το Δήμο: ενιαία περιοχή αγροτικής κατοικίας που διαθέτουν ένα κέντρο είτε γραμμικό (Αρσένι, Άσπρο, Δάφνη, Καλή, Πρ. Ηλίας) είτε συγκεντρωμένο σε μια περιοχή γύρω από την εκκλησία, το κτίριο της παλιάς κοινότητας και την πλατεία.

Σε γενικές γραμμές οι υπό μελέτη οικισμοί είναι συνεκτικοί. Τα πραγματικά όριά τους (σημερινή οικιστική ανάπτυξη) ταυτίζονται με τα όρια του εγκεκριμένου ρυμοτομικού σχεδίου, καταλαμβάνοντας στις περισσότερες περιπτώσεις όλη την έκτασή του. Έτσι, σχηματίζονται ευδιάκριτα Ο.Τ., το οδικό δίκτυο έχει ευθύγραμμες χαράξεις και είναι σχετικά ολοκληρωμένο. Πέρα των ορίων των ρυμοτομικών σχεδίων ή ακόμη και στα περιφερειακά τους τμήματα, υπάρχουν αραιοδομημένες εκτάσεις (είτε περιμετρικά του σχεδίου, είτε κατά κόμβους, σε άμεση συνάρτηση με τα μεταφορικά δίκτυα και τη γεωμορφολογία) που εκτείνονται μέχρι το όριο που θέτουν οι Αποφάσεις Νομάρχη για κάθε οικισμό. Οι αδόμητες εκτάσεις συνεχίζουν να αξιοποιούνται αγροτικά (καλλιέργειες, κτηνοτροφικές εγκαταστάσεις). Σε αυτές τις περιοχές οι οικοδομικές νησίδες είναι ασαφείς και δημιουργούνται αδιέξοδοι δρόμοι. Τα όρια της οικιστικής περιοχής είναι, περισσότερο ή λιγότερο, σαφή διαχωρίζοντάς την από την αγροτική γη. Κυρίαρχη χρήση, όπως περιγράφηκε προηγουμένως, είναι η κατοικία, η οποία συνδυάζεται συχνά με λειτουργίες αγροτικού χαρακτήρα. Στα οικόπεδα συναντώνται σχετικές εγκαταστάσεις π.χ. αγροτικές αποθήκες και υπόστεγα για αγροτικά μηχανήματα, οι οποίες εντοπίζονται εντός της ιδιοκτησίας ως ξεχωριστά κτίρια. Η δόμηση είναι νεότερη και παρουσιάζει ποικιλία μορφών. Οι βοηθητικές εγκαταστάσεις είναι συνήθως ισόγειες, επιμήκεις και κατασκευασμένες από πιο ευτελή υλικά. Σε πολλούς πεδινούς οικισμούς συναντάται υδατόπυργος που αποτελεί το ψηλότερο στοιχείο και χαρακτηρίζει τη φυσιογνωμία τους.

Ακολουθεί παράθεση αναλυτικών στοιχείων για τα ειδικότερα χαρακτηριστικά κάθε οικισμού:

Η **Σκύδρα** διαφοροποιείται από τους υπόλοιπους οικισμούς μέσα από την έκταση, την ποικιλία και το εύρος των χρήσεων γης και λειτουργιών, και το είδος της δόμησης. Από τον οικισμό διέρχεται η σιδηροδρομική γραμμή Θεσσαλονίκης – Φλώρινας, χωρίζοντάς τον σε δύο τμήματα που δεν επικοινωνούν άμεσα. Το πολεοδομικό κέντρο αναπτύσσεται στα δυτικά της, γύρω από το Δημαρχείο και την κεντρική πλατεία, με σημαντικότερους τους οδικούς άξονες Εθνικής Αντίστασης, 24^{ης} Ιουλίου και Μ. Αλεξάνδρου. Εδώ συγκεντρώνεται η συντριπτική πλειονότητα τόσο των ιδιωτικών, όσο και των δημόσιων λειτουργιών, καθώς οι σημαντικότεροι κοινόχρηστοι χώροι. Στις περιοχές γύρω από το κέντρο που είναι αραιοδομημένες, κυρίαρχη χρήση είναι η κατοικία με τη μορφή της μονοκατοικίας. Η περιοχή ανατολικά της σιδηροδρομικής γραμμής αποτελείται αποκλειστικά από μικρές, διώροφες κατοικίες. Στο κέντρο παρατηρείται ορθοκανονική ρυμοτομία με μικρότερα Ο.Τ. και πυκνότερη δόμηση σε σύγκριση με την υπόλοιπη περιοχή. Στο κέντρο δημιουργούνται τρεις μεγάλοι πυρήνες κοινωφελών και κοινόχρηστων χώρων (Δημαρχείο και πλατεία Δημαρχείου, πάρκο μεταξύ Σεβαστουπόλεως και Σαχίνη,

Ιερός Ναός Αγίου Στεφάνου, Γυμνάσια και πάρκο), καθώς και μικρότεροι συμπληρωματικοί κόμβοι (πλατεία ταξί έναντι Ο.Σ.Ε., πλατεία Σαφραμπόλεως), η κατάσταση, προσβασιμότητα και διασύνδεση των οποίων θα ενισχυθεί μέσα από το υπό εξέλιξη ολοκληρωμένο σχέδιο ανάπτυξης του κεντρικού κοινόχρηστου χώρου. Λοιπές κοινωνικές υποδομές (π.χ. γήπεδο ποδοσφαίρου, κλειστό γυμναστήριο, λύκειο) εντοπίζονται στην περίμετρο του οικισμού.

Ο οικισμός του **Αρσενίου** αναπτύσσεται γραμμικά κατά μήκος της δημοτικής οδού σύνδεσης Πετραία – Αρσένι – Σταυροδρόμι, γύρω από την οποία δημιουργήθηκε το ορθοκανονικό ρυμοτομικό σχέδιο. Οι τοπικές εμβέλειες κεντρικές λειτουργίες, αλλά και οι δημόσιες λειτουργίες υφίστανται επί της προαναφερθείσας δημοτικής οδού.

Το **Άσπρο** είναι αραιοκατοικημένος οικισμός με πολλούς αδόμητους χώρους, στους οποίους υπάρχουν είτε δεντροκαλλιέργειες είτε θερμοκήπια κηπευτικών. Το νότιο τμήμα του οικισμού χαρακτηρίζεται από επιμήκη Ο.Τ., ενώ το βόρειο τμήμα, με πιο ακανόνιστα Ο.Τ. αναπτύσσεται ακτινωτά γύρω από το πάρκο που βρίσκεται κοντά στο κοινοτικό κατάστημα.

Ο οικισμός της **Δάφνης** αναπτύσσεται γραμμικά, γύρω από τον οδικό άξονα που ενώνει το Σανδάλι με την Δάφνη. Εκατέρωθεν του οδικού άξονα δημιουργούνται δύο σειρές με επιμήκη Ο.Τ.

Τα **Καλύβια** είναι αραιοκατοικημένος οικισμός με πολλούς αδόμητους χώρους. Η δομή του οικισμού ακολουθεί αρκετά ορθοκανονική κατανομή, προσαρμοσμένο όμως στα περιβάλλοντα εγγειοβελτιωτικά έργα. Το βασικό οδικό δίκτυο που διατρέχει ολόκληρη την έκταση έχει πολύ μεγάλο πλάτος και είναι διαμορφωμένο (π.χ. πεζοδρόμια, εξοπλισμός).

Ο οικισμός του **Λιποχωρίου** είναι ο μοναδικός που αναπτύσσεται σε επαφή με την Τάφρο 66. Διακρίνεται ακτινωτή δομή στο εσωτερικό του με κέντρο την πλατεία, γύρω από την οποία συγκεντρώνονται δημόσιες και ιδιωτικές λειτουργίες. Διατρέχεται από διαμπερείς δρόμους με κατεύθυνση Α-Δ. Η ζώνη κυρίως επαγγελματικών χρήσεων και δραστηριοτήτων εκατέρωθεν της παλαιάς Εθνικής Οδού στο νότιο τμήμα αποτελεί ένα ξεχωριστό τμήμα με αναφορά στην ευρύτερη περιοχή του οικισμού.

Η **Πετραία** αναπτύσσεται με άξονα τις οδούς που τη συνδέουν με τους γειτονικούς, για αυτό και έχει έντονη διερχόμενη κυκλοφορία. Στη διασταύρωσή τους δημιουργείται το κέντρο. Τα Ο.Τ. έχουν μεγάλο μέγεθος. Διαθέτει γήπεδο ποδοσφαίρου που είναι ενσωματωμένο στον ιστό. Ο οικισμός είναι συνυφασμένος με τη σιδηροδρομική γραμμή, η οποία διέρχεται δυτικά αυτού, ενώ λειτουργεί και στάση.

Το **Λουτροχώρι** απλώνεται στις υπώρειες ενός λόφου και στο όριό του έχει δημιουργηθεί άλσος. Αναπτύσσεται ακτινωτά γύρω από το κέντρο του οικισμού, όπου σχηματίζεται εκτεταμένος δημόσιος χώρος (πλατεία, πάρκο, σχολείο, εκκλησίες). Ένα κατακόρυφος άξονας, με μεγάλο πλάτος διατρέχει τον οικισμό από Ν προς Β και συγκεντρώνει την περιορισμένη ούτως ή άλλως οικονομική και κοινωνική

ζωή. Το βόρειο τμήμα είναι πιο αραιοδομημένο και διατηρούνται αρκετοί αδόμητοι χώροι.

Το **Πλεύρωμα** είναι ένας μικρός, αραιοκατοικημένος οικισμός. Αναπτύσσεται κυρίως γραμμικά κατά μήκος της Επαρχιακής Οδού Βέροιας – Σκύδρας (όπου επικρατούν και μιας κάθετης, μεγάλου πλάτους οδού (με κατοικίες στη νότια πλευρά της), η οποία οδηγεί ανατολικά στο εκτεταμένο τμήμα του οικισμού. Έτσι, υπάρχει πληθώρα αδόμητων και καλλιεργήσιμων εκτάσεων στο κέντρο του. Στα νοτιοανατολικά υπάρχει συμπαγής πυρήνας κοινωφελών και κοινόχρηστων χρήσεων (εκκλησία, νεκροταφείο, σχολείο, γήπεδο).

Το **Ριζό** είναι μεγάλος οικισμός που αναπτύσσεται γραμμικά, εκατέρωθεν της Επαρχιακής Οδού Σκύδρας – Βέροιας. Πάνω σε αυτήν χωροθετείται η πλειονότητα των κεντρικών λειτουργιών. Επίσης, ο οικισμός διασχίζεται από τον ομώνυμο χείμαρρο. Το βορειοανατολικό τμήμα, που βρίσκεται σε μικρή απόσταση από τον κυρίως οικισμό, αποτελείται από επιμήκη Ο.Τ. με πιο αραιή δόμηση.

Τα **Σεβαστιανά** αποτελούν έναν πυκνοκατοικημένο, συνεκτικό οικισμό. Στα δυτικά έχει δημιουργηθεί γραμμική ανάπτυξη, ως αποτέλεσμα πρόσφατης πολεοδομικής παρέμβασης σε κοινόχρηστη έκταση. Αναπτύσσεται ακτινωτά γύρω από το κέντρο του οικισμού, όπου βρίσκονται συγκεντρωμένες οι σημαντικότερες δημόσιες υποδομές (η κεντρική πλατεία, η εκκλησία και το κοινοτικό κατάστημα). Στον οικισμό υπάρχει μουσείο το οποίο διαθέτει λαογραφική συλλογή. Από τις πηγές Σεβαστιανών ξεκινά ρέμα το οποίο διασχίζει τον οικισμό.

Το βόρειο τμήμα της **Καλλίπολης**, που αποτελεί τον αρχικό οικιστικό πυρήνα του οικισμού, έχει ακτινωτή διάταξη γύρω από την κεντρική πλατεία. Το σχέδιο είναι πιο ακανόνιστο και ελεύθερο, με ποικιλία σχημάτων και μεγεθών στα οικοδομικά τετράγωνα και με τεθλασμένους και σχετικά στενούς δρόμους. Στο νότιο τμήμα του οικισμού τα Ο.Τ. έχουν γεωμετρική κανονικότητα και οι δρόμοι έχουν μεγαλύτερα πλάτη. Ένας ιδιαίτερα φαρδύς δρόμος, με πεζοδρόμια και νησίδα σε τμήμα του οδηγεί στην κεντρική πλατεία και συνδέει τις δύο περιοχές εκατέρωθεν της οδού σύνδεσης της Καλλίπολης με το Σανδάλι. Η εμπορική δραστηριότητα είναι διάσπαρτη, με προτίμηση στο νότιο τμήμα.

Το **Σανδάλι** είναι μικρός, αραιοκατοικημένος οικισμός με επίμηκες σχήμα στην κατεύθυνση βορρά – νότου. Νότια της οδού σύνδεσης με την Καλλίπολη τα Ο.Τ. είναι πιο μικρά και κανονικά, ενώ βόρεια είναι πιο ακανόνιστα και μεγάλα.

Το **Μαυροβούνι** είναι ένας πυκνοδομημένος οικισμός με λίγες καλλιέργειες και λαχανόκηπους στο εσωτερικό του. Αποτελείται από διάφορα μη συνεχόμενα τμήματα, με διαφορετικό χαρακτήρα και βαθμό ανάπτυξης. Χαρακτηριστικό του είναι ότι διατρέχεται από διάφορους υπερτοπικής σημασίας οδικούς άξονες, υφιστάμενους και προγραμματιζόμενους. Οι κεντρικές λειτουργίες εντοπίζονται στο κέντρο, γύρω από την κεντρική διασταύρωση. Όσο απομακρύνεται κανείς από τη ζώνη αυτή, ο χαρακτήρας γίνεται πιο αγροτικός. Στον οικισμό βρίσκεται το ανοιχτό θέατρο του Δήμου σε μια νέα, πολεοδομημένη περιοχή σε επικλινές έδαφος, η οποία δεν έχει ακόμη αναπτυχθεί οικιστικά.

Η **Καλή** είναι μεγάλος οικισμός που αναπτύσσεται εκατέρωθεν (αρχικός πυρήνας) και κυρίως νότια της Επαρχιακής Οδού Καλής – Μανδάλου. Το τοπικό της κέντρο βρίσκεται επί της προαναφερόμενης οδού. Στο νότιο τμήμα, όπου η ρυμοτομία είναι περισσότερο ορθοκανονική, η δόμηση είναι νεότερη, αραιότερη και υπάρχουν αρκετοί αδόμητοι χώροι.

Ο οικισμός του **Προφήτη Ηλία** έχει έντονη γραμμική ανάπτυξη σε μια πεδινή, επιμήκη ζώνη ανάμεσα στον Αλμωπαίο, το Κοιμισμένο ρέμα και στις νότιες απολήξεις ενός λόφου. Η ρυμοτομία έχει έντονα χαρακτηριστικά προϋφιστάμενου οικισμού. Τα Ο.Τ. έχουν ελεύθερα σχήματα και διάφορα μεγέθη και το οδικό δίκτυο είναι ακανόνιστο και έχει αδιέξοδα. Ο οικισμός είναι προσανατολισμένος προς το εσωτερικό του και τον οδικό άξονα που τον διατρέχει με διεύθυνση Β-Ν. τμήμα αυτού αποτελεί η Επαρχιακή Οδός Καλή – Μάνδαλο. Το τοπικό κέντρο, καθώς και οι περισσότεροι κοινωφελείς και κοινόχρηστοι χώροι, βρίσκονται εκατέρωθεν της προαναφερόμενης οδού.

Το **Ανυδρο** διασχίζεται από την Επαρχιακή Οδό Καλής – Μανδάλου. Γενικά, πρόκειται για έναν αραιοκατοικημένο οικισμό. Η δόμηση στο βόρειο τμήμα του είναι πιο πυκνή σε σύγκριση με το νότιο τμήμα που υπάρχουν περισσότερες αδόμητες και καλλιεργούμενες εκτάσεις. Επίσης, ο αστικός ιστός διαφέρει στα δύο τμήματα, καθώς στο πρώτο είναι ακανόνιστο και ελεύθερο, ενώ στο δεύτερο περισσότερο ορθοκανονικό.

Ο οικισμός του **Μανδάλου** αποτελείται από δύο τμήματα που αντιστοιχούν στους αρχικούς οικιστικούς πυρήνες. Το νοτιοδυτικό είναι το πιο μεγάλο και πυκνοδομημένο, έχει στενόμακρα Ο.Τ. και συγκεντρώνει όλες τις δημόσιες λειτουργίες. Πιο αραιή δόμηση παρατηρείται στο βορειοανατολικό τμήμα που είναι πολύ μικρό και με υποτυπώδη Ο.Τ.

Οι τρεις ημιορεινοί/ορεινοί οικισμοί του Δήμου, η **Κρανέα**, η **Λιθαριά** και η **Νέα Ζωή**, αναπτύσσονται στις υπώρειες του Όρους Πάικου. Ο βαθμός υλοποίησης του ρυμοτομικού σχεδίου είναι μικρός, λόγω κυρίως της περιορισμένης ανάπτυξης, επομένως οι οικοδομικές νησίδες είναι ελεύθερες και το οδικό δίκτυο υποτυπώδες. Επίσης, είναι έντονο το φυσικό στοιχείο λόγω μεγέθους και χαρακτηριστικών της περιβάλλουσας περιοχής. Η Κρανέα και η Λιθαριά έχουν μικρή έκταση, με αραιή δόμηση. Οι κλίσεις είναι σχετικά ήπιες στον πρώτο οικισμό και εντονότερες στο δεύτερο. Από τους δύο οικισμούς διέρχεται η Επαρχιακή Οδός Μανδάλου – Εξαπλατάνου. Ο οικισμός της Νέας Ζωής αναπτύσσεται δυτικά της νέας χάραξης της Επαρχιακής Οδού Μαυροβουνίου – Όρμα. Πρόκειται για αραιοκατοικημένο οικισμό με έντονη γραμμική ανάπτυξη καθώς τα περισσότερα οικόπεδα έχουν πρόσωπο στον οδικό άξονα που τον διασχίζει με διεύθυνση βορρά – νότου. Διασχίζεται από ένα ρέμα, με αποτέλεσμα να δημιουργούνται δύο διακριτά τμήματα.

Οικισμός Σκύδρας

Στο κέντρο της Σκύδρας, και συγκεκριμένα στο βόρειο τμήμα και σε κοντινές αποστάσεις μεταξύ τους, συγκεντρώνονται όλες οι χρήσεις διοίκησης: Δημαρχείο, Κ.Ε.Π., Κέντρο Εξυπηρέτησης Αγροτών (Κ.Ε.Α.), Αστυνομικό Τμήμα, Δ.Ε.Υ.Α., Διεύθυνση Αγροτικής Οικονομίας και Κτηνιατρικής Π.Ε. Πέλλας - Τμήμα Ποιοτικού και

Φυτοϋγειονομικού Ελέγχου, Ειρηνοδικείο. Στα νότια βρίσκεται το Αγροτικό Κτηνιατρείο.

Οι εγκαταστάσεις εκπαίδευσης περιλαμβάνουν τις παρακάτω μονάδες.

- Τέσσερα νηπιαγωγεία που κατανέμονται όλα στην κεντρική περιοχή. Τα δύο από αυτά, 1^ο και 3^ο, συστεγάζονται, ενώ το 4^ο νηπιαγωγείο στεγάζεται σήμερα σε ενοικιαζόμενο χώρο. Όμως, βρίσκεται σε εξέλιξη η διαδικασία δημιουργίας σύγχρονης, ιδιόκτητης υποδομής (αρχιτεκτονική προμελέτη).
- Δύο δημοτικά σχολεία.
- Δύο γυμνάσια, που συστεγάζονται στον ίδιο χώρο στο κέντρο.
- Ένα λύκειο στο ανατολικό όριο του οικισμού.

Ο πυρήνας του αθλητισμού βρίσκεται νοτιοδυτικά του οικισμού καθώς εκεί συγκεντρώνονται το δημοτικό στάδιο της Σκύδρας και το κλειστό γυμναστήριο. Επιπλέον, στο κέντρο του οικισμού υπάρχει γήπεδο μπάσκετ, εκτός θεσμοθετημένου Ο.Τ., και γήπεδο τένις. Στο κέντρο, δίπλα στους χώρους διοίκησης εντοπίζονται οι θρησκευτικοί χώροι, ο Ι.Ν. του Αγίου Γεωργίου και ο Ι.Ν. του Αγίου Στεφάνου. Στην ίδια περιοχή λειτουργούν οι υποδομές πρόνοιας, ένα Κ.Α.Π.Η. και ένας παιδικός σταθμός. Ως προς τις υποδομές πολιτισμού, λειτουργούν δημοτική βιβλιοθήκη και Πνευματικό Κέντρο.

Νότια του οικισμού και εντός του ορίου βρίσκεται το νεκροταφείο, σε χώρο που είναι χαρακτηρισμένος ως κοινόχρηστος χώρος πρασίνου.

Σχετικά με τις μεταφορικές υποδομές, στη Σκύδρα υπάρχει σιδηροδρομικός σταθμός και σταθμός Κ.Τ.Ε.Λ., εξυπηρετώντας την σύνδεση του οικισμού και γενικότερα του Δήμου με άλλους Δήμους και Περιφερειακές Ενότητες.

Μέχρι σήμερα, δεν υπάρχουν δίκτυα εναλλακτικής μετακίνησης στη Σκύδρα. Σε εξέλιξη βρίσκεται η ανάπτυξη του κέντρου της Σκύδρας μέσω της ενοποίησης των δημόσιων χώρων. Πιο συγκεκριμένα, θα συνδεθούν μέσω πεζοδρόμων η πλατεία απέναντι από το δημαρχείο επί της οδού Εθ. Αντίστασης, η πλατεία των ταξί δυτικά της σιδηροδρομικής γραμμής, η πλατεία Σαφραμπόλεως επί της οδού 24^{ης} Ιουλίου και το πάρκο επί της οδού Σεβαστουπόλεως. Προβλέπεται να πεζοδρομηθεί η οδός Σεβαστουπόλεως, να διαμορφωθεί δίκτυο ποδηλατόδρομου στις οδούς Εθ. Αντιστάσεως και 24^{ης} Ιουλίου και να μετατραπούν σε οδούς ήπιας κυκλοφορίας οι οδοί Συντ. Δαβάκη, Αργυρουπόλεως και Σαφραμπόλεως.

Οικισμός Αρσενίου

Όλες σχεδόν οι κοινωνικές υποδομές χωροθετούνται επί της δημοτικής οδού που διασχίζει τον οικισμό. Το κοινοτικό κατάστημα βρίσκεται περίπου στο κέντρο του οικισμού και περιλαμβάνει επιπλέον το Κ.Α.Π.Η. και το περιφερειακό ιατρείο. Δίπλα στο κτήριο διοίκησης βρίσκονται, στο ίδιο οικόπεδο, το εξαθέσιο δημοτικό σχολείο και το διθέσιο νηπιαγωγείο. Στον προαύλιο χώρο του σχολείου υπάρχει γήπεδο μπάσκετ. Ο οικισμός διαθέτει γήπεδο ποδοσφαίρου που εντοπίζεται νότια, εκτός των ορίων του. Επί της κεντρικής οδού του οικισμού βρίσκονται οι δύο εκκλησίες, ο Ι.Ν. Αγίων Ιωάννη Θεολόγου και Αρσενίου και ο Ι.Ν. Αγίου Παντελεήμονα. Δίπλα από τον δεύτερο στεγάζεται το Κέντρο Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών (Κ.Δ.Α.Π.), το μοναδικό στο Δήμο. Όσον αφορά στις πολιτιστικές εγκαταστάσεις, στον οικισμό

υπάρχει λαογραφικό μουσείο. Οι ελεύθεροι χώροι πρασίνου είναι ελάχιστοι, καθώς παρατηρείται μόνο μια πλατεία και ένα πάρκο επί των κεντρικών οδικών αξόνων. Εκτός ορίου οικισμού βρίσκεται το νεκροταφείο του οικισμού.

Οικισμός Ασπρου

Εκατέρωθεν της επαρχιακής οδού που διέρχεται από τον οικισμό χωροθετούνται οι χώροι διοίκησης, πολιτισμού και εκπαίδευσης. Πιο συγκεκριμένα, εντοπίζονται το κοινοτικό κατάστημα, ο Ι.Ν. του Αγίου Φωκά του Κηπουρού και ο κοιμητηριακός Ι.Ν. Κοιμήσεως Θεοτόκου, δίπλα στον οποίο βρίσκεται το νεκροταφείο. Όσον αφορά στους χώρους εκπαίδευσης, στον οικισμό λειτουργούν πενταθέσιο δημοτικό σχολείο και μονοθέσιο νηπιαγωγείο. Οι αθλητικές εγκαταστάσεις περιλαμβάνουν το γήπεδο ποδοσφαίρου που βρίσκεται στο βορειοδυτικό όριο και ένα γήπεδο μπάσκετ στο κέντρο επί της επαρχιακής οδού. Στους οργανωμένους ελεύθερους κοινόχρηστους χώρους υπάρχουν η κεντρική πλατεία και μια μικρότερη πλατεία νοτιότερα, στο σύμπλεγμα νηπιαγωγείου – αθλητισμού, και οι δύο επί της επαρχιακής οδού, καθώς και ένας χώρος αναψυχής, επίσης κεντρικά χωροθετημένος, με παιδική χαρά.

Δάφνη

Κατά μήκος του κεντρικού άξονα του οικισμού εντοπίζονται όλες οι κοινωνικές υποδομές: οι χώροι εκπαίδευσης (δημοτικό και νηπιαγωγείο), το μονοθέσιο νηπιαγωγείο και το τετραθέσιο δημοτικό σχολείο, ο Ι.Ν. του Αγίου Χαράλαμπου, το κοινοτικό κατάστημα, όπου στεγάζεται και το Κ.Α.Π.Η., και μια βιβλιοθήκη. Εξαίρεση αποτελούν οι αθλητικές εγκαταστάσεις (ένα γήπεδο ποδοσφαίρου και ένα γήπεδο μπάσκετ), οι οποίες εντοπίζονται στο δυτικό όριο του οικισμού. Σχετικά με τους ελεύθερους χώρους και το αστικό πράσινο, εντοπίζονται κοντά στις παραπάνω κοινωφελείς χρήσεις, επί της κεντρικής οδού και περιλαμβάνουν πλατεία, πάρκο και παιδική χαρά.

Καλύβια

Ο οικισμός διαθέτει πολλές κοινωνικές υποδομές, οι οποίες, λόγω του μεγέθους του, διατάσσονται διάσπαρτα μέσα στον ιστό. Στον οικισμό λειτουργεί διθέσιο νηπιαγωγείο και εξαθέσιο δημοτικό σχολείο, καθώς και παιδικός σταθμός. Το Κοινοτικό κατάστημα, όπου στεγάζεται το Κ.Α.Π.Η., βρίσκεται στο κέντρο, πλησίον του νηπιαγωγείου. Νοτιοανατολικά του οικισμού, στο όριο του ρυμοτομικού σχεδίου, βρίσκονται οι αθλητικές εγκαταστάσεις που περιλαμβάνουν γήπεδο ποδοσφαίρου και κλειστό γυμναστήριο. Όσον αφορά στους θρησκευτικούς χώρους, στον οικισμό βρίσκεται ο Ι.Ν. του Αγίου Μηνά και ο Ι.Ν. του νεκροταφείου, το οποίο βρίσκεται εντός του ορίου. Οι ελεύθεροι χώροι πρασίνου συγκεντρώνονται στο νότιο τμήμα του οικισμού και χωροθετούνται επί του βασικού οδικού άξονα που διασχίζει τον οικισμό και το συνδέει με το κέντρο. Επίσης, στο βορειοανατολικό άκρο δημιουργείται γραμμικός χώρος πρασίνου κατά μήκος του καναλιού.

Λιποχώρι

Στο κέντρο του Λιποχωρίου συγκεντρώνονται όλες οι κοινωφελείς και κοινόχρηστες λειτουργίες. Γύρω από την μικρή, κεντρική πλατεία και στην ευρύτερη ζώνη αυτής συγκεντρώνονται οι πολιτιστικοί, εκπαιδευτικοί, προνοιακοί και

θηρσκευτικοί χώροι. Πιο συγκεκριμένα, συναντάται το Κ.Α.Π.Η. και το Περιφερειακό Ιατρείο, ο Ι.Ν. των Τριών Αγίων, το διθέσιο νηπιαγωγείο και το εξαθέσιο δημοτικό. Οι αθλητικές εγκαταστάσεις που αποτελούνται από γήπεδο ποδοσφαίρου και γήπεδο μπάσκετ βρίσκονται εκτός του ορίου, στα νοτιοανατολικά. Το νεκροταφείο εντοπίζεται εντός του οικισμού, στα δυτικά. Όσον αφορά στους κοινόχρηστους χώρους, ο οικισμός περιλαμβάνει εκτός από την κεντρική πλατεία ένα πάρκο στο βόρειο τμήμα και ένα σύνολο χώρων πρασίνου δυτικά του κέντρου που επικοινωνούν μεταξύ τους μέσω καναλιού.

Μαυροβούνι

Ο οικισμός διαθέτει μόνο τη στοιχειώδη κοινωνική υποδομή, λόγω της άμεσης γειννίας με τη Σκύδρα, από την οποία εξυπηρετείται. Στο πιο κεντρικό σημείο, στη διασταύρωση της Παλαιάς και Νέας Εθνικής Οδού Θεσσαλονίκης – Έδεσσας συγκεντρώνονται το Κοινοτικό Κατάστημα, ο πολιτιστικός σύλλογος, ο Ι.Ν. Αποστόλων Πέτρου και Παύλου και ο χώρος των παλιών σχολικών εγκαταστάσεων. Το νέο εξαθέσιο δημοτικό σχολείο και το διθέσιο νηπιαγωγείο λειτουργούν σε ενιαίο οικόπεδο βόρεια της εθνικής οδού και περιλαμβάνει ανοιχτά γήπεδα αθλητισμού στον προαύλειο χώρο. Λόγω της θέσης τους σε ψηλότερο σημείο σε σχέση με τον υπόλοιπο οικισμό, είναι προσβάσιμο τόσο οδικά όσο και μέσω μικρού μήκους πεζόδρομου. Βόρεια του οικισμού, βρίσκεται το ανοιχτό θέατρο του Δήμου. Τέλος, αναφορικά με τους κοινόχρηστους χώρους πρασίνου, υπάρχουν δύο μικρού εμβαδού πάρκα κατά μήκος της Εθνικής Οδού, από τα οποία το ένα λειτουργεί περισσότερο ως νησίδα διευθέτησης της κυκλοφορίας και περιλαμβάνει το ηρώο και το άλλο έχει και παιδική χαρά, καθώς και ένα τρίτο κοντά στο νέο δημοτικό σχολείο.

Νέα Ζωή

Στο κέντρο του οικισμού, εκεί που διασχίζεται από ρέμα, καταγράφηκε εκτεταμένη ενότητα κοινόχρηστων και κοινωφελών χώρων με γραμμική μορφή, όπως και όλος ο οικισμός, η οποία περιλαμβάνει: το κοινοτικό κατάστημα, το χώρο του ανενεργού πλέον δημοτικού σχολείου, στην αυλή του οποίου υπάρχει χώρος αθλοπαιδιών, και δύο μεγάλα πάρκα. Επίσης, νοτιότερα εντοπίζονται ο Ι.Ν. Κοίμησης της Θεοτόκου, που επίσης διαθέτει μεγάλο αύλειο χώρο, και σε συνέχεια, με αυτόν ένας ακόμη ελεύθερος χώρος με στοιχειώδη εξοπλισμό και περιορισμένη φύτευση.

Πετραία

Κατά μήκος της κύριας δημοτικής οδού που διασχίζει την Πετραία διατάσσονται τρεις πυρήνες κοινόχρηστων και κοινωφελών χώρων. Στα δυτικά του οικισμού, κοντά στο όριό του, βρίσκονται το κοινοτικό κατάστημα, το Κ.Α.Π.Η., το Περιφερειακό Ιατρείο καθώς και ένα πάρκο που τα ενοποιεί. Κεντρικά χωροθετείται ο Ι.Ν. Αγίου Γεωργίου και το πενταθέσιο δημοτικό σχολείο μαζί με το νηπιαγωγείο. Εδώ να σημειωθεί πως βρίσκεται σε εξέλιξη η διαδικασία για την κατασκευή νέου νηπιαγωγείου στο Ο.Τ.13 απέναντι από το κοινοτικό κατάστημα και το γυμνάσιο Πετραίας βρίσκεται εκτός ορίου οικισμού, στο μέσο της δημοτικής οδού Πετραία-Πλεύρωμα. Ανατολικότερα βρίσκεται το γήπεδο ποδοσφαίρου. Ως προς τους ελεύθερους χώρους, στο εσωτερικό του οικισμού συναντώνται η πλατεία του

οικισμού και μια παιδική χαρά. Τέλος, σημειώνεται ότι στον οικισμό υπάρχει εγκατάσταση του Ο.Τ.Ε.

Λουτροχώρι

Στο κέντρο του οικισμού υπάρχει εκτεταμένος κοινόχρηστος χώρος, ο οποίος όμως δεν είναι διαμορφωμένος και οργανωμένος, με αποτέλεσμα να μην είναι λειτουργικός. Γύρω από αυτόν διατάσσονται το τριθέσιο δημοτικό και το μονοθέσιο νηπιαγωγείο που βρίσκονται σε κοινό οικόπεδο, ο Ι.Ν. Αγίων Πάντων και ο Ι.Ν. Αναλήψεως του Κυρίου εντός ενός κατάφυτου πάρκου. Βόρεια του οικισμού εντοπίζεται το γήπεδο ποδοσφαίρου. Το νεκροταφείο του οικισμού βρίσκεται ανατολικά, σε απόσταση από τον οικισμό.

Πλεύρωμα

Στα νοτιοανατολικά του οικισμού, σε ένα Ο.Τ. βρίσκονται συγκεντρωμένες οι εγκαταστάσεις εκπαίδευσης (δημοτικό σχολείο) και αθλητισμού (γήπεδο ποδοσφαίρου), ο Ι.Ν. Κοίμησης της Θεοτόκου με το ενοριακό κέντρο και το νεκροταφείο. Αρκετοί ελεύθεροι χώροι πρασίνου εντοπίζονται στον οικισμό, τόσο στο κέντρο όσο και στην ενότητα σχολείου –γήπέδου – εκκλησίας.

Ριζό

Ο οικισμός είναι εξοπλισμένος με όλες τις αναγκαίες κοινωνικές υποδομές. Επί της επαρχιακής οδού βρίσκεται το Κοινοτικό Κατάστημα, το οποίο περιλαμβάνει και πνευματικό κέντρο. Δίπλα σε αυτό βρίσκεται παιδικός σταθμός. Σχετικά με τις εγκαταστάσεις εκπαίδευσης, λειτουργούν πενταθέσιο δημοτικό και μονοθέσιο νηπιαγωγείο, στην άκρη του οικισμού. Δίπλα υπάρχει ο Ι.Ν. Μεταμόρφωσης του Σωτήρος μέσα σε μεγάλο, κατάφυτο οικόπεδο. Στα νοτιοδυτικά είναι συγκεντρωμένες οι αθλητικές εγκαταστάσεις, που περιλαμβάνουν ένα γήπεδο ποδοσφαίρου και ένα γήπεδο μπάσκετ. Οι κοινόχρηστοι χώροι πρασίνου του οικισμού κατατάσσονται σε δύο γενικές κατηγορίες: αφενός οργανωμένοι αστικοί χώροι (όπως πλατεία, παιδική χαρά) διάσπαρτοι εντός του αστικού ιστού αφετέρου γραμμικές ζώνες πρασίνου με φυσική βλάστηση εκατέρωθεν του χειμάρρου που διασχίζει το Ριζό. Το νεκροταφείο βρίσκεται σε επαφή με τον οικισμό, εκτός του ορίου του.

Σεβαστιανά

Στο κέντρο του οικισμού βρίσκεται μια εκτεταμένη ζώνη κοινωφελών και κοινόχρηστων χώρων και εγκαταστάσεων. Αναλυτικά, περιλαμβάνεται η κεντρική πλατεία, ο Ι.Ν. Αγίου Νικολάου, το Κοινοτικό Κατάστημα, ο παιδικός σταθμός, το εξαθέσιο δημοτικό σχολείο και το διθέσιο νηπιαγωγείο. Επίσης, στον οικισμό λειτουργεί και λαογραφικό μουσείο. Τη μοναδική αθλητική εγκατάσταση αποτελεί ένα γήπεδο ποδοσφαίρου στα ανατολικά, επί του οδικού άξονα που συνδέει τα Σεβαστιανά με την Σκύδρα. Στα δυτικά υπάρχουν κοινόχρηστοι χώροι πρασίνου, διαφόρων μεγεθών, οι οποίοι όμως δεν είναι ιδιαίτερα οργανωμένοι και φροντισμένοι.

Καλή

Ως έδρα του πρώην Δήμου Μενηίδας, η Καλή διαθέτει πληθώρα κοινωνικών υποδομών, οι οποίες είναι διάσπαρτες εντός αλλά και εκτός ορίου οικισμού. Όσο

αφορά τους χώρους εκπαίδευσης υπάρχει το εξαθέσιο δημοτικό σχολείο και το διθέσιο νηπιαγωγείο στο κέντρο της Καλής, ενώ ο χώρος γυμνασίου – λυκείου βρίσκεται βορειοανατολικά, εκτός του ορίου αλλά σε επαφή με αυτό. Απέναντι από το σχολείο λειτουργεί παιδικός σταθμός. Επί της επαρχιακής οδού βρίσκονται συγκεντρωμένα σε ένα Ο.Τ. το δημοτικό κατάστημα, όπου στεγάζεται το Κ.Ε.Π., ο Ι.Ν. Υψώσεως του Τίμιου Σταυρού και η κεντρική πλατεία. Στα βορειοδυτικά του οικισμού βρίσκεται το περιφερειακό ιατρείο. Το γήπεδο ποδοσφαίρου βρίσκεται στα ανατολικά, κοντά στα όρια. Οι ελεύθεροι κοινόχρηστοι χώροι δεν καταλαμβάνουν μεγάλη έκταση και χωροθετούνται διάσπαρτοι. Περιλαμβάνουν παιδική χαρά, πάρκο και ένα ανοιχτό χώρο εκδηλώσεων στα δυτικά. Το νεκροταφείο βρίσκεται νότια του οικισμού, σε επαφή με αυτόν.

Άνυδρο

Οι κοινωνικές υποδομές στο Άνυδρο χωροθετούνται επί της Επαρχιακής Οδού Καλής – Μανδάλου. Στο κέντρο του οικισμού βρίσκεται το Κοινοτικό Κατάστημα. Στο χώρο του νηπιαγωγείου και δημοτικού σχολείου, τα οποία δεν λειτουργούν, λόγω μικρού αριθμού μαθητών, στεγάζεται το Ειδικό Γυμνάσιο Πέλλας. Οι μαθητές του Δημοτικού Σχολείου εξυπηρετούνται από το Δημοτικό Σχολείο του Προφήτη Ηλία και του Νηπιαγωγείου από το Νηπιαγωγείο της Καλής. Απέναντι από την εκπαιδευτική μονάδα βρίσκεται η εκκλησία του Αγ. Νικολάου, ενώ στην είσοδο του οικισμού από την Καλή, υπάρχει το εκκλησάκι του Αγ. Χαραλάμπους. Σχετικά με τις αθλητικές εγκαταστάσεις, υπάρχουν δύο γήπεδα ποδοσφαίρου, το ένα νότια του οικισμού και σε επαφή με τα όριά του και το άλλο εντός των ορίων του οικισμού, στο ανατολικό τμήμα. Οι ελεύθεροι χώροι πρασίνου έχουν περιορισμένη έκταση και χωροθετούνται συνεχόμενοι, στο κέντρο, δίπλα στο Κοινοτικό Κατάστημα. Ως ελεύθεροι κοινόχρηστοι χώροι λειτουργούν και οι αύλειοι χώροι του Ειδικού Γυμνασίου και της εκκλησίας. Το νεκροταφείο βρίσκεται εκτός οικισμού και σε απόσταση από αυτόν.

Καλλίπολη

Ο οικισμός διαθέτει τις στοιχειώδεις κοινωνικές υποδομές, οι οποίες χωροθετούνται στο κέντρο και περιλαμβάνουν μονοθέσιο νηπιαγωγείο, διθέσιο δημοτικό σχολείο και παιδικό σταθμό. Τα δύο πρώτα βρίσκονται στο ίδιο οικόπεδο, ενώ στο κτίριο του παιδικού σταθμού στεγάζεται και το κοινοτικό κατάστημα. Στον οικισμό έχουν διαμορφωθεί διάσπαρτοι κοινόχρηστοι χώροι πρασίνου: κεντρική πλατεία, παιδική χαρά, πάρκο επί της κεντρικής οδού πρόσβασης καθώς και φυσική ζώνη πρασίνου εκατέρωθεν του ρέματος που διασχίζει την Καλλίπολη στα νότια. Δίπλα στην κεντρική πλατεία βρίσκεται ο Ι.Ν. του Αγίου Δημητρίου. Επίσης, σε παλιό κτίριο αποθήκης στο ανατολικό τμήμα στεγάζεται ο πολιτιστικός σύλλογος Καλλίπολης. Νότια του οικισμού και σε επαφή με αυτόν υπάρχει αθλητικός πυρήνας με γήπεδα ποδοσφαίρου και μπάσκετ-βόλεϋ με κερκίδες. Τέλος, το νεκροταφείο βρίσκεται στα ανατολικά με τμήμα του εντός ορίου και το υπόλοιπο εκτός ορίου.

Σανδάλι

Οι κοινόχρηστοι και κοινωφελείς χώροι χωροθετούνται συνεχόμενοι στο κέντρο του Σανδαλίου επί του κύριου οδικού άξονα. Περιλαμβάνουν την κεντρική πλατεία, τον

I.N. Αποστόλων Πέτρου και Παύλου, το χώρο του δημοτικού σχολείου, το οποίο δε λειτουργεί λόγω του μικρού αριθμού μαθητών, και δύο γήπεδα, ένα ποδοσφαίρου και ένα μπάσκετ νότια του σχολείου. Οι είκοσι μαθητές εξυπηρετούνται από το Δημοτικό Σχολείο της Καλής και της γειτονικής Καλλιπόλης και 15 μαθητές γυμνασίου από την Καλή και τη Σκύδρα. Επιπλέον, υπάρχει χώρος περιφερειακού ιατρείου, καθώς και Κ.Α.Π.Η. που δεν λειτουργεί. Γραμμικός χώρος πρασίνου, στενού πλάτους, δημιουργείται κατά μήκος ρέματος. Ανατολικά του οικισμού, σε απόσταση από αυτόν, υπάρχει το νεκροταφείο.

Κρανέα

Στον οικισμό βρίσκεται ο I.N. του Αγίου Γεωργίου στο χώρο του νεκροταφείου. Στα βόρεια βρίσκεται το κτίριο του κοινοτικού καταστήματος, όπου λειτουργεί και το περιφερειακό ιατρείο και σε συνέχεια αυτού υπάρχει μικρός χώρος πρασίνου που περιλαμβάνει και το ηρώο. Δεν υπάρχουν εκπαιδευτικές μονάδες και οι μαθητές της Κρανέας εξυπηρετούνται από άλλους οικισμούς. Πιο συγκεκριμένα, ένα παιδί πηγαίνει στο παιδικό σταθμό του Μάνδαλου, τρία παιδιά στο δημοτικό του Μάνδαλου και τέσσερα παιδιά στο γυμνάσιο της Καλής. Ξεχωριστή αναφορά πρέπει να γίνει στην ύπαρξη, στο κέντρο της Κρανέας, κατασκηνωτικού κέντρου των προσκόπων, το οποίο καταλαμβάνει μεγάλη έκταση.

Λιθαριά

Στη Λιθαριά καταγράφηκε μόνο μία εκκλησία, ο Ιερός Ναός Αγίων Κωνσταντίνου και Ελένης, επί της Επαρχιακής Οδού Γιαννιτσά-Μάνδαλο-Εξαπλάτανος. Δεν εντοπίζονται άλλοι κοινόχρηστοι ούτε κοινωφελείς χώροι.

Μάνδαλο

Όλες οι κοινωφελείς λειτουργίες χωροθετούνται στο νότιο τμήμα (αρχικός πυρήνας Μάνδαλου). Επί της επαρχιακής οδού βρίσκεται το Κοινοτικό Κατάστημα. Δίπλα του βρίσκεται ο πυρήνας αθλητικών εγκαταστάσεων που περιλαμβάνουν δύο γήπεδα, ένα ποδοσφαίρου και ένα μπάσκετ, και τις βοηθητικές εγκαταστάσεις (π.χ. αποδυτήρια). Όσον αφορά στις εγκαταστάσεις εκπαίδευσης λειτουργούν σε διαφορετικές θέσεις ένα εξαθέσιο δημοτικό σχολείο που εξυπηρετεί 81 μαθητές και ένα διθέσιο νηπιαγωγείο που εξυπηρετεί 26 νήπια. Επίσης, πολύ κοντά τους βρίσκεται ο παιδικός σταθμός. Η εκκλησία του οικισμού (I.N. Αγίου Γεωργίου) χωροθετείται κεντρικά. Επίσης, υπάρχουν οι κοιμητηριακοί ναοί (I.N. Αγίου Νικολάου) στο νεκροταφείο του αρχικού οικισμού Μανδάλου και στο νεκροταφείο του αρχικού οικισμού Μαύρου (I.N. Αναλήψεως). Σε διάσπαρτες θέσεις εντός του οικισμού υπάρχουν μικροί, ελεύθεροι κοινόχρηστοι χώροι. Στην ανατολική πλευρά, στο λόφο που βρίσκεται ο υδατόπυργος, έχει διαμορφωθεί άλσος μεγάλης έκτασης.

Προφήτης Ηλίας

Το μοντέλο της χωροθέτησης των περισσότερων και σημαντικότερων κοινωνικών υπηρεσιών επί του κύριου οδικού άξονα που διασχίζει έναν οικισμό συναντάται και στον Προφήτη Ηλία. Επίσης, σχεδόν όλοι οι κοινόχρηστοι και κοινωφελείς χώροι συγκεντρώνονται στο νότιο τμήμα του οικισμού. Αναλυτικότερα, επί της Επαρχιακής Οδού Σκύδρας – Μανδάλου βρίσκεται το Κοινοτικό Κατάστημα,

στο οποίο συστεγάζεται ΚΑΠΗ και βιβλιοθήκη. Στον οικισμό λειτουργεί διθέσιο νηπιαγωγείο που εξυπηρετεί 20 νήπια και εξαθέσιο δημοτικό που εξυπηρετεί 55 μαθητές. Το πρώτο λειτουργεί στο κέντρο και το δεύτερο εκτός της περιοχής με ρυμοτομικό σχέδιο. Οι αθλητικές εγκαταστάσεις, οι οποίες περιλαμβάνουν ένα γήπεδο ποδοσφαίρου και ένα γήπεδο μπάσκετ, βρίσκονται δίπλα στον ποταμό Αλμωπαίο και σε επαφή με την προαναφερόμενη οδό. Όσο αφορά τους θρησκευτικούς χώρους, στον οικισμό υπάρχει ο Ι.Ν. του Προφήτη Ηλία επί της Επαρχιακής Οδού και στο νότιο τμήμα. Η πλατεία δίπλα στο Κοινοτικό Κατάστημα, ένας μικρός χώρος πρασίνου παραπλεύρως του Ι.Ν. και το παραποτάμιο πάρκο στα βόρεια αποτελούν τους οργανωμένους κοινόχρηστους χώρους του οικισμού. Τέλος, νότια του οικισμού και σε επαφή με αυτόν αλλά εκτός ορίου βρίσκεται το νεκροταφείο.

ΟΝΟΜΑ	ΟΡΓΑΝΙ-ΚΟΤΗΤΑ	ΠΕΡΙΟΧΗ ΕΞΥΠΗΡΕ-ΤΗΣΗΣ	ΙΔΙΟΚΤΗ-ΣΙΑΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ	ΕΚΤΑΣΗ ΓΗΠΕΔΟΥ	ΕΜΒΑΔΟΝ ΚΤΗΡΙΩΝ	ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ
ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΑ						
ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΑΡΣΕΝΙΟΥ	2Θ		ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ	3.875	162,4	
ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΑΣΠΡΟΥ	1Θ		ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ	9.095,8	180	
ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΔΑΦΝΗΣ	1Θ		ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ	3.715	253,45	
ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΚΑΛΗΣ	2Θ		ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ	1.558	94.17 (& 168.87τ.μ. από επέκταση νηπιαγωγείου υ και παιδικού σταθμού)	
ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΚΑΛΛΙΠΟΛΗΣ	1Θ		ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ	4.117	185	Υπάρχει ένα κτήριο 35τ.μ. στο οικόπεδο
ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΚΑΛΥΒΙΩΝ	2Θ		ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ	673	199,15	
ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΛΙΠΟΧΩΡΙΟΥ	2Θ		ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ			
ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΛΟΥΤΡΟΧΩΡΙΟΥ	1Θ		ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ	4500		
ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΜΑΝΔΑΛΟΥ	2Θ		ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ	1.271	211	
ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΜΑΥΡΟΒΟΥΝΙΟΥ	2Θ		ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ	7.600	204	Δημοτικό & Νηπιαγωγείο στο ίδιο οικόπεδο, υπάρχει χώρος υγιεινής 22.1τ.μ.
ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΠΕΤΡΙΑΣ	1Θ	ΠΛΕΥΡΩΜΑ	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ			
ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΠΡ. ΗΛΙΑ	2Θ	ΑΝΥΔΡΟ	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ	909	130	
ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΡΙΖΟΥ	1Θ		ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ	6.253	541,74	
ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΣΕΒΑΣΤΙΑΝΩΝ	2Θ	ΝΕΑ ΖΩΗ	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ	3.254	686	Δημοτικό & Νηπιαγωγείο στο ίδιο οικόπεδο, υπάρχουν τουαλέτες 69.16τ.μ.
ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ	2Θ	ΝΕΑ ΖΩΗ	ΔΗΜΟΤΙΚΗ			

ΟΝΟΜΑ	ΟΡΓΑΝΙ-ΚΟΤΗΤΑ	ΠΕΡΙΟΧΗ ΕΞΥΠΗΡΕ-ΤΗΣΗΣ	ΙΔΙΟΚΤΗ-ΣΙΑΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ	ΕΚΤΑΣΗ ΓΗΠΕΔΟΥ	ΕΜΒΑΔΟΝ ΚΤΗΡΙΩΝ	ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ
ΣΚΥΔΡΑΣ 1ο			ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ			
ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΣΚΥΔΡΑΣ 2ο	2Θ	ΝΕΑ ΖΩΗ	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ			
ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΣΚΥΔΡΑΣ 3ο	2Θ	ΝΕΑ ΖΩΗ	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ			
ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΣΚΥΔΡΑΣ 4ο	1Θ	ΝΕΑ ΖΩΗ	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ			
ΔΗΜΟΤΙΚΑ						
ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΑΣΠΡΟΥ	5Θ		ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ	9.095,8	286	
ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΑΡΣΕΝΙΟΥ	6Θ		ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ	3.875	361,4	Δημοτικό & Νηπιαγωγείο στο ίδιο οικόπεδο, υπάρχει αποθήκη 39.96τ.μ. & πολιτιστικός σύλλογος 172.2τ.μ.
ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΔΑΦΝΗΣ	4Θ		ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ	3.715	165,62	
ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΚΑΛΗΣ	6Θ	ΣΑΝΔΑΛΙ	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ	2.505	358,1	Υπάρχει ένα κτήριο 25.6τ.μ. στο οικόπεδο
ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΚΑΛΛΙΠΟΛΕΩΣ	3Θ		ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ	4.117	415	Υπάρχει ένα κτήριο 35τ.μ. στο οικόπεδο
ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΚΑΛΥΒΙΩΝ	6Θ		ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ	3.905	645	Υπάρχει και παλαιό δημοτικό 132τ.μ. στο ίδιο οικόπεδο
ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΛΙΠΟΧΩΡΙΟΥ	6Θ		ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ			
ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΛΟΥΤΡΟΧΩΡΙΟΥ	3Θ		ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ	2.400	908,56	
ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΜΑΝΔΑΛΟΥ	6Θ	ΚΡΑΝΕΑ	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ	3513	868,85	
ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΜΑΥΡΟΒΟΥΝΙΟΥ	6Θ		ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ	7.600	265,75	Δημοτικό & Νηπιαγωγείο στο ίδιο οικόπεδο / υπάρχει χώρος υγιεινής 22.1τ.μ.
ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΠΕΤΡΑΙΑΣ	5Θ		ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ			
ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΠΛΕΥΡΩΜΑΤΟΣ			ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ	4500		
ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΠΡ. ΗΛΙΑ	6Θ	ΑΝΥΔΡΟ	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ	7.000	740	
ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΡΙΖΟΥ	5Θ		ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ	6.253	164,92	
ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΣΕΒΑΣΤΙΑΝΩΝ	6Θ		ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ	3.254	686	Δημοτικό & Νηπιαγωγείο στο ίδιο Ο.Τ., υπάρχουν και τουαλέτες 69.16τ.μ.
ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΣΚΥΔΡΑΣ 1ο	12Θ	ΝΕΑ ΖΩΗ	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ	7.793	3.300	
ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΣΚΥΔΡΑΣ 2ο	9Θ	ΝΕΑ ΖΩΗ	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ	4.515	1.419	

ΟΝΟΜΑ	ΟΡΓΑΝΙ-ΚΟΤΗΤΑ	ΠΕΡΙΟΧΗ ΕΞΥΠΗΡΕ-ΤΗΣΗΣ	ΙΔΙΟΚΤΗ-ΣΙΑΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ	ΕΚΤΑΣΗ ΓΗΠΕΔΟΥ	ΕΜΒΑΔΟΝ ΚΤΗΡΙΩΝ	ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ
ΓΥΜΝΑΣΙΟ						
ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΚΑΛΗΣ			ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ			
ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΠΕΤΡΑΙΑΣ			ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ			
ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΣΚΥΔΡΑΣ			ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ	11.139,91	3.651,33	
ΛΥΚΕΙΟ						
ΓΕΝΙΚΟ ΛΥΚΕΙΟ ΚΑΛΗΣ			ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ			
ΓΕΝΙΚΟ ΛΥΚΕΙΟ ΣΚΥΔΡΑΣ			ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ	3.844	2.378,46	
ΕΙΔΙΚΟ						
ΕΙΔΙΚΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΣΚΥΔΡΑΣ			ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ			Βρίσκεται στο Άνωδρο.

Πίνακας Α4.2: Υποδομές εκπαίδευσης (πηγή: Δήμος Σκύδρας – ίδια επεξεργασία).

Στον οικισμό της Σκύδρας καταγράφεται ένας σημαντικός πολιτιστικός πυρήνας εντός του χώρου του σιδηροδρομικού σταθμού. Το κτίριο του Παλιού Σιδηροδρομικού Σταθμού (DECAUVILLE) χαρακτηρίστηκε ως ιστορικό διατηρητέο μνημείο με την υπ' αριθ. ΥΑ ΥΠΠΟ/ΓΔΠΑ/Γ/1710/34911/3-7-1992 Απόφαση Υπουργού Πολιτισμού (ΦΕΚ Β' 493) γιατί αποτελεί ένα από τα ελάχιστα εναπομείναντα κτίρια της γραμμής (DECAUVILLE) στη Μακεδονία.²⁷ Επιπλέον, η Υπηρεσία συντάσσει φάκελο για το χαρακτηρισμό ή μη ως νεώτερων ακίνητων μνημείων άλλων πέντε κτιρίων στην περιοχή του Σιδηροδρομικού Σταθμού Σκύδρας, σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 3028/2002 (αρ. 6) «Για την προστασία των Αρχαιοτήτων και εν γένει της Πολιτιστικής Κληρονομιάς».

Ελάχιστα δείγματα παραδοσιακής και νεότερης αξιολογής αρχιτεκτονικής διακρίνονται ακόμη και αφορούν τόσο σε διακεκριμένα κτίρια (κτίρια εκπαίδευσης, εκκλησίες) όσο και σε κατοικίες. Αναλυτικότερα και ως προς τις κατοικίες, εντοπίζονται λαϊκά αγροτικά κτίσματα (π.χ. Νέα Ζωή, Σεβαστιανά, Κρανέα) που ανήκουν σε διάφορους τύπους, όπως ισόγεια ή διώροφη ορθογώνια πλατυμέτωπη κατοικία. Επίσης, στον ορεινό χώρο βρίσκεται ένας άλλος τύπος κτιρίου, τα ορθογωνικής ή τετραγωνικής κάτοψης, συμμετρικά κτίρια που χαρακτηρίζονται από συμμετρία τόσο στην οργάνωση των όψεων όσο και στην κάτοψη. Εξάλλου, διασώζονται νεώτερες λαϊκές κατοικίες που έχουν ορθογωνική κάτοψη (ή ορισμένες φορές σε σχήμα «Γ»), συχνά με ημιυπαίθριο χώρο στην πρόσοψη (π.χ. Μαυροβούνι, Σεβαστιανά, Ασπρο).²⁸

²⁷ Σύμφωνα με το με αρ. πρωτ. ΥΠΠΟΑ/ΓΔΑΜΤΕ/ΥΝΜΤΕΚΜ/267565/2775/2302/ 22.06.2018 έγγραφο της Υπηρεσίας Νεώτερων Μνημείων & Τεχνικών Έργων Κεντρικής Μακεδονίας.

²⁸ Στοιχεία για το κεφάλαιο αυτό αντλήθηκαν από τη Μελέτη μορφολογικών κανόνων δόμησης και αρχιτεκτονικής, Τεχνική Έκθεση τεύχος 1 από 2, Α' στάδιο / Υποστάδιο: Ανάλυση – Αναγνώριση, 3^η Αναθεώρηση, Σεπτέμβριος 2014.

Κατοικία στη Νέα Ζωή

Κατοικία στα Σεβαστιανά

Κατοικία στην Κρανέα

Κατοικία στο Άσπρο

Κατοικία στο Λιποχώρι

Κατοικία στο Μαυροβούνι

Εκκλησία στο Μαυροβούνι

Κοινοτικό Κατάστημα Νέας Ζωής

Εκκλησία Σεβασιανών

Δημοτικό Σχολείο Λιθαρίας

Δημοτικό Σχολείο Πλευρώματος

Δημοτικό Σχολείο Ριζού

Στον οικισμό της Σκύδρας είχε ήδη εγκριθεί ρυμοτομικό σχέδιο τη δεκαετία του 1940. Το σύγχρονο πλαίσιο του πολεοδομικού σχεδιασμού τέθηκε από το Γ.Π.Σ. του Ν.1337/1983 και εφαρμόστηκε μέσα από τις πολεοδομικές μελέτες (αναθεώρησης και επέκτασης) που ακολούθησαν σε σύντομο χρονικό διάστημα και οι οποίες

καθορίζουν την ανάπτυξη της πόλης. Για την προσαρμογή στην υπάρχουσα κάθε φορά κατάσταση, αλλά και για την άμεση κάλυψη τρεχουσών αναγκών, πραγματοποιήθηκαν ποικίλες τροποποιήσεις του πολεοδομικού σχεδίου, ως προς τη ρυμοτομία, τις χρήσεις γης, ακόμη και τους όρους δόμησης. Μέσα από τις πολεοδομικές μελέτες υλοποιήθηκε μόνο εκείνο το τμήμα που μπορούσε να γίνει μέσα από την εφαρμογή των κανονιστικών όρων δόμησης. Ζώνες κινήτρων και μηχανισμών, με εξαίρεση εκείνη της κοινωνικής στέγασης, έχουν παραμείνει ανενεργές, όπως επίσης και οι κατευθύνσεις για την οργάνωση του περιστασικού χώρου (όπως ζώνες παραγωγικών δραστηριοτήτων, ζώνες περιβαλλοντικής προστασίας και εξυγίανσης). Το είδος και η ένταση της δόμησης καθώς οι χρήσεις γης βασίζονται στο πλαίσιο που θέτουν οι δύο πολεοδομικές μελέτες κατά τομέα όρων και περιορισμών δόμησης.

Στους υπόλοιπους οικισμούς της Δ.Ε. Σκύδρας η πολεοδομική οργάνωση (ρυμοτομία, χωροθέτηση κοινόχρηστων χώρων) καθορίστηκε από τα σχέδια των διανομών συνοικισμού, τα οποία προσαρμόστηκαν στην υπάρχουσα κατάσταση, ενσωματώνοντας αρχικούς πυρήνες, καθώς σχεδόν όλοι οι οικισμοί είναι προϋφιστάμενοι του 1923. Τα σχέδια αυτά σε γενικές γραμμές έχουν εφαρμοστεί. Σε ορισμένους οικισμούς έχει εγκριθεί νεότερο ρυμοτομικό σχέδιο, σε συνέχεια ή σε απόσταση από το αρχικό, το οποίο όμως συχνά δεν έχει αναπτυχθεί. Ελάχιστα δείγματα παλιότερου – παραδοσιακού κτιριακού αποθέματος διασώζονται.

Η παραπάνω εικόνα ως προς την πολεοδομική δομή και τα χαρακτηριστικά του κτιριακού αποθέματος συναντάται και στους οικισμούς της Δ.Ε. Μενηίδας. Είναι αποτέλεσμα των σχεδίων των διανομών συνοικισμού, του καθεστώτος δόμησης βάσει του από 24.4.85 Π.Δ. (ΦΕΚ Δ' 181), όπως εξειδικεύτηκε ανά οικισμό με βάση τις οικείες αποφάσεις Νομάρχη, και της απουσίας καθορισμένων χρήσεων γης. Ο πολεοδομικός σχεδιασμός των οικισμών αυτών ανακαθορίστηκε πρόσφατα από το εγκεκριμένο Σ.Χ.Ο.Ο.Α.Π. Δ.Ε. Μενηίδας (ΦΕΚ ΑΑΠ 114/2008). Το τελευταίο διατήρησε σε γενικές γραμμές την υπάρχουσα οργάνωση, όπως προέκυψε από τα σχέδια των διανομών οικοπέδων (και μιας υπό εξέλιξη ΠΜ στην περίπτωση του Πρ. Ηλία) και τη λειτουργία του οδικού δικτύου, και εμπλούτισε τις χρήσεις γης, σύμφωνα με τα ισχύοντα σταθερότυπα και τη δυναμική και το ρόλο των οικισμών, κάτω από ένα ενιαίο σχεδιασμό στο πρότυπο της «ανοιχτής πόλης». Το Σ.Χ.Ο.Ο.Α.Π. καθόρισε την πυκνότητα και το Μ.Σ.Δ., καθώς και συμπληρωματικούς όρους και περιορισμούς δόμησης (π.χ. ποσοστό κάλυψης, προϋποθέσεις διάσπασης όγκου).

Από τον οικισμό της **Σκύδρας** διέρχονται σημαντικοί, χαρακτηρισμένοι οδικοί άξονες που τον συνδέουν με την ευρύτερη περιοχή: η παλαιά Εθνική Οδός 2 «Θεσσαλονίκη – Γέφυρα – Χαλκηδόνα – Γιαννισά – Έδεσσα – Παραβεγορίτιδα οδός (Άρνισσα – Αντίγονος) – συνάντηση με την Εθνική Οδό 3 – Βεύη» και η Επαρχιακή Οδός 1 «Βέροια - Σ.Σ. Νάουσας - Άνω Κοπανός - Σκύδρα». Οι παραπάνω οδοί λειτουργούν ως αστικές συλλεκτήριες οδοί, καθώς δεν έχει κατασκευαστεί περιμετρική οδός που να παρακάμπτει το κέντρο. Η πόλη θα αποφορτιστεί από τη διερχόμενη κυκλοφορία που προέρχεται από την περιοχή νότια της Σκύδρας μετά την κατασκευή του νέου κάθετου άξονα Βέροια – Νάουσα – Σκύδρα. Το οδικό δίκτυο

της πόλης είναι ασφαλτοστρωμένο και σε καλή κατάσταση, ενώ μόνο στην περιφέρεια παρατηρούνται χωματόδρομοι τοπικής σημασίας. Το κέντρο του οικισμού αναπτύσσεται περιμετρικά των οδών Εθνικής Αντίστασης, Σεβαστουπόλεως και 24^{ης} Ιουλίου. Στο συγκρότημα εργατικών κατοικιών που βρίσκεται νότια του οικισμού υπάρχει διαμορφωμένο οδικό δίκτυο σε καλή κατάσταση που καλύπτει τις σημερινές ανάγκες. Εντός του οικισμού και ανατολικά του κέντρου λειτουργεί ο σιδηροδρομικός σταθμός της Σκύδρας της προαστιακής σιδηροδρομικής γραμμής Θεσσαλονίκης - Έδεσσας - Φλώρινας.

Από το **Αρσένι** διέρχονται οι δημοτικές οδοί Πετραίας – Αρσενίου και Αρσενίου – Σταυροδρομίου, όπου η μία αποτελεί συνέχεια της άλλης. Άλλες βασικές οδοί που συνδέουν τον οικισμό με τη γύρω περιοχή είναι η οδός σύνδεσης με την Επισκοπή της Π.Ε. Ημαθίας και η οδός που καταλήγει στην Επαρχιακή Οδό με αριθμ. 1 «Βέροια - Σ.Σ. Νάουσας - Άνω Κοπανός - Σκύδρα». Οι παραπάνω οδοί λειτουργούν ως αστικές συλλεκτήριες. Το αστικό οδικό του Αρσενίου είναι ασφαλτοστρωμένο και σε καλή κατάσταση.

Από τον οικισμό του **Άσπρου** διέρχεται με διεύθυνση Β-Ν η Επαρχιακή Οδός 4 «Σκύδρα- Λιποχώρι- Άσπρο- Σταυροδρόμι - Εσώβαλτα – Ακρολίμνη - Κρύα Βρύση (όρια Νομού)», η οποία λειτουργεί και ως αστική συλλεκτήρια οδός. Οι λοιποί οδικοί άξονες του οικισμού είναι ασφαλτοστρωμένοι και σε καλή κατάσταση και μόνο περιμετρικά του οικισμού παρατηρούνται χωματόδρομοι μικρού μήκους και οδοί σε μέτρια κατάσταση.

Η **Δάφνη** βρίσκεται πολύ κοντά στην παλαιά Εθνική Οδό, με την οποία συνδέεται άμεσα μέσω ισόπεδου κόμβου. Επίσης, μέσω τοπικής σημασίας οδικών αξόνων συνδέεται με τους γύρω οικισμούς (Καλύβια, Σανδάλι, Άγ. Γεώργιος). Οι προαναφερόμενες οδοί καταλήγουν στην κύρια αστική οδό που διασχίζει τον οικισμό κατά μήκος και λειτουργεί ως αστική συλλεκτήρια. Το λοιπό αστικό οδικό δίκτυο του οικισμού είναι ασφαλτοστρωμένο και σε καλή κατάσταση.

Στα **Καλύβια** δημιουργείται ένα απλοποιημένο πλέγμα αστικών συλλεκτήριων οδών που συγκεντρώνουν και μεταφέρουν την κίνηση προς όλες τις μεριές σε ένα εξίσου πυκνό εξωαστικό οδικό δίκτυο. Το τελευταίο εξασφαλίζει την ευχερή και άμεση σύνδεση με την παλαιά Εθνική Οδό (μέσω ισόπεδου κόμβου), τους γειτονικούς οικισμούς (Λιποχώρι, Δάφνη, Άσπρο και Λιπαρό) και την ευρύτερη περιοχή. Το λοιπό αστικό οδικό δίκτυο είναι, επίσης, εκτεταμένο, ασφαλτοστρωμένο και σε καλή κατάσταση.

Νότια του **Λιποχωρίου** διέρχεται η παλαιά Εθνική Οδός 2. Από τον οικισμό ξεκινά και η Επαρχιακή Οδός 4 «Σκύδρα- Λιποχώρι- Άσπρο- Σταυροδρόμι - Εσώβαλτα – Ακρολίμνη – Κρύα Βρύση (όρια Νομού)», συνδέοντας τον οικισμό με το Άσπρο. Δύο οδοί κάθετοι μεταξύ τους που καταλήγουν στην παλαιά Ε.Ο. λειτουργούν ως αστικές συλλεκτήριες. Τόσο οι παραπάνω οδοί, όσο και δρόμοι με τοπική σημασία είναι καλής κατάστασης.

Το **Μαυροβούνι** έχει κομβική θέση ως προς το οδικό δίκτυο. Διέρχεται από το εσωτερικό του η παλαιά Εθνική Οδός (Ε.Ο.2) και η Επαρχιακή Οδός 2 «Σκύδρα – Μαυροβούνι – Νέα Ζωή – Άψαλος – Πολυκάρπη – Όρμα (διαστ. προς Λουτρά)». Οι

παραπάνω δύο οδικοί άξονες λειτουργούν ως συλλεκτήριες οδοί του οικισμού. Στον οικισμό υπάρχει ένας μικρού μήκους πεζόδρομος, βόρεια της νέας Εθνικής Οδού, που καταλήγει στο δημοτικό σχολείο. Όλοι οι δρόμοι είναι ασφαλτοστρωμένοι και σε καλή κατάσταση και καλύπτουν τις σημερινές ανάγκες. Ο προγραμματιζόμενος κλάδος της νέας εθνικής οδού προς Έδεσσα μεταξύ του κεντρικού και του βόρειου τμήματος χωρίς να έχει άμεσα επικοινωνία με τον οικισμό.

Από τον οικισμό της **Νέας Ζωής** διέρχεται η Επαρχιακή Οδός 2 «Σκύδρα – Μαυροβούνι – Νέα Ζωή – Άψαλος – Πολυκάρπη – Όρμα (διαστ. προς Λουτρά)», η οποία πλέον τον παρακάμπτει. Η παλιά χάραξη της Επ.Ο.2, που συνδέεται μέσω ισόπεδου κόμβου με τη νέα, διασχίζει κατά μήκος τον οικισμό και λειτουργεί ως η μοναδική συλλεκτήρια οδός του οικισμού. Είναι ασφαλτοστρωμένη και σε καλή κατάσταση. Οι υπόλοιποι δρόμοι είναι περιορισμένοι, βρίσκονται σε μέτρια κατάσταση και συνιστούν ένα στοιχειώδες δίκτυο.

Ο οικισμός της **Πετραίας** διασχίζεται από τις δημοτικές οδούς που τον συνδέουν με το Λουτροχώρι, το Πλεύρωμα, το Αρσένι και το Ριζό. Αυτές αποτελούν και τις κύριες αστικές οδούς και λειτουργούν ως συλλεκτήριες. Το αστικό οδικό δίκτυο είναι ασφαλτοστρωμένο και σε καλή κατάσταση, ενώ περιμετρικά του οικισμού παρατηρούνται ορισμένοι χωματόδρομοι. Δυτικά του οικισμού διέρχεται η προαστιακή σιδηροδρομική γραμμή Θεσσαλονίκης – Έδεσσας – Φλώρινας, κάνοντας στάση στον οικισμό.

Ο οικισμός του **Λουτροχωρίου** συνδέεται με την Επαρχιακή Οδό 1 «Βέροια – Σκύδρα» μέσω δημοτικής οδού, η οποία και αποτελεί συλλεκτήρια οδό του οικισμού. Το μεγαλύτερο μέρος του αστικού οδικού δικτύου είναι ασφαλτοστρωμένο και σε καλή κατάσταση, ενώ υπάρχουν ορισμένοι χωματόδρομοι στην περιφέρεια του οικισμού.

Στο δυτικό όριο του οικισμού **Πλεύρωμα** διέρχεται η Επαρχιακή Οδός 1 «Βέροια – Σ.Σ. Νάουσας – Άνω Κοπανός – Σκύδρα» (επαρχιακό οδικό δίκτυο Π.Ε. Ημαθίας) και βόρεια του οικισμού η δημοτική οδός Λουτροχώρι – Πετραία. Οι οδοί αυτοί λειτουργούν ως συλλεκτήριες οδοί του οικισμού, ενώ μια τοπική οδός, που σε τμήμα της διαθέτει νησίδα, συνδέεται με τις δύο προαναφερόμενες. Ως επί το πλείστον οι οδοί του οικισμού είναι ασφαλτοστρωμένες και σε καλή κατάσταση.

Το **Ριζό** αναπτύσσεται εκατέρωθεν της Επαρχιακής Οδού 1 «Βέροια - Σ.Σ. Νάουσας – Άνω Κοπανός – Σκύδρα», μέσω της οποίας συνδέεται με τη Σκύδρα και τους υπόλοιπους οικισμούς. Η οδός αυτή λειτουργεί ως συλλεκτήρια οδός του οικισμού. Από τον οικισμό διέρχεται δημοτική οδός που συνδέει το Ριζό με την Πετραία. Το λοιπό αστικό οδικό δίκτυο είναι ασφαλτοστρωμένο και βρίσκεται σε καλή κατάσταση.

Από τον οικισμό των **Σεβαστειανών** διέρχονται η Επαρχιακή Οδός 3 «Σκύδρα (από διαστ. Εθν. Οδού Έδεσσας – Γιαννιτσών μέσω Σεβαστειανών) – Ριζό – προς Νάουσα (όρια Νομού)» και η δημοτική οδός που συνδέει τον οικισμό με τη Σκύδρα και την Εθνική Οδό. Οι δύο παραπάνω οδοί χαρακτηρίζονται ως συλλεκτήριες. Το λοιπό οδικό δίκτυο είναι ασφαλτοστρωμένο και σε καλή κατάσταση.

Από την **Καλή** διέρχεται η Επαρχιακή Οδός 5 «Σκύδρα (από Επαρχιακή Οδό 2) – Μαυροβούνι – Καλή – Μάνδαλο». Το αστικό οδικό δίκτυο είναι ασφαλτοστρωμένο και σε καλή κατάσταση. Σε δρόμο ήπιας κυκλοφορίας – αδιέξοδο έχει μετατραπεί τμήμα οδού που ξεκινάει από την επαρχιακή οδό και φτάνει στους χώρους του Νηπιαγωγείου και του Δημοτικού Σχολείου. Ως συλλεκτήριες οδοί λειτουργούν η παραπάνω αναφερόμενη επαρχιακή οδός, καθώς και η οδός που οδηγεί προς τη νέα Ε.Ο.

Από τον οικισμό του **Άνυδρου** διέρχεται η ίδια Επαρχιακή Οδός 5, η οποία λειτουργεί ως συλλεκτήρια οδός. Ως συλλεκτήρια λειτουργεί και η προέκταση της οδού που συνδέει το Άνυδρο αφενός με τους οικισμούς Σανδαλίου και Καλλίπολης, διερχόμενη από τη νέα Εθνική Οδό με άνω διάβαση. Όλο το τοπικό οδικό δίκτυο είναι ασφαλτοστρωμένο και σε καλή κατάσταση.

Από τον οικισμό του **Προφήτη Ηλία** διέρχεται, επίσης, η Επαρχιακή Οδός 5 και μόνο μέσω αυτής της οδού συνδέεται ο οικισμός με άλλους οικισμούς. Ως συλλεκτήριες λειτουργούν η παραπάνω επαρχιακή οδός καθώς και μια διακλάδωση της προς βορρά, η οποία εκτός οικισμού καταλήγει στους χώρους των λατομείων στα Β.Δ. Στον οικισμό παρατηρούνται δρόμοι μικρού πλάτους και τεθλασμένης μορφής. Όλοι οι δρόμοι είναι ασφαλτοστρωμένοι και σε αρκετά καλή κατάσταση.

Η προαναφερόμενη Επαρχιακή Οδός 5 διέρχεται και από τον οικισμό του **Μανδάλου**, όπου και καταλήγει στην Επαρχιακή Οδό 13 «Γιαννισά – Αραβησσό – Μάνδαλο – Λιθαριά – Κρανέα – Εξαπλάτανος». Οι επαρχιακές οδοί λειτουργούν ως συλλεκτήριες οδοί του οικισμού. Όλοι οι αστικοί δρόμοι είναι ασφαλτοστρωμένοι και σε καλή κατάσταση. Στην περιοχή που παρατηρείται αραιή δόμηση υπάρχει ένα στοιχειώδες οδικό δίκτυο που καλύπτει τις σημερινές ανάγκες.

Το οδικό δίκτυο των οικισμών **Καλλίπολης** και **Σανδαλίου** είναι ασφαλτοστρωμένο και σε καλή κατάσταση. Ως συλλεκτήριες οδοί λειτουργούν η οδός που συνδέει τους δύο οικισμούς και οι οδοί που οδηγούν από τους οικισμούς τόσο στη νέα Εθνική Οδό όσο και στην παλαιά.

Από τους οικισμούς **Κρανέας** και **Λιθαριάς** διέρχεται η Επαρχιακή Οδός 13, που συνδέει Γιαννισά – Αραβησσό – Μάνδαλο – Λιθαριά – Κρανέα – Εξαπλάτανο. Πρόκειται για τη βασικότερη οδό των οικισμών, η οποία βρίσκεται σε καλή κατάσταση. Το λοιπό αστικό οδικό δίκτυο είναι περιορισμένο και βρίσκεται σε μέτρια κατάσταση.

A5. Πλαίσιο αξιολόγησης

Με βάση το Περιφερειακό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης (ΠΠΧΣΑΑ) της Κεντρικής Μακεδονίας, υπ' αριθμ.674/12.1.2004 Απόφαση Υπουργού ΠΕΧΩΔΕ (ΦΕΚ Β' 218), στην ευρύτερη περιοχή στα δυτικά της Κεντρικής Μακεδονίας αναγνωρίζεται η ιδιαίτερη δυναμική στον πρωτογενή τομέα με τους οικισμούς Πέλλας, Σκύδρας και Γαλατάδων μαζί με την Έδεσσα να συγκροτούν τον αναπτυξιακό άξονα της Περιφερειακής Ενότητας Πέλλας. Η επιχειρηματική και αναπτυξιακή υποδομή που απαιτείται ή που θα πρέπει να ενισχυθεί και σχετίζεται με

την ευρύτερη περιοχή μελέτης είναι το σιδηροδρομικό δίκτυο και η μεταποίηση με βάση τον πρωτογενή τομέα αλλά και οι ειδικές μορφές τουρισμού.

Για την ολοκληρωμένη μεταφορική εξυπηρέτηση της Περιφέρειας υπάρχει οργανωμένο δίκτυο αυτοκινητοδρόμων με κύριους αυτούς της Εγνατίας Οδού και του ΠΑΘΕ, ενώ για τη δικτύωση του Δήμου Σκύδρας, που δεν βρίσκεται σε άμεση επαφή με το κλειστό δίκτυο αυτοκινητοδρόμων, σημαντικός είναι ο οδικός άξονας Θεσσαλονίκη – Έδεσσα – Αριδαία (Φλώρινα).

Με βάση τα πορίσματα της έκθεσης αξιολόγησης για το ισχύων περιφερειακό πλαίσιο Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας, **Αξιολόγηση, Αναθεώρηση και Εξειδίκευση του Περιφερειακού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας** (Φάση Β' – Στάδιο Β.1. ν4, 2014), ο Δήμος Σκύδρας ανήκει στην κατηγορία «Αναπτυξιακές Χωρικές Ενότητες της Πεδινής μη Παράκτιας Ευρύτερης Ενότητας», στην Αναπτυξιακή Χωρική Ενότητα 9. Στην Ενότητα αυτή οι κύριοι παράγοντες που πρέπει να αντιμετωπιστούν είναι η επιμονή της οικονομικής κρίσης, η όξυνση του ανταγωνισμού για προσέλκυση ιδιωτικής επιχειρηματικής/ αναπτυξιακής δραστηριότητας, η ανάδυση θυλάκων και ζωνών δημογραφικού κινδύνου και υψηλής ανεργίας, η μείωση του εισοδήματος στις άλλοτε ανεπτυγμένες βιομηχανικές ή αστικές περιοχές και η διασπορά πυρήνων κοινωνικών ομάδων σε φτώχεια ή υπό σοβαρό κίνδυνο φτώχειας.

Οι επιμέρους στρατηγικοί στόχοι που αφορούν στην περιοχή αυτή είναι η απεξάρτηση του αγροτικού τομέα από τις ενισχύσεις, η ενίσχυση της τάσης επιστροφής στον τομέα και η αναδιάρθρωση του προς την κατεύθυνση της εξωστρεφούς, ανταγωνιστικής και πολυλειτουργικής γεωργίας/ κτηνοτροφίας μέσα από ένταξη σε πολυτομεακούς παραγωγικούς σχηματισμούς, υιοθέτηση καινοτομίας και επιχειρηματικών προτύπων και αναβάθμιση του ανθρώπινου δυναμικού, η αντιστροφή της αποβιομηχάνισης, επανεκκίνηση της επιχειρηματικότητας και ανάδυση ανταγωνιστικών τομέων και δικτύων αριστείας μέσα από ανάδειξη δυναμικών τομέων και δικτυώσεων, η αναβάθμιση προς κλάδους υψηλότερης προστιθέμενης αξίας, η υλοποίηση επενδύσεων που έχουν ως βασικό στόχο την παραγωγή προϊόντων και υπηρεσιών βασισμένων στη γνώση, ο εκσυγχρονισμός επιχειρηματικών υποδομών, η συνολική ανάπτυξη και αξιοποίηση ικανοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού και η ενεργός κοινωνική ενσωμάτωση, αντιμετώπιση της ανεργίας, διασφάλιση των αναγκαίων κοινωνικών υποδομών και υπηρεσιών.

Βάσει της Αναθεώρησης του Περιφερειακού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης (Σχέδιο Υ.Α.), ορίζονται κατευθύνσεις Χωρικού Σχεδιασμού ανά τομέα, στις Αναπτυξιακές Χωρικές Ενότητες, αναφορικά με τις δραστηριότητες του πρωτογενή τομέα, τη μεταποίηση και τις εμπορευματικές / διαμετακομιστικές δραστηριότητες και τον τουριστικό κλάδο. Επίσης ειδικές κατευθύνσεις δίνονται και για το τοπίο.

Ειδικότερα για τον Δήμο Σκύδρας, προτείνεται η κάλυψη με Γ.Π.Σ. της μεγαλύτερης Δ.Ε. (Σκύδρας), και ο συντονισμός με το υπάρχον Σ.Χ.Ο.Ο.Α.Π. της Δ.Ε. Μενηίδας. Αναφέρεται επίσης ότι η αρνητική πληθυσμιακή τάση και η σχετικά

περιορισμένη οικοδομική δραστηριότητα αποτελούν αρνητικό πρόκριμα για κάτι τέτοιο. Τέλος, προτείνεται να διερευνηθεί η σκοπιμότητα οργανωμένου υποδοχέα της μεταποίησης, δεδομένης της κάποιας ειδίκευσης στον τομέα.

Με βάση το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δήμου Σκύδρας 2017-2019, Α΄ Φάση «Στρατηγικός Σχεδιασμός», για το Δήμο διατυπώθηκε το αναπτυξιακό οραμά του, λαμβάνοντας υπόψη την παρούσα κατάσταση και τις μελλοντικές επιδιώξεις, συνεκτιμώντας τις πραγματικές δυνατότητες, τις γενικότερες τάσεις και κατευθύνσεις στο περιφερειακό, στο εθνικό και στο ευρύτερο περιβάλλον και αξιολογώντας την αναπτυξιακή δυναμική: *«Το όραμα του νέου «Καλλικράτειου» Δήμου Σκύδρας είναι η ισόρροπη ανάπτυξη του Δήμου και όλων των Τοπικών Κοινοτήτων του και η ανάδειξη των φυσικών και ανθρώπινων πόρων, με σεβασμό στο περιβάλλον και με επίκεντρο τον άνθρωπο. Στόχος και σκοπός του Δήμου είναι το όφελος των δημοτών μέσω στενής συνεργασίας και συνεννόησης με το σύνολο των πολιτικών, κοινωνικών, πολιτιστικών και παραγωγικών φορέων.»*. Για την υλοποίηση του οράματος ορίστηκαν κάποιοι γενικοί στόχοι και τέσσερις άξονες προτεραιότητας, ο κάθε ένας από τους οποίους εξειδικεύεται σε μια σειρά από μέτρα και γενικούς στόχους. Για την υλοποίηση των γενικών στόχων καταρτίστηκαν, στην Β΄ Φάση «Επιχειρησιακό και Οικονομικός Σχεδιασμός» του Επιχειρησιακού Προγράμματος, ξεχωριστά σχέδια δράσης από την κάθε αρμόδια υπηρεσία, η οποία θα είναι υπεύθυνη για την υλοποίησή τους. Οι κατευθυντήριες Αρχές του Επιχειρησιακού Προγράμματος συνοψίζονται στο τρίπτυχο Οικονομία – Περιβάλλον – Κοινωνία.

A6. Αξιολόγηση δεδομένων, δυνατοτήτων, προβλημάτων, προοπτικών

Ο Δήμος Σκύδρας είναι ο μικρότερος σε πληθυσμό από τους τέσσερις Δήμους της Π.Ε. Πέλλας. Η έδρα του Δήμου, η Σκύδρα, κατέχει λίγο περισσότερο από το 1/4 του πληθυσμού του Δήμου και αποτελεί το 4^ο σε πληθυσμιακό μέγεθος οικιστικό κέντρο της Π.Ε. Σε αυτήν συγκεντρώνονται οι περισσότερες υπηρεσίες με εμβέλεια το σύνολο του Δήμου. Συγκαταλέγεται στα κέντρα 4^{ου} επιπέδου (βάσει ΠΠΧΣΑΑ) και μαζί με την Έδεσσα, την Πέλλα και τους Γαλατάδες συγκροτούν τον κύριο αναπτυξιακό άξονα της Π.Ε. Τα μεγαλύτερα και μικρότερα κέντρα της πεδινής περιοχής των Π.Ε. Ημαθίας και Πέλλας, στα οποία συμπεριλαμβάνεται η Σκύδρα, συνιστούν ένα ισχυρό οικιστικό πλέγμα που μπορεί να αναλάβει σημαντικό αναπτυξιακό ρόλο με βάση την αγροτική δραστηριότητα, τη μεταποίηση, το εμπόριο, τις μεταφορές και τις υπηρεσίες που συνδέονται με αυτήν. Από τους υπόλοιπους 20 οικισμούς του Δήμου ξεχωρίζουν εννέα που έχουν πληθυσμό μεταξύ 1.000 και 1.500 κατοίκους. Σε κανέναν από αυτούς δεν αποδίδεται κάποιος συγκεκριμένος – αυξημένος – ρόλος από τον περιφερειακό χωροταξικό σχεδιασμό.

Η τοπική οικονομία στηρίζεται παραδοσιακά στη γεωργία και την κτηνοτροφία. Οι καλλιέργειες οπωροφόρων δέντρων σε συνδυασμό με δυναμικές καλλιέργειες κηπευτικών αποφέρουν σημαντικά οφέλη στην τοπική οικονομία.

Στον αντίποδα ο δευτερογενής τομέας δεν είναι ιδιαίτερα ανεπτυγμένος στο Δήμο. Ωστόσο, οι λίγες επιχειρήσεις που λειτουργούν στην περιοχή και δραστηριοποιούνται στον τομέα της μεταποίησης και εξαγωγής φρούτων και λαχανικών είναι δυναμικές. Η παρούσα μελέτη, σε επόμενο στάδιο, θα πρέπει να διερευνήσει κατά πόσο η περιοχή του Δήμου Σκύδρας πληροί τις προϋποθέσεις για υποδοχή Ζώνης Μεταποιητικών και Εμπορευματικών Δραστηριοτήτων, όπως προβλέπει το εγκεκριμένο ΠΠΧΣΑΑ για τους άξονες Πλατέος, Αλεξάνδρειας, Βέροιας, Κοπανού, Σκύδρας, Γιαννιτών.

Ο τριτογενής τομέας ενισχύεται τα τελευταία χρόνια, με επίκεντρο το λιανικό εμπόριο και τις εξαγωγές τοπικών προϊόντων. Μάλιστα ο Δήμος αποτελεί έναν από τους κυριότερους διαμετακομιστικούς σταθμούς φρούτων της χώρας. Είναι το τρίτο σε εξαγωγές κέντρο της Βόρειας Ελλάδας. Η τουριστική δραστηριότητα είναι μικρή. Χαρακτηριστική είναι η απουσία λειτουργούντων τουριστικών καταλυμάτων και campings. Τελευταία επιχειρείται από το Δήμο η ανάπτυξη αγροτουρισμού στην περιοχή του ποταμού Μογλενίτσα και του όρους Πάικου μέσα στα όρια της Τ.Κ. Κρανέας, ενώ προωθείται και η ίδρυση Δασικού χωριού και κατασκευή πολυθεματικού πάρκου υπαίθριων δραστηριοτήτων εντός της ίδιας Τ.Κ.

Συνολικά, η προώθηση του εναλλακτικού τουρισμού μπορεί να αποτελέσει μια σημαντική προοπτική για τον Δήμο Σκύδρας, αφενός λόγω της αγροτικής δραστηριότητας, αφετέρου λόγω του αξιόλογου φυσικού οικοσυστήματος που αναπτύσσεται κατά μήκος του Αλμωπαίου, το οποίο μάλιστα εντάσσεται στο δίκτυο προστασίας «Natura 2000». Η περιοχή αυτή προσφέρεται για εκπαιδευτικό τουρισμό και οικοτουριστική εκμετάλλευση ήπιας μορφής. Η προοπτική αυτή θα πρέπει να συσχετιστεί με τη συστηματική τουριστική προβολή της περιοχής, που σήμερα είναι ανεπαρκής και που σε συνδυασμό με την απουσία κεντρικού σχεδιασμού για την αξιοποίηση εναλλακτικών μορφών τουρισμού, οδηγεί στην αδυναμία ανάπτυξης του Δήμου προς τη συγκεκριμένη κατεύθυνση.

Οι ειδικές μορφές τουρισμού, μαζί με τη μεταποίηση με βάση τον πρωτογενή τομέα, σε συνδυασμό και με την ύπαρξη σιδηροδρομικού δικτύου στην περιοχή, αποτελούν τους βασικούς αναπτυξιακούς στόχους για την ευρύτερη περιοχή του Δήμου, όπως προκύπτει από το εγκεκριμένο ΠΠΧΣΑΑ της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας. Παράλληλα, όπως αναφέρεται για την Αναπτυξιακή Χωρική Ενότητα στην οποία ανήκει ο Δήμος Σκύδρας (ΑΧΕ 9, σύμφωνα με τη Μελέτη Αναθεώρησης, Εξειδίκευσης κλπ. του ΠΠΧΣΑΑ) θα πρέπει, μεταξύ άλλων, να αντιμετωπιστεί η οικονομική κρίση, να υπάρξει απεξάρτηση του αγροτικού τομέα από τις ενισχύσεις, να ενισχυθεί η επιστροφή σε αυτόν και να προωθηθεί η αναδιάρθρωσή του προς την κατεύθυνση της εξωστρεφούς, ανταγωνιστικής και πολυλειτουργικής γεωργίας/κτηνοτροφίας κ.α.

Ο Δήμος Σκύδρας είναι ο μικρότερος, πληθυσμιακά και εκτατικά, Δήμος της Π.Ε. Πέλλας, ο οποίος παρουσίασε μικρή πτώση στο πληθυσμιακό του μέγεθος. Αυτό είναι το αποτέλεσμα της σύνθεσης δύο διαφορετικών πορειών: η μεν Δ.Ε. Σκύδρας εμφανίζει ανθεκτικότητα και συγκρατεί τον πληθυσμό της, η δε Δ.Ε. Μενήιδας

συρρικνώνεται σημαντικά (-10%). Εστιάζοντας στους οικισμούς, η Σκύδρα έλκει πληθυσμό, όπως και ορισμένοι μεσαίου μεγέθους οικισμοί (Άσπρο, Δάφνη).

Η εξέταση της ηλικιακής διάρθρωσης των κατοίκων του Δήμου φανερώνει τάση γήρανσης μεταξύ 2001 και 2011: αύξηση ποσοστού ηλικιακής ομάδας άνω των 65 και μείωση αντίστοιχων ποσοστών 0-14 και 15-29 ετών. Το επίπεδο εκπαίδευσης βελτιώνεται τα τελευταία χρόνια αλλά παραμένει όχι ιδιαίτερα υψηλό, στοιχείο που οφείλεται κατά κύριο λόγο στο οικονομικό προφίλ της περιοχής. Διαπιστώνεται η δημιουργία μικρότερων νοικοκυριών λόγω σύγχρονης τάσης συγκρότησης νέων μικρών νοικοκυριών (2-3 άτομα), προσέλκυσης οικονομικά ενεργών κατοίκων χωρίς οικογένεια, αύξησης των οικονομικά ανενεργών (π.χ. συνταξιούχοι), οι οποίοι συγκροτούν ολιγοπρόσωπα νοικοκυριά.

Οι ειδικές πληθυσμιακές ομάδες και οι μετανάστες που ζουν μόνιμα στο Δήμο είναι περιορισμένοι ως προς το σύνολο του πληθυσμού. Ωστόσο, υπάρχει έντονη κινητικότητα εργαζόμενων μεταναστών στην περιοχή μελέτης λόγω εποχικής απασχόλησης στον αγροτικό τομέα.²⁹

Το ποσοστό ανεργίας έχει αυξηθεί αλλά παραμένει σε σχετικά χαμηλά επίπεδα. Ωστόσο, πρέπει να επισημανθεί πως ισχύουν και τα γενικά χαρακτηριστικά της αγοράς εργασίας, κυρίως στον αγροτικό τομέα ως προς τους όρους απασχόλησης των εργατών (π.χ. αδήλωτη εργασία, υποαμοιβόμενη εργασία).

Η τοπική οικονομία είναι κατά κύριο λόγο αγροτική. Κυριαρχεί το μαζικό, ομογενοποιημένο μοντέλο με εντατικές δεντροκαλλιέργειες φρούτων. Παρατηρείται η σε εξέλιξη αναδιάρθρωσή της αφενός με στροφή προς την ανάπτυξη μη γεωργικών δραστηριοτήτων (κυρίως του τριτογενούς τομέα) αφετέρου με την εντατικοποίηση των καλλιεργειών.

Η οικονομία χαρακτηρίζεται από ανταγωνιστικότητα και εξωστρέφεια (επιχειρήσεις με εξαγωγικές δραστηριότητες), στοιχεία που οφείλονται στην παραδοσιακή ενασχόληση των κατοίκων, το υψηλό επίπεδο τυποποίησης, την παρουσία δυναμικών παραδοσιακών προϊόντων και τα οργανωμένα δίκτυα διανομής. Επίσης, οι κλιματολογικές και εδαφολογικές συνθήκες αποτελούν ένα ακόμη δυνατό σημείο για τον τομέα αυτόν. Αντίθετα, αδύνατα σημεία αποτελούν το χαμηλό επίπεδο οργάνωσης και επιχειρηματικότητας, το μικρό ενδιαφέρον για νέες τεχνολογίες, οι περιορισμένες υποδομές (π.χ. οργανωμένοι επιχειρηματικοί υποδοχείς) και η περιορισμένη παραγωγή προϊόντων ειδικής ποιότητας, όπως υγιεινά τρόφιμα, αλλά και βιολογικά προϊόντα.

Στο Δήμο καταγράφεται, λοιπόν, εξειδίκευση στο εμπόριο και τις υπηρεσίες που σχετίζονται με τον αγροδιατροφικό τομέα με ισχυρή εξαγωγική δραστηριότητα.

Η περιοχή μελέτης δεν αποτελεί τουριστικό προορισμό. Ως τέτοιος βρίσκεται ακόμη στο στάδιο της εξερεύνησης. Οι επισκέπτες είναι κυρίως μεμονωμένοι, ενώ οι οργανωμένοι είναι ελάχιστοι. Το τουριστικό δυναμικό είναι πολύ περιορισμένο: απουσία υποδομών, έλλειψη συνεργασίας με άλλους κλάδους και δίκτυα, χαμηλή αναγνωρισιμότητα, έλλειψη στρατηγικής. Παράλληλα, οι πόροι είναι περιορισμένοι

²⁹<http://www.amna.gr/articlep/179636/Simantiki-ekmetalleusi-ton-metanaston-ston-agrotiko-tomea-diapistonei-ereuna-tou-Charokopeiou-Panepistimiou>

και όχι ιδιαίτερα διαφοροποιημένοι. Έτσι, η ανταγωνιστικότητα παραμένει ιδιαίτερα χαμηλή.

Οι μακροπρόθεσμες προοπτικές ανάπτυξης του Δήμου συνδέονται με τον οικοτουρισμό και τον ιαματικό τουρισμό και ευνοούνται από την καλή προσβασιμότητα και τη γειννίαση με σημαντικούς προορισμούς της Π.Κ.Μ. (κύρια με τον προορισμό «Έδεσσα – όρος Βόρας» και δευτερευόντως με τον προορισμό «Βέρμιο – Βέροια – Νάουσα»³⁰). Εντάσσεται στις αναδυόμενες «εσωτερικές» ζώνες θεματικού ή ήπιου τουρισμού της Π.Κ.Μ. μεταξύ των οποίων ανήκουν το όρος Βέρμιο, η Βέροια, η Νάουσα, η Έδεσσα και το όρος Βόρας. Οι στρατηγικοί στόχοι και οι άξονες παρέμβασης πρέπει να ακολουθούν και να είναι συμβατοί με εκείνους της Π.Κ.Μ.³¹

Οι οικιστικοί υποδοχείς του Δήμου συνιστούν ένα ανοιχτό, ευέλικτο και συνάμα σύνθετο δίκτυο, χωρίς αυστηρά σχήματα ιεράρχησης και έντονη πόλωση. Διατηρούν, παράλληλα, ανοιχτές και στενές σχέσεις με οικισμούς όμορων Δήμων, τόσο σε κοινωνικό όσο και σε οικονομικό επίπεδο. Έτσι, επεκτείνεται στην ουσία το οικιστικό δίκτυο στην ευρύτερη περιοχή, ανεξάρτητα από διοικητικά όρια. Ωστόσο, εντός του οικιστικού δικτύου υπάρχουν ανισότητες. Από τη μια περιλαμβάνονται πολλοί δυναμικοί, πεδινοί οικισμοί που λειτουργούν και αυτόνομα ως προς βασικές εξυπηρετήσεις, αλλά και αλληλοσυμπληρώνονται. Είναι όλοι πεδινοί, και μάλιστα βρίσκονται στο κέντρο της πεδιάδας, και διασυνδέονται άμεσα φυσικά και λειτουργικά. Πρωτεύοντα ρόλο διαδραματίζει η έδρα του Δήμου που λόγω αυτού του τυπικού ρόλου αλλά και λόγω ιστορικότητας αποτελεί το τοπικό κέντρο του Δήμου. Από την άλλη οι ημιορεινοί οικισμοί μαζί με κάποιους μικρούς πεδινούς οικισμούς στην περιφέρεια της πεδιάδας είναι πιο απομακρυσμένοι και αραιοκατοικημένοι, διαθέτουν ελάχιστες ή καθόλου εξυπηρετήσεις και συρρικνώνονται. Οι οικισμοί της Τ.Κ. Κρανέας που εμπίπτουν σε αυτή την ομάδα τείνουν να εγκαταλειφθούν.

Ιδιαίτερο χαρακτηριστικό του δικτύου, το οποίο εκτιμάται ότι συμβάλλει στην ανθεκτικότητα και τη ζωντάνια της περιοχής μελέτης, αποτελεί η μεγάλη διασπορά του πληθυσμού σε πολλούς και μεγάλους οργανωμένους υποδοχείς: υπάρχει ένας οικισμός της τάξης των 5.000 κατοίκων (Σκύδρα) και 10 οικισμοί της τάξης των 1.000 – 1.500 κατοίκων. Επίσης, πρέπει να σημειωθεί πως η διάσπαρτη δόμηση κατοικίας εκτός ορίων οικισμών είναι ιδιαίτερα περιορισμένη.

Η προσφορά κατοικίας είναι διαφορετική μεταξύ των δύο Δημοτικών Ενοτήτων. Το εγκεκριμένο Σ.Χ.Ο.Ο.Α.Π. Δ.Ε. Μενηίδας (ΦΕΚ ΑΑΠ 114/2008) έχει καθορίσει το προγραμματικό μέγεθος για κάθε οικισμό με έτος στόχο το 2015, εκτιμώντας αύξησή του, οριοθέτησε την αναγκαία οικιστική γη για την υποδοχή του και καθόρισε την πολεοδομική οργάνωση όλων των οικισμών. Με βάση αυτό και λαμβάνοντας ταυτόχρονα υπόψη την εξέλιξη του πληθυσμού, υπάρχει σημαντικό απόθεμα θεσμοθετημένης οικιστικής γης, το σύνολο σχεδόν της οποίας θα είναι

³⁰ http://www.gnto.gov.gr/sites/default/files/files_basic_pages/meleti_B_fasi_dytit_kent_maked.pdf

³¹ Στρατηγικό και Επιχειρησιακό Σχέδιο για την ανάπτυξη και την προώθηση του θεματικού τουρισμού στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας (προσχέδιο).

βραχυπρόθεσμα πολεοδομημένο και έτοιμο για ανάπτυξη. Η ζήτηση στους οικισμούς αυτούς είναι ιδιαίτερα περιορισμένη.

Στη Δ.Ε. Σκύδρας η κατάσταση είναι διαφορετική μεταξύ της έδρας και των λοιπών οικισμών. Για την πόλη της Σκύδρας ο πληθυσμός της Απογραφής (5.406 κάτοικοι) έχει ξεπεράσει το προγραμματικό μέγεθος (5.000 κάτοικοι) για το οποίο είχε σχεδιαστεί από το εγκεκριμένο Γ.Π.Σ. Παράλληλα, μικρό μόνο τμήμα της πολεοδομημένης περιοχής, στην περιφέρεια κυρίως του οικισμού, είτε δεν έχει ακόμη υλοποιηθεί είτε δεν έχει δομηθεί, με αποτέλεσμα να υπάρχει περιορισμένο απόθεμα για οικιστική ανάπτυξη. Λόγω της αυξητικής τάσης, του χαρακτήρα και των λειτουργιών που φιλοξενεί (μεγάλος αριθμός δημόσιων και ιδιωτικών υπηρεσιών), υπάρχει ζήτηση για κατοικία, με τη μορφή του οικοπέδου ή της έτοιμης κατοικίας.

Από την άλλη, στους λοιπούς οικισμούς της Δ.Ε. υπάρχει επάρκεια οικιστικής γης λόγω είτε των πολεοδομικών μελετών επέκτασης που εγκρίθηκαν παλιότερα και προσέφεραν οργανωμένη γη για οικιστική ανάπτυξη είτε λόγω της ευρείας οριοθέτησης με Απόφαση Νομάρχη βάσει Π.Δ. 24.4.1985. Στις περισσότερες περιπτώσεις οι περιοχές αυτές παραμένουν σχεδόν αδόμητες. Σε αντίθεση με την προσφορά, η ζήτηση κατοικίας είναι περιορισμένη.

Ομοίως και η προσφορά παραθεριστικής (β΄) κατοικίας διαφέρει μεταξύ των Δ.Ε. Μενηίδας και Σκύδρας, λόγω της ύπαρξης σύγχρονου ολοκληρωμένου χωρικού σχεδιασμού στην πρώτη και απουσίας στη δεύτερη. Το εγκεκριμένο Σ.Χ.Ο.Ο.Α.Π. Δ.Ε. Μενηίδας (ΦΕΚ ΑΑΠ 114/2008) εκτίμησε τη μελλοντική ζήτηση για παραθεριστική κατοικία και τουριστικές εγκαταστάσεις στο βόρειο τμήμα της Δ.Ε. και για αυτό προτείνει, αφενός οι οικιστικοί υποδοχείς Κρανέα και Λιθαριά να λειτουργήσουν ως μικτοί υποδοχείς α΄ και β΄ κατοικίας αφετέρου τις ζώνες Π.Ε.Π. Γ1 σε επαφή με τους δύο προαναφερόμενους οικισμούς με σκοπό τη μελλοντική οικιστική ανάπτυξη με τη μορφή της κατοικίας, καθώς και τουριστικών εγκαταστάσεων ήπιας μορφής. Η ζήτηση για παραθεριστική (β΄) κατοικία παραμένει περιορισμένη σε όλη την έκταση του Δήμου, καθώς οι τουριστικοί πόροι παραμένουν αναξιοποίητοι και η τουριστική ανάπτυξη βρίσκεται στα σπάργανα.

Όσον αφορά στους παραγωγικούς υποδοχείς στη Δ.Ε. Μενηίδας, έχουν θεσμοθετηθεί δύο ζώνες παραγωγικών δραστηριοτήτων χαμηλής και μέσης όχλησης. Πρόκειται για ζώνες ήδη ανεπτυγμένες άτυπα, όπου συγκεντρώνονται οι περισσότερες σχετικές μονάδες. Οι επιχειρήσεις χωροθετούνται σε αυτές σύμφωνα με το καθεστώς της εκτός σχεδίου δόμησης, δηλαδή δεν προτείνονται προς οργανωμένη ανάπτυξη – πολεοδόμηση (ΒΕΠΕ σύμφωνα με το Ν. 2545/1997). Αυτό έγινε σκόπιμα, αφενός λόγω της γραμμικής ανάπτυξής τους κατά μήκος των κύριων οδών και της μικρής έκτασής τους, αφετέρου διότι αποτελούν τμήμα μίας ευρύτερης περιοχής με τον ίδιο χαρακτήρα που περιλαμβάνει έδαφος όμορων Δήμων και επομένως είναι απαραίτητη η σύνταξη ενιαίας μελέτης για τον καθορισμό Βιομηχανικής και Επιχειρηματικής περιοχής που θα αντιμετωπίσει το αντικείμενο συνολικά για όλους τους όμορους δήμους.³² Οι ζώνες αυτές έχουν ικανή έκταση, επαρκή για την υποδοχή νέων μονάδων.

³² Τεχνική έκθεση Β₂΄ Σταδίου μελέτη Σ.Χ.Ο.Ο.Α.Π. Δήμου Μενηίδας (Κεφάλαιο Π.2.5.).

Στη Δ.Ε. Σκύδρας υπάρχουν δύο θεσμοθετημένες από το εγκεκριμένο Γ.Π.Σ. (ΦΕΚ Δ' 966/1986) περιοχές νότια της Σκύδρας, (α) το βιομηχανικό πάρκο για εγκαταστάσεις χαμηλής και μέσης όχλησης και (β) η ζώνη χονδρεμπορίου και λοιπών οχλουσών επαγγελματικών εγκαταστάσεων. Οι περιοχές αυτές δεν έχουν πολεοδομηθεί, ενώ βρίσκεται εγκατεστημένο μόνο ένα μικρό τμήμα του συνόλου των μονάδων της Δ.Ε. Οι υπόλοιπες χωροθετούνται ελεύθερα στον εξωαστικό χώρο. Σημαντική επένδυση που στοχεύει στη στήριξη της καινοτόμου και εξωστρεφούς αγροτικής επιχειρηματικότητας της ευρύτερης περιοχής αποτελεί το υπό έγκριση Αγροδιατροφικού Οικολογικού Επιχειρηματικού Πάρκου Πέλλας στο χώρο της ΒΙ.ΠΕ. Πέλλας – Ημαθίας. Μεγάλος αριθμός παραγωγικών μονάδων (80-100 επιχειρήσεις) θα μπορούν να εγκατασταθούν κατά την πρώτη φάση ανάπτυξης.

Παράλληλα, πρέπει να εξεταστεί η ανάγκη αφενός οργάνωσης σύμφωνα με το Ν. 3982/2011 των δύο επιχειρηματικών ζωνών νότια της Σκύδρας αφετέρου ίδρυσης νέων οργανωμένων επιχειρηματικών ζωνών σε συνέχεια των ήδη θεσμοθετημένων από το ΣΧΟΟΑΠ Δ.Ε. Μενηίδας, αλλά και σε νέες θέσεις. Στόχος είναι τόσο η εξυγίανση των υπαρχουσών, όσο και η προσφορά νέας, οργανωμένης γης, με σκοπό τη χωροθέτηση νέων, σύγχρονων δομών για την προώθηση και εμπορία αγροτικών προϊόντων (π.χ. δημοπρατήριο, διαμετακομιστικό κέντρο).

Η περιοχή μελέτης αποτελεί κομβικό σημείο ως προς τις μεταφορικές υποδομές εντός της Π.Ε. Πέλλας. Το Δήμο διασχίζουν τα κυριότερα μεταφορικά δίκτυα της Π.Ε. Πέλλας (υφιστάμενα και προγραμματιζόμενα), η Ε.Ο. Θεσσαλονίκης – Έδεσσας (νέα χάραξη), ο κάθετος οδικός άξονας «Εγνατία Οδός – Βέροια – Νάουσα – Σκύδρα – Ε.Ο. Θεσσαλονίκης – Έδεσσα» και το προαστιακό σιδηροδρομικό δίκτυο Θεσσαλονίκη – Έδεσσα. Η νέα Ε.Ο. Θεσσαλονίκη – Έδεσσα και ο προγραμματιζόμενος κάθετος άξονας εντάσσονται στο εθνικής σημασίας οδικό δίκτυο σύμφωνα με το υπό αναθεώρηση ΠΠΧΣΑΑ. Αναφορικά με την πρώτη, έχει υλοποιηθεί στο μεγαλύτερο τμήμα της η νέα χάραξη που ακολουθεί σύγχρονες προδιαγραφές και παρακάμπτει τους οικιστικούς υποδοχείς. Απομένει το τμήμα από το Μαυροβούνι και μέχρι το δυτικό όριο του Δήμου προς Έδεσσα. Αναφορικά με το σιδηρόδρομο, ο Δήμος συνδέεται με Έδεσσα, Φλώρινα και Θεσσαλονίκη μέσω του σιδηροδρομικού σταθμού Σκύδρας. Η εναλλακτική αυτή δε χρησιμοποιείται ευρέως από τους κατοίκους του Δήμου καθώς δεν είναι ιδιαίτερα ανταγωνιστική ως προς το οδικό δίκτυο. Ωστόσο, η προγραμματιζόμενη γραμμή Θεσσαλονίκης – Έδεσσας μέσω Γιαννιτσών αναμένεται να προσφέρει καλύτερη εξυπηρέτηση και σημαντικά πλεονεκτήματα τόσο στους κατοίκους όσο και στους εργαζόμενους και τους επαγγελματίες. Εντός του Δήμου διέρχεται ένα πυκνό πλέγμα δρόμων τόσο εθνικής σημασίας (όπως προαναφέρθηκε), όσο και ενδοπεριφερειακής σημασίας. Παράλληλα πλήθος οδών, ασφαλτοστρωμένων και μη, εξυπηρετεί συνδέσεις τοπικής εμβέλειας.

Αν και δεν υπάρχουν πρόσφατα ποσοτικά δεδομένα, οι ημερήσιες μετακινήσεις εντός του Δήμου κρίνονται βάσει επιτόπιας καταγραφής και εκτίμησης ιδιαίτερα πυκνές τόσο για λόγους οικονομικούς (εργασίας ανθρώπων και μεταφοράς εμπορευμάτων) και όσο και για κοινωνικούς λόγους (π.χ. πρόσβασης σε κοινωνικές

εξυπηρετήσεις). Η συχνή μετακίνηση ευνοείται από το πλήθος των οικισμών και τις μικρές χρονοαποστάσεις. Οι στενές σχέσεις με τους όμορους Δήμους, κυρίως της Π.Ε. Πέλλας, όπως έχει προαναφερθεί, για λόγους ικανοποίησης διοικητικών, εμπορικών και προσωπικών αναγκών έχουν ως αποτέλεσμα τη συχνή διαδημοτική μετακίνηση. Παράλληλα, σημαντική είναι και η διερχόμενη κυκλοφορία, λόγω της κομβικής θέσης.

Όσον αφορά τα λοιπά δίκτυα υποδομών, πρέπει να τονιστεί η κομβική θέση του Δήμου Σκύδρας στα εθνικής σημασίας ενεργειακά δίκτυα της χώρας. Διέρχεται από το έδαφος του ο αγωγός φυσικού αερίου TAP και παράλληλα ακολουθώντας την ίδια διεύθυνση η γραμμή ηλεκτρικού ρεύματος υψηλής τάσης. Αξιοσημείωτη είναι η πρόβλεψη για κατασκευή βαλβιδοστάσιου (BVS) πλησίον του Άσπρου, ενώ στον ίδιο χώρο προωθείται η κατασκευή σταθμού μέτρησης – αποσυμπίεσης. Πρόκειται για υποδομή βαρύνουσας σημασίας για την ανάπτυξη των δικτύων φυσικού αερίου στην Π.Ε. Πέλλας και Ημαθίας. Τέλος, έχει εξεταστεί από τη Δ.Ε.Η. η σκοπιμότητα κατασκευής μικρού υδροηλεκτρικού σταθμού στον Αλμωπαίο ποταμό, οι εκροές του οποίου θα διατίθενται για την άρδευση των κατάντη πεδινών περιοχών αλλά και την κάλυψη παροχής στην Τάφρο 66 και πιθανώς την κάλυψη αναγκών ύδρευσης.³³

Τέλος, μεγάλης σημασίας έργο, τόσο για την τοπική οικονομία όσο και για την εθνική είναι το δίκτυο εγγειοβελτιωτικών έργων σε μεγάλο τμήμα της πεδιάδας. Πρόκειται για ένα σύνθετο δίκτυο αρδευτικών και στραγγιστικών έργων, στο οποίο εκτελούνται διαρκώς έργα εκσυγχρονισμού.

Οι οικιστικοί υποδοχείς δεν παρουσιάζουν προβλήματα καταλληλότητας σύμφωνα με τη Μελέτη Γεωλογικής Καταλληλότητας που συνοδεύει το παρόν Τ.Χ.Σ. Τα εδάφη και το ανάγλυφο επιτρέπουν την οικιστική ανάπτυξη. Επίσης, οι δασικές εκτάσεις εντός των ορίων είναι περιορισμένες, με την πλειονότητα σε οικισμούς της Δ.Ε. Μενηίδας. Γενικότερα στις ζώνες πέριξ των οικισμών δεν αντιμετωπίζονται ζητήματα ακαταλληλοτήτων και περιορισμών ανάπτυξης.

Στη Δ.Ε. Σκύδρας προστατεύονται αποσπασματικά μόνο οι περιοχές και τα στοιχεία που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της σχετικής υπερκείμενης νομοθεσίας. Αντίθετα, στην περιοχή της Δ.Ε. Μενηίδας όλες οι ισχύουσες ρυθμίσεις έχουν ενσωματωθεί και ενιαιοποιηθεί στις Περιοχές Ειδικής Προστασίας (ΠΕΠ) που θεσμοθετήθηκαν μέσω του οικείου εγκεκριμένου Σ.Χ.Ο.Ο.Α.Π. (ΦΕΚ ΑΑΠ 114/2008) και επιπλέον, η προστασία έχει επεκταθεί σε νέες περιοχές. Ωστόσο, στις τελευταίες δεν είναι πάντα σαφές το αντικείμενο προστασίας και η σκοπιμότητα κήρυξης της Π.Ε.Π. Στην Π.Ε.Π. Γ – Ζώνη προστασίας ορεινών οικισμών Κρανέας – Λιθαριάς και της ευρύτερης περιοχής τους συμπεραίνεται πως κύριος στόχος είναι η ήπια τουριστική και παραθεριστική ανάπτυξη. Τέλος, σε κάποιες περιπτώσεις, όπως η περιοχή εντός δικτύου «Natura 2000», οι ρυθμίσεις είναι «προσωρινές» και η

³³ Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης/ Διεύθυνση Τεχνικών Μελετών & Κατασκευών, *Μελέτη Υδραυλικών Έργων – Εισηγητική Έκθεση*, Σεπτέμβριος 2008 (ανάδοχος: Γραφείο Δοξιάδη – Σύμβουλοι για ανάπτυξη και οικιστική Α.Ε. / Υδρο Κ.Λαγαριάς - Α.Λουμπιέ & Σια Ε.Ε. / Geoplan Ε.Π.Ε. Σύμβουλοι Γεωτεχνικοί και Περιβ/γοι μηχανικοί / Τριανταφύλλου Κωνσταντίνος / Γεωσύνολο - Σύμβουλοι Μηχανικοί και Γεωλόγοι Ε.Π.Ε.).

προστασία παραπέμπεται σε νέα εξειδικευμένη μελέτη (ειδική χωροταξική, αναπτυξιακή και διαχειριστική μελέτη) ασαφούς περιεχομένου και προδιαγραφών, η οποία δεν έχει ακόμη εκπονηθεί.

Όσον αφορά στο πολιτισμικό περιβάλλον, δεν έχει αξιοποιηθεί και αναδειχτεί σε ικανοποιητικό βαθμό. Οι αρχαιολογικοί χώροι και τα μνημεία αποτελούν σημεία αναφοράς τόσο για τους κατοίκους όσο και για τους επισκέπτες, ταυτίζονται με τον τόπο και το φυσικό τους περιβάλλον και αποτελούν σημεία διατήρησης της μνήμης. Δεν είναι επισκέψιμοι προς το παρόν και δεν συμμετέχουν σε λειτουργίες του Δήμου. Επίσης, στο εσωτερικό του οικισμού της Σκύδρας παραμένουν αναξιοποίητα τα κτίρια του σιδηροδρομικού σταθμού, η οποία περιοχή δεν έχει ενταχτεί στην πολεοδομική λειτουργία του οικισμού.

Οι περισσότεροι οικισμοί διαθέτουν υποδομές πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης (νηπιαγωγείο και δημοτικό σχολείο). Η Σκύδρα, η Καλή και η Πετραία (βρίσκεται σε εκτός ορίου περιοχή) καλύπτουν τις ανάγκες του Δήμου σχετικά με τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, ενώ στο Άνυδρο βρίσκεται το ειδικό επαγγελματικό γυμνάσιο που εξυπηρετεί ολόκληρη την Π.Ε. Πέλλας. Οι μοναδικοί οικισμοί που δεν είναι αυτοεξυπηρετούμενοι είναι οι τρεις ημιορεινοί (Κρανέα, Λιθαριά, Νέα Ζωή) και το Σανδάλι, οι οποίοι εξυπηρετούνται από γειτονικούς τους οικισμούς. Σε όλες τις περιπτώσεις, οι μονάδες φιλοξενούνται σε δημοτική ιδιοκτησία, εκτός από ένα νηπιαγωγείο στη Σκύδρα που λειτουργεί σε ενοικιαζόμενο χώρο, και βρίσκονται σε καλή κατάσταση.

Στη Σκύδρα και συγκεκριμένα στην περιοχή δίπλα στον οικισμό ΟΕΚ Ι, λειτουργεί το κέντρο υγείας. Στην αρμοδιότητά του βρίσκονται τα Περιφερειακά Ιατρεία Καλής, Πετραίας και Άσπρου. Παραρτήματα των περιφερειακών ιατρείων λειτουργούν σε Αρσένι, Λιποχώρι, Κρανέα και Σανδάλι.

Οι υποδομές πρόνοιας περιλαμβάνουν έξι παιδικούς σταθμούς (Σκύδρα, Καλύβια, Ριζό, Σεβαστιανά, Καλή, Μάνδαλο) και επτά ΚΑΠΗ (Σκύδρα, Αρσένι, Δάφνη, Σεβαστιανά, Καλύβια, Λιποχώρι, Πετραία), ενώ στο Αρσένι λειτουργεί το μοναδικό ΚΔΑΠ του Δήμου. Επίσης, λειτουργούν δομές «Βοήθεια στο Σπίτι» (Σκύδρα, Λιποχώρι, Πετραία, Καλή).

Οι περισσότεροι οικισμοί διαθέτουν αθλητικές υποδομές εντός των ορίων τους. Στις υπόλοιπες περιπτώσεις αυτές βρίσκονται εκτός ορίων αλλά σε κοντινή απόσταση και εύκολα προσβάσιμες. Πρόκειται για γήπεδο ποδοσφαίρου και πολλές φορές σε συνδυασμό με γήπεδο μπάσκετ. Επίσης, υπάρχουν δύο κλειστά γυμναστήρια σε Σκύδρα και Καλύβια. Γήπεδα αθλοπαιδιών μικτής χρήσης υπάρχουν και σε ορισμένες σχολικές μονάδες. Έλλειψη αθλητικών υποδομών παρατηρείται στους ημιορεινούς οικισμούς Κρανέα, Λιθαριά και Νέα Ζωή. Τέλος, σε εκτός ορίου περιοχή του Μαυροβουνίου λειτουργεί σκοπευτήριο. Η κατάσταση των αθλητικών εγκαταστάσεων είναι καλή σε γενικές γραμμές και ποικίλλει από οικισμό σε οικισμό.

Στον τομέα του πολιτισμού οι υποδομές περιλαμβάνουν το ανοιχτό θέατρο στο Μαυροβούνι, το Πνευματικό Κέντρο στη Σκύδρα και δύο λαογραφικές συλλογές στο Αρσένι και στα Σεβαστιανά. Πολιτιστικοί σύλλογοι δραστηριοποιούνται σε ορισμένα

χωριά (π.χ. Κρανέα, Πρ. Ηλίας, Καλλίπολη, Μαυροβούνι) και στεγάζονται συνήθως σε παλιά κτίρια (π.χ. πρώην αποθήκες) που τους έχουν παραχωρηθεί.

Σε όλους τους οικισμούς υπάρχουν ελεύθεροι κοινόχρηστοι χώροι, διαφόρων μορφών: πλατεία, πάρκο, παιδική χαρά, νησίδα. Στις περισσότερες περιπτώσεις, η έκτασή τους είναι μικρή. Στο κέντρο βρίσκεται η πλατεία σε συνδυασμό με βασικές κοινωφελείς λειτουργίες. Οι υπόλοιποι είναι διάσπαρτα χωροθετημένοι, χωρίς να συνδέονται μεταξύ τους. Η κατάστασή τους είναι μέτρια, ενώ ορισμένες φορές δεν είναι διαμορφωμένοι ή ο εξοπλισμός τους είναι ελλιπής. Σε ορισμένους οικισμούς (Καλύβια, Λιποχώρι, Ριζό, Καλλίπολη, Σανδάλι, Προφ. Ηλίας) υπάρχουν γραμμικές ζώνες πρασίνου εκατέρωθεν των ρεμάτων που διέρχονται από αυτούς.

Συμπεραίνοντας, προκύπτει ότι σε γενικές γραμμές υπάρχει επάρκεια κοινωφελών υποδομών. Μεγαλύτερο αριθμό και ποικιλία διαθέτει η πόλη της Σκύδρας. Στον αντίποδα βρίσκονται οι ημιορεινοί οικισμοί που έχουν έλλειψη σε όλες τις κοινωνικές υποδομές. Η κατανομή τους στο πρότυπο της «ανοιχτής πόλης» ευνοεί την κάλυψη των αναγκών όλων των κατοίκων. Στο Δήμο φαίνεται να υπάρχουν ανάγκες στοχευμένης ενίσχυσης των υποδομών πολιτισμού (π.χ. μέσα από την επανάχρηση ανενεργών κτιρίων, όπως το κτίριο του σταθμού Decauville) και πρόνοιας ειδικών και ευάλωτων ομάδων (π.χ. παιδιά, νέοι, ηλικιωμένοι, ΑμεΑ). Επίσης, θα πρέπει να διερευνηθεί η δυνατότητα δημιουργίας αθλητικού πυρήνα Β στη Σκύδρα (σύμφωνα και με τις κατευθύνσεις του εγκεκριμένου Γ.Π.Σ., ΦΕΚ Δ' 966/1986).

Στο Δήμο δεν υπάρχουν ούτε παραδοσιακοί οικισμοί ούτε αξιόλογα οικιστικά σύνολα. Το κτιριακό απόθεμα δεν μπορεί να χαρακτηριστεί αρχιτεκτονικά αξιόλογο, εκτός ελάχιστων, μεμονωμένων κτιρίων, διάσπαρτων σε διάφορους οικισμούς. Πρόκειται είτε για κατοικίες παραδοσιακής αρχιτεκτονικής είτε για ειδικά κτίρια, κυρίως σχολεία και εκκλησίες. Στη Σκύδρα ιδιαίτερη αξία, αρχιτεκτονική και ιστορική, έχει η ενότητα κτιρίων του σιδηροδρομικού σταθμού.

Η πλειονότητα των κτιρίων στους οικιστικούς υποδοχείς βρίσκεται σε καλή κατάσταση. Σποραδικά στους οικισμούς εντοπίζονται, όμως, ορισμένα κτίρια εγκαταλελειμμένα και σε κακή κατάσταση, τα οποία είναι στην πλειονότητά τους βοηθητικά κτίσματα. Η δόμηση παρουσιάζει ποικιλία μορφολογίας και τυπολογίας. Κυρίαρχη χρήση σε όλους τους οικισμούς είναι η κατοικία, η οποία συνδυάζεται συχνά με λειτουργίες αγροτικού χαρακτήρα. Τα κτίρια έχουν έναν ή δύο ορόφους. Διαφορετική είναι η εικόνα στη Σκύδρα, όπου στο κέντρο συναντώνται χρήσεις πολεοδομικού κέντρου (π.χ. τράπεζες, γραφεία, εμπορικά καταστήματα) και τα κτίρια έχουν συνήθως 4 ορόφους ή ακόμη και 5, ενώ στην περιφέρεια υπάρχουν σχεδόν αποκλειστικά κτίρια κατοικίας 1 ή 2 ορόφων.

Ο Δήμος δεν παρουσιάζει προβλήματα σχετικά με τις υποδομές ύδρευσης. Οι ανάγκες του συστήματος υδροδότησης καλύπτονται εξολοκλήρου από γεωτρήσεις. Σε κάθε οικισμό λειτουργεί τουλάχιστον μια γεώτρηση, εκτός από το Σανδάλι που εξυπηρετείται από τον οικισμό της Καλλίπολης. Όσον αφορά στις υποδομές αποχέτευσης, αρκετοί οικισμοί διαθέτουν οργανωμένο δίκτυο που, όμως καταλήγει σε ρέματα ή στην Τάφρο 66, ενώ οι υπόλοιποι εξυπηρετούνται από βόθρους. Η

κατάσταση είναι ικανοποιητική μόνο στη Σκύδρα, όπου το δίκτυο καλύπτει ολόκληρη την οικιστική περιοχή και τα λύματα καταλήγουν σε Εγκατάσταση Επεξεργασίας Λυμάτων (Ε.Ε.Λ.). Η τελευταία αντιμετωπίζει ποικίλα προβλήματα, όπως ο κίνδυνος πλημμύρας και η μη ικανοποιητική λειτουργία καθώς συχνά τα όρια εκροής από την Ε.Ε.Λ. δεν πληρούν τις προδιαγραφές και απαιτήσεις.³⁴

Καταγράφηκαν ελλειπείς συνθήκες πολιτικής προστασίας ως προς την πυροπροστασία και την αντιμετώπιση πλημμυρικών φαινομένων. Η πρώτη σχετίζεται με την κατάσταση αρκετών υφιστάμενων υδροστόμιων, τα οποία βρίσκονται εκτός λειτουργίας, αλλά και την παντελή έλλειψη υδροστομίων σε δύο οικισμούς (Μαυροβούνι και Καλλίπολη). Για την πυροπροστασία και πυρασφάλεια της περιοχής μελέτης η Πυροσβεστική Υπηρεσία προτείνει τη διάνοιξη αντιπυρικών ζωνών και την τοποθέτηση υδατοδεξαμενών σε δασικές περιοχές πλησίον των οικισμών Μανδάλου, Λιθαριάς, Κρανέας, Ανύδρου, Καλής, Πρ. Ηλία και Νέας Ζωής, στις οποίες έχουν εκδηλωθεί τα προηγούμενα χρόνια δασικές πυρκαγιές. Ο κίνδυνος για τα πλημμυρικά φαινόμενα οφείλεται στα γεωμορφολογικά χαρακτηριστικά του Δήμου και ιδιαίτερα στην εγγύτητα των οικισμών με ποτάμια σημαντικής μεταφορικής ικανότητας ειδικότερα (πχ. Αλμωπαίο, Έδεσσαίο κ.λπ.) κατά τους χειμερινούς μήνες. Προβλέπεται όμως, η κατασκευή φράγματος στον Αλμωπαίο ποταμό τόσο για την εξασφάλιση της άρδευσης τμήματος των καλλιεργούμενων εκτάσεων της Δυτικής Πεδιάδας Θεσσαλονίκης με επιφανειακό νερό όσο και για την ενίσχυση της οικολογικής παροχής της Περιφερειακής Τάφρου Θεσσαλονίκης (Τ66).

Οι βασικές υποδομές διαχείρισης απορριμμάτων, από τις οποίες εξυπηρετείται ο Δήμος Σκύδρας, βρίσκονται εκτός των ορίων του. Έτσι, ο Δήμος Σκύδρας εξυπηρετείται από το Χώρο Υγειονομικής Ταφής Απορριμμάτων (Χ.Υ.Τ.Α.) του Δήμου Έδεσσας για την διάθεση σύμμεικτων αποβλήτων και από το Κέντρο Διαλογής Ανακυκλώσιμων Υλικών (Κ.Δ.Α.Υ.) του Δήμου Ωραιοκάστρου (Τ.Κ. Νεοχωρούδας) για τα απόβλητα συσκευασιών. Αναγκαία κρίνεται η εφαρμογή των προτάσεων του εγκεκριμένου Τοπικού Σχεδίου Διαχείρισης Απορριμμάτων.

Η θέση του Δήμου Σκύδρας στο οικιστικό δίκτυο των Π.Ε. Πέλλας και Ημαθίας (πολύπολα) υποστηρίζεται και από αντίστοιχης έκτασης και σημασίας οδικές υποδομές. Έτσι, η προσβασιμότητά του είναι ιδιαίτερα ευχερής και η σύνδεσή του με τους γειτονικούς Δήμους και τις όμορες Περιφερειακές Ενότητες και την έδρα της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας άμεση. Διασχίζεται από μεγάλο μήκους οδικό δίκτυο που χαρακτηρίζεται από το υπερκείμενο πλαίσιο ως εθνικής και ενδοπεριφερειακής σημασίας. Ιδιαίτερη αναφορά πρέπει να γίνει σε δύο προγραμματιζόμενα οδικά έργα που θα ολοκληρώσουν το οδικό δίκτυο, θα ενισχύσουν τη θέση του Δήμου και θα αναβαθμίσουν τόσο τις κυκλοφοριακές όσο και τις οικιστικές συνθήκες σε αυτόν. Πρόκειται για την επέκταση της νέας Εθνικής Οδού δυτικά του Μαυροβουνίου και για τον κάθετο άξονα Βέροια – Νάουσα – Σκύδρα που συνδέει την Εγνατία Οδό με την Εθνική Οδό Θεσσαλονίκη-Έδεσσα.

Αναφορικά με τα δίκτυα ΜΜΜ ο Δήμος εξυπηρετείται από τις λεωφορειακές γραμμές του Κ.Τ.Ε..Λ. Πέλλας, αλλά και την προαστιακή σιδηροδρομική γραμμή

³⁴ <http://astikalimata.ypeka.gr/Services/Pages/View.aspx?xuwcode=GR1240110125>

Θεσσαλονίκης – Έδεσσας – Φλώρινας που διέρχεται από την εδαφική του επικράτεια.

Ο Δήμος συνδέεται μέσω του σταθμού λεωφορείων της Σκύδρας με τα μεγάλα αστικά κέντρα της Π.Ε., της Π.Κ.Μ. και της χώρας. Επίσης, εκτελούνται τοπικά δρομολόγια που εξυπηρετούν ορισμένους πεδινούς οικισμούς του Δήμου.

Ο Δήμος συνδέεται εναλλακτικά με τη Θεσσαλονίκη, την Π.Ε. Ημαθίας (Βέροια, Νάουσα) και την Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας (Φλώρινα, Αμύνταιο) μέσω του σιδηροδρομικού δικτύου. Σταθμός λειτουργεί στη Σκύδρα, ενώ στάση πραγματοποιείται και στην Πετραία. Απαιτείται αναβάθμιση της γραμμής (π.χ. ηλεκτροκίνηση, σηματοδότηση, ρύθμιση ισόπεδων διαβάσεων). Παράλληλα, υπό διερεύνηση και μελέτη βρίσκεται η κατασκευή της προβλεπόμενης νέας σιδηροδρομικής γραμμής Θεσσαλονίκης – Έδεσσας (και δυνητικά προς Αριδαία) μέσω Γιαννιτσών, η οποία θα επιτύχει την αμεσότερη σύνδεση όλων των δήμων της Π.Ε. Πέλλας, συμπεριλαμβανομένων και των δήμων που δεν συνδέει η ήδη υπάρχουσα σιδηροδρομική γραμμή (Δ. Πέλλας και μελλοντικά Δ. Αλμωπίας), και θα έχει πολλαπλά οφέλη για την τοπική κοινωνία και οικονομία.

Σε όλους τους οικισμούς πλην της έδρας το αστικό δίκτυο μετακίνησης είναι επαρκές και δεν παρουσιάζει δομικά προβλήματα, εκτός από σημειακές ανάγκες βελτίωσης του οδοστρώματος, ανακατασκευής γεφυρών και διαμόρφωσης διασταυρώσεων. Όλο το δίκτυο εξυπηρετεί και πεζούς και αυτοκίνητα. Κρίσιμο είναι το ζήτημα της ασφάλειας αλλά και της υποβάθμισης του αστικού περιβάλλοντος στις περιπτώσεις εκείνες που οδικοί άξονες εθνικής και διαπεριφερειακής σημασίας διασχίζουν οικιστικούς υποδοχείς (κυρίως Σκύδρα και Μαυροβούνι) και μέχρι τη δημιουργία παρακαμπτήριων οδών. Στη Σκύδρα, που έχει σημαντικό πληθυσμιακό μέγεθος και αποτελεί πόλο έλξης μεγάλου αριθμού ημερήσιων επισκεπτών από τους υπόλοιπους οικισμούς του Δήμου, καταγράφεται έλλειψη οργανωμένων υποδομών βιώσιμης αστικής κινητικότητας. Ωστόσο, προγραμματίζεται άμεσα η ανάπτυξη των πιο σημαντικών κοινόχρηστων χώρων σε συνδυασμό με τη δημιουργία διαδρομών κίνησης πεζών και ποδηλατών, μεταξύ των αξόνων 24^{ης} Ιουλίου – Σεβαστουπόλεως και Εθνικής Αντίστασης – Αγίου Γεωργίου, που θα συνδέουν σημαντικούς δημόσιους χώρους του οικισμού. Επιπλέον, από το Σ.Χ.Ο.Ο.Α.Π. Δ.Ε. Μενηίδας (ΦΕΚ ΑΑΠ 114/2008) προβλέπονται δύο ποδηλατικές διαδρομές που θα συνδέουν τους οικισμούς της: η μία θα ενώνει τους οικισμούς Προφήτη Ηλία, Καλή, Άνυδρο και Μάνδαλο και η άλλη το Σανδάλι με την Καλλιόπολη.

Ο εγκεκριμένος χωροταξικός σχεδιασμός στο Δήμο Σκύδρας, περιλαμβάνει πρωτίστως το εγκεκριμένο Σ.Χ.Ο.Ο.Α.Π. της Δ.Ε. Μενηίδας (ΦΕΚ ΑΑΠ 114/2008). Αναλύοντας τη χωρική οργάνωση, δεν καταγράφηκαν συγκρούσεις μεταξύ θεσμοθετημένης και υπάρχουσας κατάστασης. Αυτό οφείλεται τόσο στο λεπτομερή σχεδιασμό που έχει εστιάσει στις τοπικές ανάγκες και ιδιαιτερότητες όσο και στις ιδιαίτερα περιορισμένες επενδύσεις που πραγματοποιήθηκαν λόγω δυσμενούς εξωτερικού περιβάλλοντος και φθίνουσας πορείας των οικισμών. Ωστόσο, προκύπτει η ανάγκη αναθεώρησης του Σ.Χ.Ο.Ο.Α.Π. κυρίως ως προς τα όρια και δευτερευόντως ως προς το περιεχόμενο των ζωνών (π.χ. Π.Ε.Π.Δ. 2).

Στη δεκαετία που έχει μεσολαβήσει μετά την έγκριση του Σ.Χ.Ο.Ο.Α.Π. έχει γίνει αναδιοργάνωση αρχαιολογικού χώρου αρχαίας πόλης Μενηίδας, έχουν οριοθετηθεί οι περιοχές του δικτύου «Natura 2000» και έχει γίνει προσωρινή ανάρτηση του δασικού κτηματολογίου.

Επίσης, θα χρειαστεί επικαιροποίηση του περιεχομένου των ζωνών τόσο με την ενσωμάτωση νεότερων εργαλείων (π.χ. επιχειρηματικά πάρκα Ν. 3982/2011) όσο και την προσαρμογή στο νέο πλαίσιο των χρήσεων γης (Π.Δ. 59/2018) για λόγους εκσυγχρονισμού, αλλά και ομογενοποίησης του σχεδιασμού στις δύο Δ.Ε. Θα χρειαστεί, ακόμη, να αντιμετωπιστεί η οργάνωση των παραγωγικών δραστηριοτήτων με τρόπο ενιαίο στις δύο Δ.Ε., ζήτημα που θέτει το ίδιο το Σ.Χ.Ο.Ο.Α.Π. ως ορθότερη αντιμετώπιση.

Επιπλέον, από την εφαρμογή των ορίων των διάφορων προστατευόμενων περιοχών φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος έχουν προκύψει διαφορές σε σχέση με τις αντίστοιχες ζώνες του Σ.Χ.Ο.Ο.Α.Π., ο οποίες θα πρέπει να αντιμετωπιστούν, προκειμένου να μην υπάρχουν αντιφάσεις.

Χρειάζεται προσαρμογή του Σ.Χ.Ο.Ο.Α.Π. στο νέο διοικητικό όριο του Δήμου. Η συγκεκριμενοποίησή του, με αφορμή την εκπόνηση του εθνικού κτηματολογίου στην περιοχή μελέτης, αφήνει κάποια μικρά τμήματα και λωρίδες εντός της Δ.Ε. Μενηίδας χωρίς ρύθμιση ως προς τις χρήσεις και τους όρους δόμησης.

Τέλος, κρίνεται σκόπιμη η διερεύνηση δυνατότητας απλοποίησης των ζωνών επιτρεπόμενων δραστηριοτήτων, κυρίως στον περιστατικό χώρο των οικισμών, καθώς και η επικαιροποίηση του πλαισίου των χρήσεων γης και του σχεδιασμού στα νέα και πιο πρόσφατα νομικά δεδομένα.

Τα παραπάνω ζητήματα θα λυθούν με την εκπόνηση της παρούσας μελέτης «Τοπικού Χωρικού Σχεδίου» (Τ.Χ.Σ.) Δήμου Σκύδρας, η οποία αναφέρεται στο σύνολο του Καλλικράτειου Δήμου Σκύδρας.

Ο πολεοδομικός σχεδιασμός έχει εφαρμοστεί σε μεγάλο βαθμό. Όλοι οι οικισμοί διαθέτουν ρυμοτομικά σχέδια, τα οποία έχουν θεσμοθετηθεί με διάφορους τρόπους και σε διαφορετικές εποχές.

Αναλυτικότερα, στη Σκύδρα ισχύει πολεοδομική μελέτη αναθεώρησης – επέκτασης, η οποία εκπονήθηκε στο τέλος της δεκαετίας του 1980 κατ' εφαρμογή του εγκεκριμένου Γ.Π.Σ. του Ν. 1337/1983 (ΦΕΚ Δ' 966/1986). Στη συνέχεια και λόγω, αφενός της αδυναμίας και μη έγκαιρης εφαρμογής του, αφετέρου της ανάγκης προσαρμογής του στις πραγματικές ανάγκες που προέκυψαν, εγκρίθηκαν, κυρίως τη δεκαετία του 2000 πλήθος τροποποιήσεις της ρυμοτομίας καθώς δύο τοπικά ρυμοτομικά σχέδια (βάσει του άρθρου 26 του Ν.1337/1983) για χώρους εκπαίδευσης σε συνεχόμενες περιοχές με το σχέδιο πόλης. Το αποτέλεσμα είναι πλέον να υπάρχουν ανενεργές εκτάσεις χαρακτηρισμένες ως κοινωφελείς χώροι, η αναγκαιότητα των οποίων δεν είναι δεδομένη. Οι ζώνες κινήτρων και μηχανισμών που προβλέπονται από το Γ.Π.Σ., με εξαίρεση εκείνη της κοινωνικής στέγασης, έχουν παραμείνει ακόμη ανενεργές.

Οι διανομές συνοικισμού του Υπουργείου Γεωργίας, σε όλους τους υπόλοιπους οικισμούς, έχουν θέση ρυμοτομικού σχεδίου. Έχουν εφαρμοστεί σχεδόν πλήρως και

με μικρές τροποποιήσεις και αποτελούν τη βάση της οικιστικής τους ανάπτυξης. Εξαιρέση αποτελούν οι τρεις ημιορεινοί οικισμοί που λόγω χαμηλής ανάπτυξης δεν παρουσιάστηκε ανάγκη ολοκλήρωσης του σχεδιασμού κι επομένως σημαντικό τμήμα παραμένει αδόμητο κι αδιαμόρφωτο. Επιπλέον, στη Λιθαριά υπήρχε αδυναμία προσαρμογής του σχεδίου της διανομής συνοικισμού στο γεωανάγλυφο και γι' αυτό το λόγο βρίσκεται τώρα σε φάση αναθεώρησης. Σε κάποιους οικισμούς έχει εγκριθεί πολεοδομική μελέτη επέκτασης, ο βαθμός υλοποίησης της οποίας κυμαίνεται από υψηλός (Ριζό) έως πολύ χαμηλός (Λιποχώρι, Μαυροβούνι).

Ο προτεινόμενος σχεδιασμός βάσει Σ.Χ.Ο.Ο.Α.Π. (ΦΕΚ ΑΑΠ 114/2008) των οικισμών της Δ.Ε. Μενηίδας διατήρησε σε γενικές γραμμές την υπάρχουσα οργάνωσή τους και την τροποποίησε εμπλουτίζοντάς την, σύμφωνα με τα ισχύοντα σταθερότυπα και τη δυναμική και το ρόλο των οικισμών, κάτω από ενιαίο σχεδιασμό στο πρότυπο της «ανοιχτής πόλης». Ωστόσο, μία δεκαετία μετά ο σχεδιασμός αυτός δεν έχει εφαρμοστεί ακόμη, ούτε στην περιοχή με ρυμοτομικό σχέδιο, ούτε στην υπόλοιπη έκταση εντός ορίου Νομάρχη, ούτε και στις επεκτάσεις. Στις τελευταίες, βέβαια, βρίσκεται σε εξέλιξη, και μάλιστα σε προχωρημένο στάδιο, η πολεοδομική μελέτη για όλους τους οικισμούς της Δ.Ε. Μενηίδας. Συγκεκριμένα, μελετάται το τμήμα μεταξύ ορίου Νομάρχη και ορίου διανομής συνοικισμού (με εξαίρεση τον Προφήτη Ηλία), καθώς και το τμήμα επέκτασης βάσει Σ.Χ.Ο.Ο.Α.Π. Στη Λιθαριά, όπου δεν υπάρχει περιοχή δίχως ρυμοτομικό σχέδιο, μελετάται η αναθεώρησή του, όπως προαναφέρθηκε. Στις περιοχές με υφιστάμενο ρυμοτομικό σχέδιο εκκρεμεί η εναρμόνιση των χρήσεων γης με τις προβλέψεις του Σ.Χ.Ο.Ο.Α.Π.

Οι πληθυσμιακές προβλέψεις του Σ.Χ.Ο.Ο.Α.Π. κρίνονται εκ του αποτελέσματος υπεραισιόδοξες καθώς ο πληθυσμός έχει σημειώσει κάμψη. Το αποτέλεσμα είναι το μέγεθος των επεκτάσεων, η πολεοδομική οργάνωση και το είδος των κοινωνικών υποδομών να φαίνονται ασύμβατα με τη σημερινή κατάσταση των οικισμών. Για αυτόν το λόγο, της απουσίας πραγματικών αναγκών αλλά και μη ολοκλήρωσης του πολεοδομικού σχεδιασμού, το πρόγραμμα ενεργοποίησης του Σ.Χ.Ο.Ο.Α.Π. δεν έχει υλοποιηθεί ως προς τις κοινωνικές και τεχνικές υποδομές. Επιπλέον, δεν έχουν προχωρήσει οι μελέτες που αφορούν τη διαχείριση, αναζωογόνηση και βιώσιμη ανάπτυξη των πιο κρίσιμων περιοχών: (α) καθορισμός βιομηχανικών και επιχειρηματικών περιοχών, ενιαίων με τους όμορους δήμους, (β) σύνταξη και έγκριση ειδικών σχεδίων ανάπτυξης και διαχείρισης των ορεινών οικισμών Κρανέας και Λιθαριάς και της ευρύτερης περιοχής τους και (γ) ειδική χωροταξική και διαχειριστική μελέτη της περιοχής «Natura 2000».